

Inż. Eugeniusz Szyr
wiceminister Przemysłu i Handlu

XXI Międzynarodowe Targi Poznańskie

sprawdzianem naszej siły wytwórczej ilustracją naszych osiągnięć pomostem w stosunkach handlowych z zagranicą

wschodniej i południowo-wschodniej Europy.

Jakość wyrobów, jakość opakowania, estetyczny wygląd, odpowiedni standart i dobra obsługa odbiorców zyskują sobie zaufanie naszych kontrahentów. Towary „made in Poland” torują sobie drogę do rynków i wracają ponownie na przedwojenne pozycje.

Polska Ludowa stawia sobie jako jeden z celów osiągnięcie wysokiego poziomu kultury handlowej, a w szczególności wysokiego poziomu ilościowego i jakościowego eksportu.

Pracownicy zakładów produkujących i nie tylko oni, ale również szerokie rzesze społeczeństwa muszą głęboko odczuwać i rozumieć potrzebę rozszerzenia naszych obrotów zagranicznych, jako jednego z warunków szybkiej odbudowy i rozbudowy gospodarki narodowej.

Nie należy również zadowalać się osiągnięciami bez skali porównawczej, bez uzmysłowienia sobie, na ile nasz poziom techniczny i jakość naszych wyrobów odbiegają od poziomu przodujących zakładów zagranicznych.

Wyścig o tania, dobrą i sprawnie dostarczoną masę towarową jest trudny szczególnie dla kraju tak zniszczonego przez wojnę jak Polska i w obliczu takich krajów, które w warunkach kryzysu ustroju kapitalistycznego szermują hasłem: „eksportować lub umrzeć”.

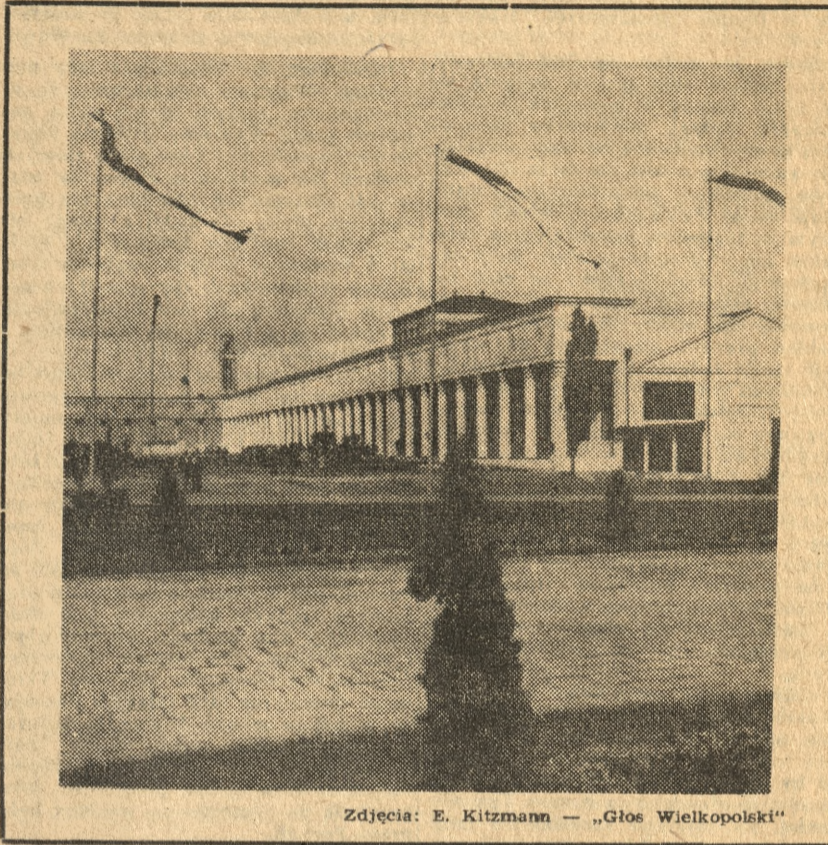
Międzynarodowe Targi Poznańskie stanowią sprawdzian naszych wyników, ilustrację naszych osiągnięć i równocześnie przez szeroki udział wystawców zagranicznych, ilustracje dorobku zagranicznego i pomost do nawiązania nowych i rozszerzenia istniejących stosunków handlowych.

Miasto Poznań również stanowi poważną pozycję w tym procesie — postępy odbudowy i stabilizacja życia gospodarczego odzwierciedlają się w jego wyglądzie zewnętrznym i poziomie usług, świadczonych na rzecz obcokrajowych turystów, wystawców i

szerokich rzesz przybyszów z całego kraju.

Targi tegoroczne stanowiąc będą bez wątpienia poważny sukces i wpłyną na dalszą poprawę, dalszy rozwój naszego handlu zagranicznego i dalszy postęp stabilizacji życia gospodarczego naszego kraju.

MINISTER HILARY MINC
Przewodniczący Komitetu
Ekonomicznego Rady Ministrów
otwiera dzisiaj XXI a drugie powojenne Międzynarodowe Targi Poznańskie.

Zdjęcia: E. Kitzmann — „Głos Wielkopolski”

Gospodarka planowa w Polsce, oparta o nacjonalizację przemysłu wielkiego i średniego, o reformę rolną, o potężne dźwignie życia gospodarczego jakimi są państwowa polityka finansowa, kredytowa, cen i płac umożliwia stały, nieprzerwany wzrost produkcji, stały nieprzerwany wzrost importu i eksportu. Handel zagraniczny kraju służy potrzebom planowej gospodarki i podlega jej wytyczn. Rządy przedwojenne hamowały rozwój stosunków handlowych ze Zw. Radzieckim, faworyzowały stosunki handlowe z Niemcami, niechętnie odnosiły się do współpracy gospodarczej z Czechosłowacją i nie prowadziły w ogóle samodzielnej polityki państwowej. Polska Ludowa natychmiast realizuje konsekwentnie zasady swej polityki, rozszerzając stosunki gospodarcze przede wszystkim ze Zw. Radzieckim i Czechosłowacją, z innymi zaprzyjaźnionymi krajami środkowej i pld. wsch. Europy, ale również z krajami zachodniej Europy, z krajami skandynawskimi, z Anglią i z krajami zamorskimi.

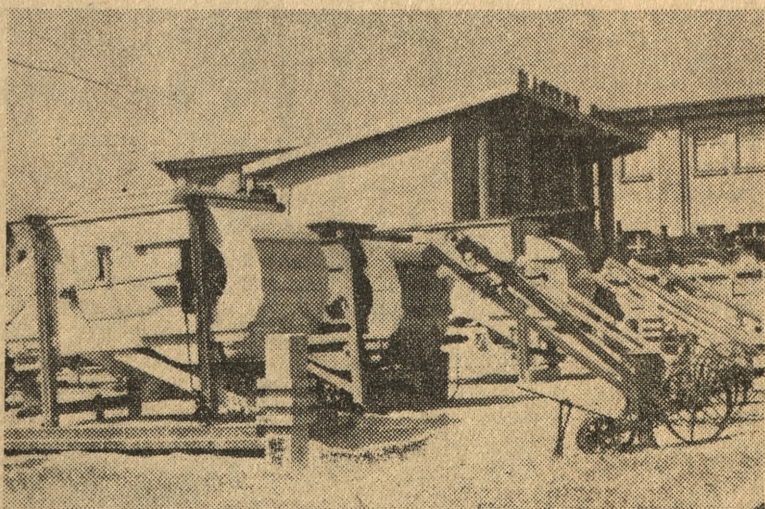
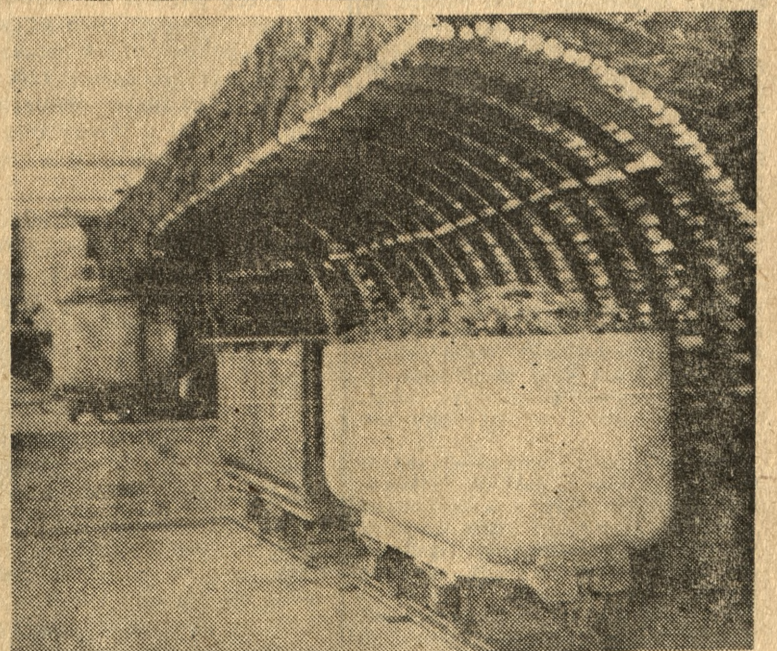
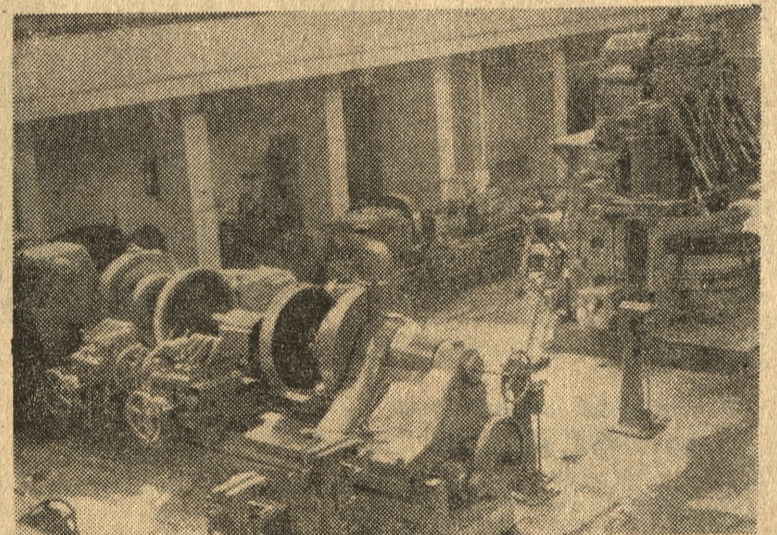
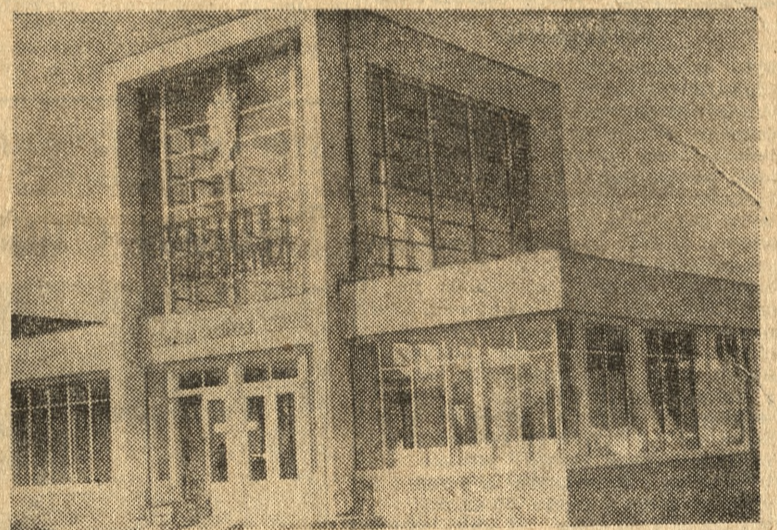
W odróżnieniu od metod, które polegają na posługiwaniu się handlem zagranicznym, jako instrumentem presji politycznej i dyskryminacji w stosunku do kontrahentów, a którym dziś hołdują wczorajsi wyznawcy tzw. wolności handlu — nasze metody i nasze zasady zgodne są z założeniami pokojowej działalności mającej na ce-

lu pogłębienie więzów łączących narody i ułatwienia rozwoju gospodarczego krajów Europy.

Możemy już obecnie na tle doświadczeń 1946 i 1947 roku pozwolić sobie na porównanie wyników osiągniętych przez Polskę z wynikami krajów mniej zniszczonych przez wojnę i korzystających za cenę szeregu ustępstw i koncesji z tzw. pomocy kredytowej. Wyniki mówią za siebie, fakty są uparte i bezsporne, nawet dla powierzchownego obserwatora życia gospodarczego, który zada sobie trud porównania.

Wachlarz towarowy wzbogacił się o produkty rolnicze, jak jaja, bekony, drób, ryby, ziemniaki, o produkty metalowe i elektrotechniczne, papiernicze i chemiczne. W roku 1946 wywoziliśmy do 22 krajów, w 1947 r. do 34 krajów.

Szereg wieloletnich układów, w pierwszym rzędzie ze Zw. Radzieckim i Czechosłowacją stanowią podstawę naszego systemu umów gwarantujących stały rozwój przywozu i wywozu i planowy charakter naszego handlu zagranicznego. Zawarta ostatnio wieloletnia umowa z Francją, oraz układy zawarte z Anglią świadczą dowodnie o możliwościach pokojowej współpracy handlowej krajów zachodniej Europy z krajami

Gospodarcze i polityczne znaczenie Międzynarodowych Targów Poznańskich

Fot. „Wimar” Poznań

Bez reklamy i bez hałaśliwej propagandy, w ciszy i powadze, dokonuje się w Polsce dzieło o historycznym znaczeniu. W chwili kiedy wojenni trębacze zagranicy dmą w surmy blufu wojennego, — naród polski przysięga do pracy nad odbudową i rozbudową gospodarstwa narodowego. Nie są to już wysiłki luźne pojedynczych, prężnych i twórczych jednostek. Państwowy plan inwestycyjny skoordynował pracę, nadał jej właściwy przebieg i kierunek. W tym zbiorowym wysiłku narodowym nie brak Poznania. W gigantyczne dzieło odbudowy gospodarczej kraju, włożyło i wkłada społeczeństwo poznańskie wszystkie charakteryzujące je efekty, a więc: wytrwałość, uporczywą pracowitość, realizm i zmysł organizacyjny. Społeczeństwo poznańskie było jednym z pierwszych ośrodków, które po ustaniu działań wojennych odwróciło się plecami do propagandy „wyczekiwańcy” i stanęło karnie przy boku Rządu Polskiego Ludowej, oddając wszystkie swe walory w służbę dobra społecznego. A walory te są niemałe.

Bez przesady można powiedzieć, iż już przedwojenne

znaczenie gospodarcze Poznania

było ogromne. W rzeczywistości nie zdawaliśmy sobie z tego sprawy. Wprawdzie na wiecach, zgromadzeniach dużo na ten temat mówiono, był to jednak raczej gołosłowny objaw lokalnego patriotyzmu, nieudokumentowany faktami, i nic dziwnego. Nie było bowiem statystyki, która by wykazywała stopień udziału Poznania w życiu gospodarczym kraju. Chcąc zarzutu gołosłowności uniknąć, postarałem się o cyfry, które by mogły być odważnikiem przedwojennej, gospodarczego znaczenia Poznania. I tak statystyka Banku Polskiego, dotycząca jednego z normalnych gospodarczo lat przedwojennych, wykazuje, iż pośród większych miast Polski w obrocie żyrowym zajmuje Poznań trzecie miejsce po Warszawie i Katowicach, a przed Łodzią. Statystyka Banku wykazuje:

Warszawę z obrotem	5 599 000 000 zł
Katowice „ „	1 290 000 000 „
Poznań „ „	788 000 000 „
Łódź „ „	578 000 000 „

Jeszcze ciekawiej przedstawia się statystyka Banku dotycząca dyskontu wekslowego, która stawia Poznań na drugim miejscu bezpośrednio po Warszawie. Wykazuje ona:

Warszawę z obr. dysk.	510 000 000 zł
Poznań „ „	222 000 000 „
Łódź „ „	220 000 000 „
Katowice „ „	174 000 000 „

Rzucam te cyfry przed zdziwionego czytelnika dlatego jedynie, by znając przedwojenne znaczenie Poznania w życiu gospodarczym kraju, mógł uświadomić sobie

dzisiejsze znaczenie naszego miasta

A przecież powojenne stosunki podniosły znaczenie Poznania do potęgi. Z miasta kresowego, pozbawionego zaplecza zachodniego, urósł Poznań do znaczenia stolicy zachodniej Polski w tym sensie, iż stał się punktem krzyżującym tranzyt wschodu ze zachodem oraz południa z północą. Odzyskanie Górnego i Dolnego Śląska, oraz szerokiego wybrzeża morskiego, otwiera przed Poznaniem perspektywę, o których przed wojną w najśmielszych snach nie mogliśmy marzyć. Kapitałna zmiana geopolitycznego położenia miasta i jej skutki są już dzisiaj dla każdego widoczne w postaci szybkiego uprzemysłowienia się miasta. Jakże dalekie są dzisiaj obawy śp. prezydenta Ratajskiego, by Poznań nie stał się miastem emerytów! Nasze dzisiejsze obawy krąży koło zagadnienia, by żywiołowy rozwój gospodarczy miasta ujął w logiczne i celowe ramy rozbudowy.

Bezsporny fakt korzystnej zmiany sytuacji miasta, nakłada jednak na nas ciężki obowiązek wykorzystania wszystkich możliwości i ich przekucia w interes ogólnonarodowy. Jeżeli dzisiaj mam zrobić rachunek sumienia z dotychczasowej naszej pracy, — to wydaje mi się, iż przy zastosowaniu najsurowszego krytycyzmu, ocena nie

może być ujemną. Przy wykorzystaniu wszystkich skromnych, stojących nam do dyspozycji środków, poczyniliśmy duże postępy w odbudowie i rozbudowie miasta, a poza tym wyszedłszy poza rogatki naszego miasta, wtargnęliśmy jako czynnik aktywny w życie gospodarcze kraju. W ten bowiem, a nie inny sposób, określić muszę odbudowę i uruchomienie Międzynarodowych Targów Poznańskich.

Od pierwszej chwili uruchomienia Targów Poznańskich zdawaliśmy sobie sprawę, iż wobec zmian ustrojowych i gospodarczych, charakterystycznych dla powojennego, — Targi służącej mają w pierwszej linii interesowi Państwa i jego polityce gospodarczej. Interes miasta był zagadnieniem drugorzędnym. Tak też istotnie stało się. Targi Poznańskie są obecnie aktywnym czynnikiem gospodarczej polityki Rządu tak w kraju jak i za granicą. Wynika stąd dla Targów cały szereg zadań niesłychanej doniosłości.

Doniosłość M. T. P.

Głównym i najważniejszym zadaniem Międzynarodowych Targów Poznańskich jest reprezentowanie wobec zagranicy całokształtu naszej powojennej wytwórczości oraz umożliwienie zagranicznym kupcom nawiązania kontaktów handlowych z polskimi sferami gospodarczymi. Zagadnienie eksportu posiadało i posiada dzisiaj pierwszorzędne znaczenie dla życia gospodarczego kraju. Nie można zapominać, iż w okresie przedwojennym do czasu Powszechnej Wystawy Krajowej, eksport polski osiągał zaledwie połowę eksportu tak małego kraju, jakim jest Szwajcaria. Eksport obecny opiera się głównie na węglu. Dlatego też jest tendencją Międzynarodowych Targów Poznańskich rozszerzenie eksportu na inne działy produkcji narodowej. Biorąc pod uwagę obecny okres koniunktury na rynkach światowych, wynika-

jący z wojennych zniszczeń gospodarczych Europy, należało by przypuszczać, że rozwój naszego eksportu nie będzie natrafiał na poważniejsze trudności. A jednak trudności te istnieją i polegają w pierwszym rzędzie na niedostatecznej orientacji zagranicznych kół gospodarczych o naszych obecnych możliwościach produkcyjnych. Trudności te powiększa jeszcze fakt, że również nasi kupcy nie posiadają dostatecznie szczegółowych danych o sytuacji na światowych rynkach handlowych. W tych warunkach doniosłość Międzynarodowych Targów Poznańskich nabiera pełnej wyrazistości.

Równoległe z gospodarczym znaczeniem Targów Poznańskich idzie ich znaczenie polityczne. W chwili gdy zachodnia propaganda nastawia się na histerie wojenną, gdy narodom demonstruje się coraz to nowsze narzędzia zbiorowego mordy aż do bomby atomowej włącznie, — Międzynarodowe Targi Poznańskie pokazują owoc pracy pokojowej narodu zdziesiątkowanego wojną i pracującego wśród zniszczeń wojennych swego kraju. Ten pokaz jest najlepszym dowodem chęci do pracy pokojowej tak Polski jak i sojusznicznych narodów słowiańskich, które również demonstrują na Międzynarodowych Targach Poznańskich owoc ich pracy pokojowej.

Międzynarodowe Targi Poznańskie spełniają również ważną misję społeczną, obrazując szerokim rzeszom zwiędających osiągnięcia naszej powojennej produkcji i dokumentując wobec całego społeczeństwa wysiłek wszystkich trzech sektorów gospodarczych w odbudowie kraju i w uruchomieniu produkcji narodowej.

Jeżeli jeszcze istnieją ludzie, którzy odnoszą się z rezerwą do gospodarczej polityki naszego Rządu, zapraszamy ich nie do dyskusji, lecz do zwiedzenia Targów a potem zostawimy ich sam na sam z ich własnym sumieniem.

STEFAN BRZEZIŃSKI

wojewoda poznański

Twórczy entuzjazm Wielkopolski

wych są wymownym dowodem.

Ta długofalowość entuzjazmu w miarę postępów gospodarki planowej staje się udziałem całej Polski. Przenika do wszystkich warstw, podnieca ambicje, krzewi zdrowe współzawodnictwo. Świadomość celowości wysiłków i ich opłacalności w równym stopniu oddziaływa na górnik, robotnika fabrycznego czy rolnika...

Toteż patrząc na dorobek gospodarczy powojennego trzylecia mamy niezaprzeczone prawo do słusznej dumy. Przecież w roku 1945 zaczynaliśmy z niczego. To nadużywane określenie w pełni odpowiada faktycznej rzeczywistości. Byliśmy pozbawieni surowców, zasobów pieniężnych, okupant zniszczył nasze fabryki, ogolocił wieś z inwentarzem. Pozostały nam tylko niezłomna wola narodu podźwignięcia się z zgliszcz i ruin i twarde, mocne ręce ludu polskiego.

Tymi środkami działaliśmy cuda. W najważniejszych dziedzinach wytwórczości przemysłowej osiągnęliśmy — a często gósto nawet przekroczyliśmy — poziom lat przedwojennych, w rolnictwie rok obecny prowadzi nas ku samowystarczalności zbożowej, w cukrze i w pewnych działach gospodarki hodowlanej osiagamy coraz to znaczniejsze nadwyżki eksportowe, zdołaliśmy nawiązać i rozwinąć stosunki handlowe z wszystkimi niemal krajami świata.

Tegoroczne Międzynarodowe Targi Poznańskie w sposób bardziej jeszcze wszechstronny niżeli poprzednie dadzą nam przegląd dorobku gospodarczego Nowej Polski a zagranicy umożliwią zorientowanie się w naszych możliwościach eksportowych i w naszych potrzebach importowych. Stanowią więc one cenny instrument w międzynarodowej i wewnętrznej wymianie handlowej. Ale dla nas Wielkopolan są jeszcze czymś ponadto. Są mianowicie namacalnym sprawdzianem potęgającej się żywotności naszego województwa i nowym źródłem twórczego entuzjazmu.

Wielkopolanie cieszą się w Polsce opinią ludzi trzeźwych, nie ulegających egzaltacji, myślących i działających raczej wolno ale za to w sposób rzeczowy i dokładny. Trafną ta ocena — nie wynika z niej jednak, byśmy nie byli zdolni do entuzjazmu. Z tym podkreśleniem, że nasz entuzjazm jest długofalowy, nie wyczerpujący się w jednorazowym zrywie, sumiennie przeprowadzający do końca dzieło zapoczątkowane.

Odbudowa miasta Poznania, roku 1945 stała i nieprzerwanie postępująca naprzód, odbudowa naszego rolnictwa, która pozwala nam pełnić rolę spichlerza dla okęgów przemysłowych wreszcie odbudowa i rozbudowa samych terenów targowych są wymownym dowodem, że tak jest istotnie.

Tymi środkami działaliśmy cuda. W najważniejszych dziedzinach wytwórczości przemysłowej osiągnęliśmy — a często gósto nawet przekroczyliśmy — poziom lat przedwojennych, w rolnictwie rok obecny prowadzi nas ku samowystarczalności zbożowej, w cukrze i w pewnych działach gospodarki hodowlanej osiagamy coraz to znaczniejsze nadwyżki eksportowe, zdołaliśmy nawiązać i rozwinąć stosunki handlowe z wszystkimi niemal krajami świata.

Toteż patrząc na dorobek gospodarczy powojennego trzylecia mamy niezaprzeczone prawo do słusznej dumy. Przecież w roku 1945 zaczynaliśmy z niczego. To nadużywane określenie w pełni odpowiada faktycznej rzeczywistości. Byliśmy pozbawieni surowców, zasobów pieniężnych, okupant zniszczył nasze fabryki, ogolocił wieś z inwentarzem. Pozostały nam tylko niezłomna wola narodu podźwignięcia się z zgliszcz i ruin i twarde, mocne ręce ludu polskiego.

Tymi środkami działaliśmy cuda. W najważniejszych dziedzinach wytwórczości przemysłowej osiągnęliśmy — a często gósto nawet przekroczyliśmy — poziom lat przedwojennych, w rolnictwie rok obecny prowadzi nas ku samowystarczalności zbożowej, w cukrze i w pewnych działach gospodarki hodowlanej osiagamy coraz to znaczniejsze nadwyżki eksportowe, zdołaliśmy nawiązać i rozwinąć stosunki handlowe z wszystkimi niemal krajami świata.

Tegoroczne Międzynarodowe Targi Poznańskie w sposób bardziej jeszcze wszechstronny niżeli poprzednie dadzą nam przegląd dorobku gospodarczego Nowej Polski a zagranicy umożliwią zorientowanie się w naszych możliwościach eksportowych i w naszych potrzebach importowych. Stanowią więc one cenny instrument w międzynarodowej i wewnętrznej wymianie handlowej. Ale dla nas Wielkopolan są jeszcze czymś ponadto. Są mianowicie namacalnym sprawdzianem potęgającej się żywotności naszego województwa i nowym źródłem twórczego entuzjazmu.

Rola Targów w Polsce Ludowej

Bywa niekiedy wypowiadany pogląd, że „targi przeżyły się”, że zwłaszcza w warunkach gospodarki planowej zbędne jest i niepożyteczne posiadanie tego urzędzenia handlowego, polegającego na zebraniu jednocześnie i w jednym miejscu wielkiej liczby próbek towarowych oraz wielkiej liczby przedsiębiorców. Uzasadniany bywa ten pogląd mniemaniem, że w warunkach gospodarki planowej każdemu przedsiębiorcy z góry narzucony jest jego dostawca i jego odbiorca, zaś w stosunkach międzynarodowych analogiczne narzucanie transakcyj odbywa się w drodze postanowień traktatów.

Sądę, iż pogląd ten jest fałszywy. Rzeczywiście rola targów zmienia się w miarę zmiany w metodach gospodarowania. Jednak gospodarka planowa nie zmieniają w niczym faktu, że istotnym czynnikiem gospodarowania pozostaje nadal przedsiębiorca. Przy czym pod słowem przedsiębiorca rozumiemy nie właściciela pakietu akcji zajmującego się obcinaniem od nich kuponów, a człowieka przedsiębiorczego, ponoszącego odpowiedzialność za swój zakład pracy i starającego się wykonać swoje zadanie jak najdoskonalej, z nakładem swej inicjatywy osobistej. Taki przedsiębiorca zazwyczaj nie ogranicza się do otrzymania formalnej wskazówki, gdzie i u kogo ma sprzedać lub kupić, lecz zadba o to, aby własnym okiem zobaczyć swego kontrahenta i własnym palcem dotknąć towaru. Z tego punktu widzenia targi nadal pozostają czynnikiem ułatwiającym kontakty handlowe, racjonalizującym je, inicjującym aczkolwiek zmniejszając się rozmiary transakcji bezpośrednio na targach dokonywanych.

Obserwacja powyższa szczególnie słuszną wydaje się być również odnośnie handlu zagranicznego. Czechosłowacja jest naszym sąsiadem i wydawałoby się, że znamy jej możliwości gospodarcze stosunkowo dobrze. Tym niemniej, po ostatnim zacieśnieniu przyjaźielskich stosunków z tym krajem okazało się, że przedsiębiorcy nasi wyleźniając do Czechosłowacji ku własnemu swemu zdziwieniu dokonują tam mnóstwa odkryć. Niespodzianie dowiadują się o licznych towarach jakie tam są produkowane, i mogą być kupione równie korzystnie jak gdzie indziej i o

licznych innych towarach, które tam można korzystnie sprzedać — a ponadto o licznych wypadkach, w których można dopomóc sobie wzajemnie w swych interesach. Niewątpliwie podobne obserwacje czynią Czechosłowacy przyjeżdżając do Polski. Pobyt na Targach — czy to Poznańskich czy Praskich — jest niewątpliwie skondensowaną wycieczką gospodarczą, pozwalającą szybko spotkać się z licznymi i różnorodnymi obiektami i ludźmi. Zaś wypadek czechosłowacki nie jest oczywiście wyodrębniony. To samo można powiedzieć o wszystkich innych krajach, a zwłaszcza o tych, z którymi rozszerzamy nasze stosunki handlowe.

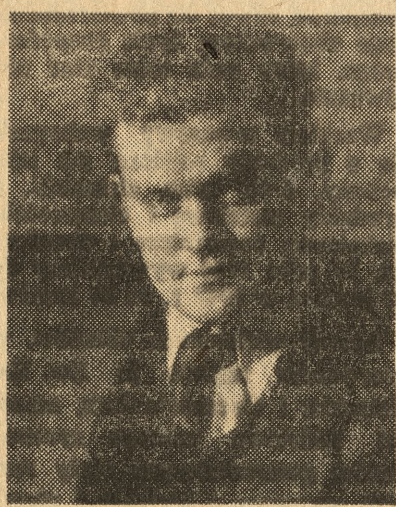
Ubolewam, że Poznań nie leży nad morzem. Wiadomo powszechnie, że u dostępnym naszym słowiańskim sąsiadom nasze Wybrzeże, czynimy wszystko co należy, aby czuli się w naszych portach jak u siebie w domu. To znaczy, iż staramy się aby porty te były punktem styku dla ludzi z całego ołbrzymiego zaplecza lądowego, z ludźmi z większego jeszcze zaplecza morskiego. Radziliśmy, aby w portach naszych Czechosłowak lub Jugosłowianin spotykał się z Finem lub Norwegiem i aby nawiązywali ze sobą interesy, w których wykonaniu, dopomożemy im naszą usługą portową czy żegludową. Przy naszym gościnnym stole muszą się czuć lepiej i pewnie, niż w Hamburgu. Ubolewam, że Poznań nie leży nad morzem, albowiem wtedy jego Targi w najpełniejszej mierze mogłyby się przyczynić do tych sąsiedzkich kontaktów przy naszym gościnnym stole nawiązyanych. Pocięszam się jednak, że Poznań jest Poznaniem, miastem o znakomitej tradycji handlowej i o dość rzadkiej u nas zdolności do spokojnej i metodycznej, ale dlatego skutecznej i odważnej ekspansji; zaś jego Targi przez długie już lata składały dowody, że w pełnej mierze dysponują walorami gospodarczymi swego miasta. Warto pamiętać, że pierwsza, doskonale zorganizowana grupa pionierów, jaka przybyła do Szczecina — wysłana była przez Poznań.

Dlatego wolno przypuszczać, że Targi Poznańskie, choć odbywające się w centrum Rzplitej, zdołają odegrać należyty rolę w tym wielkim procesie ucięcia się nowych dróg handlowych, który najbardziej dobitny wyraz znajduje w obecnej roli naszych portów.

JOZEF DUBIEL

wiceminister Ziem Odzyskanych

Ziemie Odzyskane służą gospodarstwu narodowemu

Ziemie Odzyskane stają się coraz bardziej aktywną pozycją w życiu gospodarczym Polski. Z peryferyjnej pozycji w ramach niemieckiej gospodarki, Ziemie Odzyskane zajmują coraz bardziej pierwszoplanową pozycję w ramach naszego gospodarstwa narodowego. Rosnąca produkcja i eksport z Ziem Od-

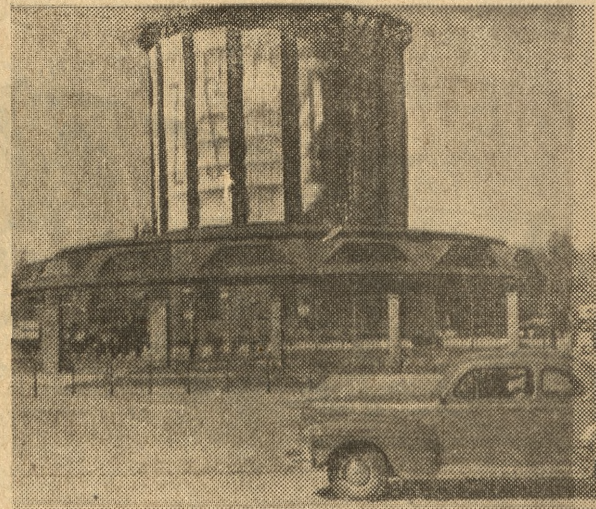
zyskanych, czynią także z tych ziem coraz bardziej aktywną pozycję w życiu gospodarczym Europy.

W połowie 1947 r. czynnych było na Ziemach Odzyskanych 1215 zakładów przemysłowych podległych ministerstwu przemysłu i handlu, tj. 35% ogólnej liczby zakładów z 305 tys. pracowników co stanowiło 29% ogólnej liczby zatrudnienia.

W tym samym okresie prywatnych zakładów przemysłowych czynnych było na Ziemach Odzyskanych 2.260, a w 27.000 zarejestrowanych zakładach rzemieślniczych pracowało 65.000 osób.

Rosnąca aktywność gospodarstwa Ziem Odzyskanych znalazła wyraz na wystawie przemysłu Ziem Odzyskanych w lecie 1947 roku i widoczna jest coraz bardziej na wszystkich powojennych imprezach targowych i wystawowych. Tegoroczne Międzynarodowe Targi Poznańskie niewątpliwie dadzą plastyczny wyraz naszym dalszym postępom w aktywizacji gospodarstwa Ziem Odzyskanych.

✘
Spośród 16 państw zagranicznych biorących udział w Targach, Związek Radziecki jest największym wystawcą. Bogaty pokaz wszystkich dziedzin jego przemysłu mieścił się w Wieży Górnośląskiej — centralnym punkcie terenów wystawowych.

(Fot. E. Kitzmann)

Współpraca gospodarcza Czechosłowacji i Polski

W oparciu o podpisane w roku ub. umowy gospodarcze w Pradze współpraca ekonomiczna obu narodów w coraz silniejszym stopniu się zacieśnia. Okazało się bowiem, iż gospodarka Czechosłowacji i Polski znakomicie się dopełniają. — Z szerokiego wachlarza istniejących na tym polu możliwości pragnę wymienić tylko kilka bodaj najważniejszych. Mam przede wszystkim na myśli ściśle współdziałanie okręgów przemysłowych śląsko-dąbrowskiego i ostrawsko-karwińskiego, o czym w swoim czasie wspominał już minister Przemysłu i Handlu R. P. p. Hilary Minc. Istniejący w tym zakresie plan ma wszelkie szanse realizacji i w ten sposób powstanie jeden z najważniejszych ośrodków przemysłowych w Europie, który w gospodarce naszego kontynentu z łatwością będzie mógł odgrywać podobną rolę, jak Zagłębie Ruhry w okresie między dwoma wojnami światowymi. Ścisła współpraca przemysłu inwestycyjnego Czechosłowacji i Polski ułatwi i przyspieszy odbudowę naszych krajów, zapewni im szybką industrializację, podniesie stopę życiową i umożliwi osiągnięcie dobrobytu szerokim rzeszom ludu.

Drugą niezwykle doniosłą dziedziną jest sprawa komunikacji tranzytowej dla Czechosłowacji przez Polskę i dla Polski przez Czechosłowację. Porty polskie na Bałtyku będą stanowiły w przyszłości ważne ośrodki czechosłowackiego handlu zagranicznego; przez nie pójdzie nasz import i eksport i nie będzie już trzeba korzystać z usług portów niemieckich Bremy i Hamburga. Z kwestią tą wiąże się sprawa organizacji żeglugi czechosłowackiej na Odrze. We Wrocławiu będzie uruchomione Państwowe Przedsiębiorstwo „Ceskoslovenska plavba na Odrze” (Żegluga czechosłowacka na Odrze), a na rzece zjawia się czechosłowackie barki i holowniki. Przedsiębiorstwo czechosłowackie będzie współpracowało jak najściślej z polskim przedsiębiorstwem żeglugi na Odrze. W dalszej perspektywie istniejące możliwości jeszcze bardziej rozszerzy budowa kanału Odra—Dunaj. — Omalwając odcinek transportu wspomnieć jeszcze trzeba o wspólnym planowaniu żeglugi i współpracy w komunikacji kolejowej.

W myśl umów z lipca ub. roku rozpoczął pracę szereg komisji mierzonych, m. i. komisja wymiary towarowej. Już w tym roku udało się zwiększyć wzajemne obroty od 600 do 800 proc., a w roku przyszłym, sądząc z licznych zamówień i postępującego udoskonalenia aparatu technicznego, można się liczyć z dalszym poważnym wzrostem obrotów. Każdy obywatel czechosłowacki zdaje sobie sprawę, jak wielką są dla nas pomocą dostawy polskiego węgla i polskiej energii elektrycznej. Z drugiej strony popularność wyrobów firmy „Bata”, traktorów „Zetor”, a zwłaszcza obrabiarek czechosłowackich, stosowanych w polskim ciężkim przemyśle, jest w Polsce powszechna. Wzajemna wymiana towarowa będzie stale wzrastać, a Czechosłowacja liczy na dostawy produktów szybko rozwijającego się rolnictwa polskiego.

Doniosłą działalność rozwija polsko-czechosłowacki komitet przemysłowy i jego 15 branżowych podkomitetów, kierujących wymianą wzajemnych doświadczeń, wynalazków, ulepszeń metod organizacyjnych itd. Można śmiało powiedzieć, że współpraca Czechosłowacji i Polski w tym zakresie nie ma przykładów co do zasięgu zadań i celów. Jest ona odbiciem szczerej woli obu partnerów pragnących wytworzyć sojusz ekonomiczny, w którym uzupełniali się wzajemnie, wzajemnie sobie pomagali, dzielili swe zadania, uzupełniali programy produkcyjne, uzgadniali plany ekspor-

towe, dzielili się rezultatami prac w dziedzinie szkolenia, badań, metod produkcji, patentów itd., a przede wszystkim uzupełniali swe planowanie gospodarcze i swe prace normalizacyjne.

Wszystkie te wspólne osiągnięcia gospodarcze przyczyniają się w znacznym stopniu do zacieśnienia węzłów przyjaźni i współpracy politycznej, podyktowanej żywymi koniecznościami obu narodów, a przede wszystkim koniecznością zabezpieczenia się przeciw nowej agresji niemieckiej i wspólnym dążeniem do utrzymania pokoju w Europie.

Dr FLORIAN BARCIŃSKI
profesor Akademii Handlowej

Wielkopolska w ramach gospodarki planowej

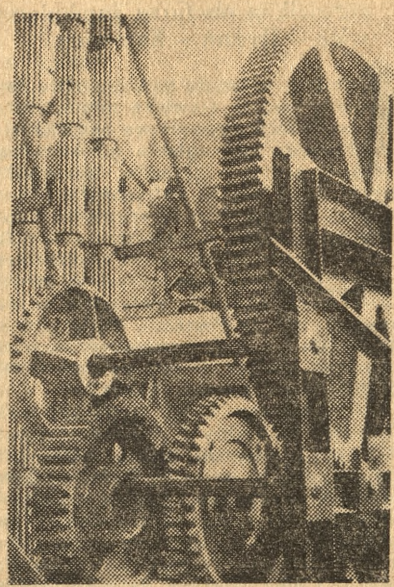
Międzynarodowe Targi Poznańskie są nie tylko wyrazem osiągnięć gospodarczych kraju i jego możliwości eksportowych, ale i wiernym odbiciem jego struktury gospodarczej. Nawet pobieżny obserwator zauważy, iż wprawdzie udział Wielkopolski w Targach jest liczny — ale zarazem bardzo jednostronny. Ogranicza się on w istocie rzeczy do kilku dziedzin wytwórczości, w których dominuje produkcja roślinna i hodowlana wraz z bardzo szerokim wachlarzem bazującego się na niej przetwórczego przemysłu rolnego i spożywczego. Stosunkowo licznie reprezentowany jest następnie przemysł kosmetyczny, mydlarski tłuszczowy i perfumeryjny, słabiej farmaceutyczny, przy zupełnym braku wyściowych ciężkich gałęzi przem. chem., w którym jedyny majątek stanowi soda. Ciężki przemysł metalurgiczny reprezentują wielkie Zakłady Cegielskiego, lżejszy zaś kilka fabryk maszyn rolniczych oraz liczne drobniejsze „wytwórnice odlewów”, „okuc” aparatów, narzędzi i galanterii metalowej. Podobnie jest z przemysłem elektrotechnicznym. W przemyśle drzewnym uderza bardzo bogaty dział meblarstwa i galanterii, przy zupełnym braku chemicznego przetwórstwa drewna. Słowem Wielkopolska prezentuje to, co stanowi najbardziej charakterystyczną cechę jej wytwórczości rolniczej i przemysłowej, a więc pośrednio i cechą jej struktury gospodarczej. Struktura ta jest niewątpliwie jednostronna, świadcząca z jednej strony o słabym uprzemysłowieniu, a z drugiej o pozostawaniu Wielkopolski na uboczu tej potężnej planowej akcji uprzemysłowienia kraju, jaką Polska powojenna w pierwszym planie trzyletnim podjęła. Gdy w zagłębiu węglowym i w jego najbliższym sąsiedztwie, wykazującym już teraz ogromną koncentrację przemysłu, nowe inwestycje przemysłowe jeszcze bardziej rozbudowują, gdy na Śląsku Dolnym powstają nowe olbrzymie włókiennicze i chemiczne huty metali kolorowych, elektrownie, huty szkła itp., gdy na wybrzeżu odbudowują się nie tylko stocznie okrętowe i przetwórnice ryb ale ponadto wyrastają fabryki kwasu siarkowego i superfosfatów, maszyn i narzędzi, konstrukcji żelaznych, olejarnie, zakłady chemiczne, papierniczne, cementownie itp., gdy nawet w silnie uprzemysłowionym okręgu łódzkim buduje się wiele nowych fabryk a do Warszawy powraca wbrew pierwotnym zamierzeniom ciężki przemysł metalowy — w wielkopolskim przemyśle pozostaje prawie wszystko po dawnemu.

O warunki postępu gospodarczego

Ciesząc się z postępu rozbudowy przemysłu i będąc dalekim od chęci krytykowania tego stanu rzeczy, który zapewne wypływa z hierarchii potrzeb państwowych, pragniemy ograniczyć się do stwierdzenia, iż widocznie, przynaj-

miej na razie, ograniczono się do wyznaczenia Wielkopolsce roli okręgu życiowskiego. Otóż nie ulega wątpliwości, że w zmienionych warunkach i na dłuższą metę taka rola Wielkopolski zadowolić nie może, gdyż nie stwarza jej warunków należytego postępu gospodarczego.

Wysoki poziom swego rolnictwa Wielkopolska zawdzięcza nie warunkom glebowo-klimacycznym i rynkowym lecz swej kulturze rolnej i wysokim nakładom, które tylko wtedy mogą być czynione, gdy przy wysokich cenach rolniczych utrzymują się niskie ceny przemysłowe. Tylko wtedy przy dużej sile nabywczej ludności rolniczej mogą się normalnie rozwijać miasta z istniejącymi w nich przemysłem. Obecnie jesteśmy dalecy od takiego stanu rzeczy, toteż rolnictwo przestało być już przed wojną motorem, wprowadzającym w ruch wszystkie dziedziny gospodarstwa społecznego Wielkopolski i dźwigającym je w górę. Nie może nim być również i przetwórczy, przemysł

Exponaty polskiego ciężkiego przemysłu wystawione na MTP są najlepszym wyrazem stale potęgującej się produkcji.

rolny i spożywczy, w którym obecnie dominujące stanowisko Wielkopolski na dłuższą metę utrzymać się nie da. Już w niedalekiej przyszłości powstawać będą w innych województwach liczne zakłady przemysłu rolnego, choćby istniejące w Wielkopolsce nie mogły w pełni wyzyskać swej zdolności wytwórczej.

Przewidując taką ewolucję, nie twierdzimy bynajmniej, aby była ona równoznaczna z upadkiem przemysłu rolnego w Wielkopolsce, pragniemy tylko podkreślić, iż na dłuższą metę przemysł rolny będzie się o wiele szybciej rozwijał w innych województwach, niż w Wielkopolsce, której rola w tej dziedzinie będzie się relatywnie zmniejszała.

Z pozostałych dziedzin przemysłu, ani jedna nie jest na tyle rozwinięta, aby mogła stanowić dostatecznie silną podstawę rozwojową gospodarstwa społecznego Wielkopolski. Nie może nią być przemysł drzewny wraz z papierniczym z braku własnego surowca ciężki metalowy z powodu zbyt dużej odległości od hut i węgla kamiennego. Przemysł chemiczny i elektrotechniczny są dopiero w początkach swego rozwoju, a kosmetyczny, odzieżowy i skórzany z natury rzeczy nie mogą odegrać poważniejszej roli ogólnogospodarczej. Wielkopolska musi zatem szukać innych możliwości rozwojowych. Musi ona wypracować taki regionalny plan tworzenia nowych przemysłów, który by w

Tajemnica rozwoju gospodarczego ZSRR

Nie jeden ze zwiedzających Targi zada sobie pytanie. Jak to się dzieje, że państwo, które poniosło tak potworne straty w czasie minionej wojny, straty szacowane na olbrzymią kwotę 679 miliardów rubli, które zdobyło się na nieznaną w dziejach narodów wysiłkę militarny, którego ośrodki przemysłowe i najbardziej urodzajne części kraju wróg zamienił w pustynię, już obecnie w trzy lata po zakończeniu wojny w pełni odzyskało swój potencjał gospodarczy? Jak to się stało, że te 1710 zniszczonych miast, 70 000 wsi, prawie 32 000 zakładów przemysłowych, 13 000 mostów i 65 000 km linii kolejowych nie zahamowało gospodarki radzieckiej na długie lata? Odpowiedź na to pytanie jest prosta. Połączenie gospodarki planowej, z entuzjazmem, jaki wkładają masy pracujące Związku w budowę własnego, socjalistycznego państwa dają wyniki, w państwach kapitalistycznych po prostu niemożliwe do

osiągnięcia. To i olbrzymie zasoby surowcowe Związku nie pozwalają wątpić, że plan pięcioletni, przewidujący m. in. wzrost globalnej wartości produkcji przemysłowej ze 138 do 205 miliardów rubli będzie wykonany.

A oto kilka przykładowych cyfr, ilustrujących ambitne zamierzenia czwartego pięcioletniego planu. Wzrost ilości wielkich zakładów przemysłowych z 3000, istniejących w chwili wybuchu wojny do 5900. Inwestycje przemysłowe pochłona 157,5 miliardów rubli, przy czym 45% wymienionej kwoty przeznaczone jest na odbudowę gospodarczą zniszczonych okręgów. W dziedzinie metalurgii odbudowane zostaną wszystkie, wielkie zakłady przemysłowe południa, zniszczone przez Niemców, a dające przed wojną blisko 70% surowki żelaznej, produkowanej w Związku. Ogólnie licząc, wzrost produkcji w dziedzinie czarnej metalurgii wyniesie 35% w porównaniu ze stanem przedwojennym. Wydobycie węgla po odbudowaniu wszystkich zniszczonych kopalń i uruchomieniu nowych wzrośnie ze 166 do 250 milionów ton. Produkcja energii elektrycznej zwiększy się w porównaniu ze stanem przedwojennym o 70%, moc czynnych elektrowni osiągnie 22,4 miliona kilowatów.

W dziedzinie transportu oprócz odbudowy wszystkich, zniszczonych linii kolejowych, zbuduje się 7 230 całkowicie nowych, o 38% wzrośnie transport rzeczny, o 120% morski.

Należną troską otoczona została również produkcja rolna. Niezależnie od całkowitej odbudowy rolnictwa w okręgach zniszczonych 45 mil. hektarów, dotychczas nieuprawianej ziemi, zostanie oddanych pod zasiewy. Pozwoli to, łącznie z dokonaną modernizacją rolnictwa i przeprowadzonymi pracami irygacyjnymi na doprowadzenie rocznej produkcji zbóż do 127 milionów ton.

Poważnie również rozwinięte się przemysł spożywczy i lekki, co z kolei, łącznie z rozbudową sieci handlowej, pozwoli na znaczne podniesienie przeciętnej stopy życia ludności. Wystarczy przytoczyć przewidywany wzrost produkcji tkanin bawełnianych z 3,5 miliardów metrów w r. 1937 do 4,7 miliardów w r. 1950, wełnianych ze 108 do 159,4 miliardów metrów, obuwia skózanego ze 183 do 240 milionów par. Wreszcie dochód narodowy, który w roku 1940 wyniósł 129 miliardów rubli, w roku 1950 wzrośnie do 177 miliardów.

Dotychczas czwarta pięcioletka radziecka daje dobre wyniki. Produkcja przemysłowa w wielu dziedzinach dosięgła, a nawet przekroczyła poziom przedwojenny, rolnictwo przetwarzało zwycięsko kłeskę nieurodzaju 1946 r.

Wysiłek mas pracujących Związku Radzieckiego sprawił, że już w połowie r. ub. można było znieść zawsze kłopotliwą i kosztowną aprowizację kartkową, przechodząc całkowicie na wolnorynkowe zaopatrzenie ludności. Ze można było obniżyć wydatnie ceny, wpływające skutecznie na wzrost zarobków. Ze można było wreszcie skutecznie zlikwidować wojenną, nieuniknioną inflację.

Motorem ożywiającym gospodarkę Związku jest praca. Ciężka, mozolna, ofiarna praca milionów fizycznych i umysłowych pracowników. Bez niej olbrzymie bogactwa ziem radzieckich byłyby, jak to miało miejsce za caratu rzeczą martwą, nie wyzyskaną, lub eksploatowaną bez korzyści dla kraju przez obcych.

Międzynarodowe Targi Poznańskie pokażą nam fragmenty tej wielkiej pracy i jej imponujących wyników.

(Kn.)

W tym pięknym pawilonie zbudowanym przed tegorocznymi Targami, Centrala Tekstylna umieściła wzorowe sklepy sprzedaży.

Fot. (2) E. Kitzman

MODA i ŻYCIE

W 12-tym numerze

Jak uzupełnić letnią garderobę. Modele plażowe Sukienki letnie. Sukienki do Komunii św. Wiosenne kolekcje Paryża. Jak radzi sobie na wiosnę praktyczna Paryżanka. Poradnik krawiarki. Pulower bez rękawów

Ręką szczęścia małżeńskiego jest fach kobiety. Praca zawodowa — to posag. Gdy wiosna pusze cę, Walka z piegami. — Pielęgnacja roślin balkonowych. Wiosna w pasiece — Wiosenne potrawy. Między nami. — O dobre książki dla wszystkich — itd. itd.

W 45-544

Małe przedsiębiorstwa tworzą miliardowe wartości

Sektor prywatny stanowi istotną część obecnej gospodarki w Polsce. Dał temu kilka-krotnie mocny wyraz kierownik państwowej polityki gospodarczej, p. min. Minc w swoich na ten temat wypowiedziach. W szczególności stwierdził on, że nie jest zamierzona likwidacja ani przemysłu ani handlu prywatnego, że jest w naszym modelu gospodarczym miejsce nie tylko dla detalicznego, ale również hurtowego handlu. Podkreślił, że zostanie stworzona mocna i solidna podstawa dla rozwoju inicjatywy prywatnej, że rozwój ten leży w planach gospodarczych Rządu, że nie należy się obawiać unieruchomienia inicjatywy prywatnej w przemysle przez wkleszczenie go w ramy państwowego planu gospodarczego. Ponieważ niejednokrotnie zdarza się, że czynnik stojący na niższych szczeblach administracji państwowej, działając w duchu niezgodnym z tymi zasadniczymi założeniami i zamiarami Rządu w stosunku do sektora prywatnego — osoby działające nie w duchu powyższych wypowiedzi p. ministra Minc w ostatnim swym publicznym przemówieniu w Poznaniu nazwał w sposób dosadny i niedwuznaczny.

— w myśl nowej listy rzemiosł i wydanej do niej Instrukcji Ministerstwa P. i H. — zostały uznane za rzemiosła, a tych wiatraków jest kilka tysięcy. W ten sposób liczba przedsiębiorstw przemysłowych (w rozumieniu prawa przemysłowego) ulegnie bardzo znacznej obniżce. Należy jednak podkreślić, że mimo tej nowej listy rzemiosł — w szeregach przemysłu pozostanie pewna liczba przedsiębiorstw, które pracują bez sił walemych. Obecnie przed przeprowadzeniem nowego podziału przedsiębiorstw pomiędzy przemysł i rzemiosła — średnia pracowników wynosi w przemyśle prywatnym dla całej Polski 7,6, dla województwa poznańskiego 8,1. Jak widziemy zatem z przeciętnej zatrudnienia sił najemnych wśród przemysłu prywatnego trudno jest znaleźć przedsiębiorstwa, które by można zaliczyć do kategorii średniej wielkości. Jeżeli pewną ilość takich przedsiębiorstw znaleźlibyśmy — to jednakże nie zmieni to faktu, że przemysł prywatny jest w olbrzymiej swojej większości — przemysłem drobnym.

Zagadnienie surowców

Wartość produkcji przemysłu prywatnego w całej Polsce określa się na 82 835 713 000 zł, w województwie poznańskim na 11 356 270 000 zł. Sektor prywatny odgrywa bardzo poważną rolę jako źródło podatkowe dla Państwa, udział jego bowiem w podatkach bezpośrednich przekracza połowę ogólnych wpływów państwowych z tego tytułu.

Zagadnieniem czołowym dla przemysłu prywatnego, przyjmując, że ustrojowe jego podstawy nie nasuwają wątpliwości — jest dostęp do surowców i półfabrykatów, które to artykuły w olbrzymiej większości są produkowane wyłącznie przez Państwo. Stopień pokrycia zapotrzebowania przemysłu prywatnego na surowce i półfabrykaty produkowane w kraju jest bardzo różny — w ogromnej jednakże większości przydział surowców i półfabrykatów daleko odbiega od zapotrzebowania, co powoduje w niektórych wypadkach zmniejszenie stanu zatrudnienia a nawet likwidację przedsiębiorstwa.

Jak długo istniały jeszcze pozostałości ponemieckie, tak długo zagadnienie surowców nie miało tak wielkiego znaczenia jak obecnie, gdy zapasy ponemieckie się wyczerpały.

Pewne rozwiązania tego zagadnienia nastąpi w drodze powołania do życia — zgodnie ze stanowiskiem Min. P. i H. — central handlowych poszczególnych gałęzi przemysłu prywatnego, z których trzy (włókiennicza, metalowo-elektrotechniczna oraz papiernicza) już

zostały uwzględnione. Współpraca z bankami miejscowymi była wzorowa. Banki starały się w miarę swych możliwości ułatwiać firmom korzystanie z kredytów. Tak więc gdy na odcinku kredytów obrotowych możemy stwierdzić zadowalający stan, to gorzej przedstawia się sytuacja z kredytami inwestycyjnymi, w których przedsiębiorstwa prywatne uczestniczą w niewielkim stopniu, bo w roku ub. przedsiębiorstwa wojew. poznańskiego uczestniczyły w kwocie nie sięgającej 50 mil. zł. Wiele formalności związanych z kredytami inwestycyjnymi utrudnia korzystanie z nich nawet w ramach przewidzianych dla sektora prywatnego. W związku z tym podkreślić należy, że rozwiązania oczekuje kwestia odszkodowań za przedsiębiorstwa upaństwowione, które właściwie rozwiązaniem bardzo poważnie przyczynić się może do rozwoju przemysłu prywatnego. Przemysł ten na tegorocznych Międzynarodowych Targach w Poznaniu występuje w rozmiarach poważniejszym niż w roku ub. choć stojąc do dyspozycji sektora prywatnego szczupła powierzchnia nie pozwoliła na przyjęcie dużej ilości zgłoszeń. W roku przyszłym spodziewać się należy, bardzo poważnego wzrostu udziału przemysłu prywatnego w Targach Poznańskich. Będzie on odpowiadał wzrostowi wartości produkcji tej gałęzi gospodarstwa narodowego, przewidzianej na rok 1948 na sumę 132 miliardów złotych. Zwiększenie produkcji w tym stopniu będzie świadczyło, że przemysł prywatny jest na drodze rozwoju.

Odciażyć Śląsk na rzecz Wielkopolski Opinia Rady Naukowej

w sprawie rozmieszczenia przemysłu polskiego

Rada Naukowa dla Ziem Odzyskanych na swej ostatniej, VI sesji, zwróciła uwagę na zbytne zgęszczenie przemysłu w górnośląskim zagłębiu węglowym, które zagraża realizacji Narodowego Planu Gospodarczego. Dość powiedzieć, że na 130 zjednoczeń przemysłowych w Polsce, 40 znajduje się w zagłębiu górnośląskim, i przemysł wykazuje dalszą tendencję do skupiania się na niewielkim obszarze zamkniętym w czworokącie Zabrze — Gliwice — Bytom — Katowice.

Z punktu widzenia gospodarstwa społecznego jest to zjawisko niepożądane. Jak wykazały szczegółowe badania dyr. M. Ziomeka, w zagłębiu górnośląskim istnieje szereg zakładów przemysłowych, które nie są potrzebne dla normalnej produkcji i przetworczości naturalnych bogactw zagłębia — węgla, cyny i ołowiu, a natomiast z punktu widzenia mogłyby być rozmieszczone w innych dzielnicach państwa, zwłaszcza w Poznaniu i na Pomorzu. Ślepy pęd do skupiania się na stosunkowo wąskim obszarze zagraża przede wszystkim siłę biologicznej ludności Śląska.

Jak wiadomo, Śląsk wykazuje mały przyrost naturalny i w miarę wzrostu dalszego przemysłu będzie maleć liczba urodzeń, a wzrastać liczba zgonów. Warunki zdrowotne zagłębia nie przedstawiały się nigdy bardzo dobrze, pomimo znacznych wkładów w urządzenie higieniczne zakładów przemysłowych. Coraz większy daje się odczuwać brak dobrej wody, gdyż uciekają źródła na skutek wierzeń w kopalniach i walka o dobrą wodę jest już dziś zagadnieniem społecznym.

Inny ważki moment: Dalszy wzrost ilości zabudowań na niecce węglowej grozi zahamowaniem wydobywania węgla, gdyż albo będziemy mieli miasta albo kopalnie. Zabudowywanie dalsze zakładami przemysłowymi i domami mieszkalnymi powierzchni, która kryje pokłady węgla i cyny jest stopniowym uszczupleniem bogactwa narodowego, gdyż więzi kilka miliardów ton węgla, cyny i ołowiu. Niemcy przed wojną zdawali sobie sprawę z tego i istniejące opracowany przez nich plan zniesienia z powierzchni ziemi miasta Bytomia, aby dotrzeć do olbrzymich bogactw naturalnych, znajdujących się pod tym miastem. My w planach swoich na razie nie idziemy tak daleko i Bytomowi przez dłuższy jeszcze okres czasu nie grozi widmo zagłady. Musimy jednak starać się zahamować dalszą koncentrację przemysłu w zagłębiu górnośląskim. Według badań geologów pokłady węgla idą od czworokąta przemysłowego w kierunku południowym i wiążą się z czeskim okręgiem ostrawsko-karwińskim, natomiast pokłady cyny i ołowiu rozłożone są w kierunku północnym od ośrodka przemysłowego górnośląskiego. Rozbudowa więc zakładów przemysłowych związanych z wydobywaniem węgla winna iść w kierunku południowym i nawiązać łączność gospodarczą z okręgiem ostrawsko-karwińskim, natomiast zakłady, operujące się o cynę i ołów mogą lokować się na terenach bardziej północnych. Natomiast zupełnie zbędne są w

Rzemiosło a XXI Międzynarodowe Targi Poznańskie

Udział rzemiosła w Targach Międzynarodowych można by określić dwojakiem rodzajem przesłankami zasadniczymi. Pierwszy dotyczy rzemiosła jako całości, jako grupy wytwórczej o specyficznym charakterze, drug. indywidualnego warsztatu rzemieślniczego rozszerzenia jego wytwórczości i rozszerzenia rynku zbytu.

W Międzynarodowych Targach Poznańskich 1947 r. rzemiosło występując jako wystawca na Targach, kierowało się na ogół przesłankami pierwszej grupy, a więc interesem ogółu warsztatów, przy czym interesy indywidualne warsztatów występowały mniej wyraziście. Jeśli by się pokusić o syntezę celów, jakie rzemiosło zamierzało osiągnąć na Targach ub. roku to można by określić je jako zwrócenie uwagi na potencjał o szerokich możliwościach i nader urozmaiconym wachlarzu produkcyjnym, którego zaopatrzenie w surowce i materiały pomocnicze jest niedostateczne i zwrócenie uwagi na możliwości eksportu wyrobów rzemieślniczych.

Jeżeli chodzi o pierwszy cel, to przyznać trzeba, że w dużej części cel ten został osiągnięty. Zaopatrzenie bowiem w surowiec branż opartych o materiały,

których przemysł nasz nie produkuje w nadmiarze, w porównaniu z rokiem ub. ulega niewątpliwemu polepszeniu. W stadium końcowym znajdują się prace przygotowujące na dużą miarę zakrojoną akcję tzw. transakcji wiązanych polegających na tym, że w niektórych branżach rzemiosło otrzymywać będzie za pośrednictwem Rzemieślniczej Centrali Zaopatrzenia i Zbytu cały materiał potrzebny do wytworzenia gotowego produktu i oddawać będzie produkt ten Rzemieślniczej Centrali Zaopatrzenia i Zbytu, pobierając wynagrodzenie za włożoną pracę. W ten sposób umożliwione zostanie racjonalne wciągnięcie rzemieślniczego potencjału wytwórczego w ramy planu gospodarczego Państwa.

Tegoroczne Międzynarodowe Targi Poznańskie pokażą już odbiorcom krajowym i zagranicznym szereg wyrobów rzemieślniczych, wykonanych w ramach transakcji wiązanych, które przedstawiać będzie Rzemieślnicza Centrala Zaopatrzenia i Zbytu.

Jeśli na odcinku zaopatrzenia i zbytu wewnętrznego poklesło Targów Poznańskich ub. roku było dla rzemiosła na ogół korzystne, to na odcinku transakcji z zagranicą wysiłek targowy rzemiosła nie dał jeszcze należytego wyniku. Złożyło się na to szereg czynników, m. in. trudności surowcowe, ale zawsze właściwy dobór formy i rodzaju produktów zaprezentowanych w ub. roku przez rzemiosło odbiorcy zagranicznemu. Szczupłość pomieszczeń wystawowych rzemiosła spowodowała, że organizatorzy udziału rzemiosła w Targach tegorocznych nie zupełnie słusznie położyli główny nacisk na poziom estetyczny a nie użytkowy eksponatu. Dlatego wachlarz produkcyjny rzemiosła nie został przedstawiony w całej swojej szerokości. W szczególności nie znalazły pomieszczenia na Targach w należytej ilości najróżniejszego rodzaju przedmioty estetycznie nieciekawe, lecz dla odbiorcy zagranicznego ze względu na ich użyteczność i cenę atrakcyjne.

Na Targach roku bieżącego udało się trudności tych uniknąć, dzięki bowiem życzliwemu stanowisku Ministerstwa Przemysłu i Handlu Związek Izb Rzemieślniczych mógł odbudować obszerny pawilon Ogólnopolskich Targów Rzemiosła w ramach Międzynarodowych Targów Poznańskich, który pozwolił rzemiosłu na udział w Targach w sposób gospodarczo-racjonalny. Właściwe miejsce na Targach otrzymała branża metalowa, z branży stolarskiej zobaczyliśmy nie tylko stolarstwo mebli luksusowych, ale i stolarstwo mebli użytkowych i cały szereg innych branż drzewnych jak bednarstwo, tokarstwo, koszykarstwo itp. Istnieją więc dane, by sądzić, że w roku bieżącym Międzynarodowe Targi Poznańskie pomogą rzemiosłu w spełnieniu wysuwanego z dawna pod jego adresem postulatu, wyjścia na rynki zagraniczne.

Ekspansja eksportowa leży w interesie indywidualnym warsztatu, jest jednak również interesem ogółu, gdyż niewątpliwie dewizy uzyskane z eksportu rzemieślniczego pójdą na zaspokojenie potrzeb importowych tego sektora. Nie ulega wątpliwości, że przesłanki ogólne przebiegają się przez udział w Targach Rzemieślniczej Centrali Zaopatrzenia i Zbytu oraz drugiej wspólnej organizacji Izby Rzemieślniczych obejmującej branżę metalową i elektrotechniczną.

Interesy więc pozaindywidualne i w roku bieżącym będą dominantą udziału rzemiosła w Targach, przy czym jako cele główne wymienić trzeba wciągnięcie rzemiosła w plan państwowy i udział rzemiosła w eksporcie.

SZTANDARY 3667
PARAMENTA KOŚCIELNE
wykonuje fachowo i solidnie. Pracownia haftów artystycznych
Irena SZALOŃKA
Poznań ul. Skarbowa 23 Tel 12-54

zagadnienie roli sektora prywatnego

w ustroju gospodarczym państwa jest dla tego odcinka naszego życia gospodarczego rzeczą najbardziej zasadniczą. Bez właściwego klimatu, bez pozytywnych ram administracyjno-prawnych i bez przychylnego nastawienia nie tylko administracji państwowej, ale i prywatno-gospodarczej państwa, nie może być mowy o rozwoju i należytych funkcjonowaniu przedsiębiorstwa prywatnego. Czym w dziedzinie rolnictwa była reforma rolna, tym w dziedzinie przemysłu była ustawa z 3 stycznia 1945 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi przemysłu. Wykonanie tej ustawy zbliża się do końca i tym samym zostanie usunięty czynnik niepewności w odniesieniu do dużej liczby przedsiębiorstw przemysłowych. Moment ten jest czynnikiem pozytywnym, który wpłynie niewątpliwie na rozwój przedsiębiorczości w przemyśle prywatnym. Nie są mi jeszcze znane cyfry, dotyczące wyników akcji upaństwowienia w całej Polsce. W województwie poznańskim przedstawiają się one jak następuje:

Przemysł prywatny w cyfrach

Ogółem zgłoszono do upaństwowienia 5651 przedsiębiorstw, w tym ponemieckich 5352. Decyzja pozytywna, tzn. za upaństwowieniem, została już wzięta w odniesieniu do 5241 przedsiębiorstw ponemieckich oraz 101 przedsiębiorstw polskich. Los pozostałych przedsiębiorstw jeszcze nie został zdecydowany. Nastąpi to w najbliższym czasie — jeżeli chodzi o przedsiębiorstwa polskie, nieco później odnośnie przedsiębiorstw ponemieckich.

Statystyka prywatnego przemysłu na dzień 1 stycznia 1948 roku według danych uzyskanych w drodze rejestracji przeprowadzonej w końcu ub. roku przez Izby P.-H., wykazuje w całej Polsce 18 879 przedsiębiorstw z 142 973 robotnikami. Największą ilość przedsiębiorstw wykazuje województwo warszawskie (3034), województwo poznańskie zajmuje drugie miejsce (2648), inne województwa nawet łódzkie i śląskie, wykazują znacznie mniejsze liczby.

Z ogólnej ilości przedsiębiorstw przemysłowych 18 879 — największy procent przypada na przemysł przetwórczo-rolny i spożywczy (9692), za którym z kolei, znacznie od niego odbiegając, idzie przemysł chemiczny (1595), włókienniczy (1513), drzewny (1211), po czym budowlany i metalowy. Te wszystkie przemysły wykazują ponad 1000 przedsiębiorstw. Pozostałe tej liczby nie osiągnęły, a niektóre reprezentowane są nawet tylko kilkoma przedsiębiorstwami.

W olbrzymiej większości drobne przedsiębiorstwa

W roku bież. nastąpi znaczne przesunięcie ilości przedsiębiorstw przemysłu do rzemiosła z powodu zmiany listy rzemiosł z art. 142 prawa przemysłowego (Dz. U. poz. 61/48). W szczególności w przemyśle spożywczym nastąpią największe przesunięcia, już choćby ze względu na to, że wszystkie wiatraki

Jeden z licznych kiosków zbudowanych w rekordowym tempie na terenach targowych

zostały utworzone. Właścicielem tych central jest prawie w 100% samorząd gospodarczy, ściśle mówiąc, Izby Przemysłowo-Handlowe i Rzemieślnicze, a związku zrzeszeń przemysłowych odnośnych gałęzi przemysłu mają udział tylko symboliczny. Zadaniem tych central jest nadawanie prywatnej produkcji przemysłowej właściwego kierunku oraz w dużym stopniu regulacja zbytu na rynku wewnętrznym i za granicą. W związku z tym p. minister Minc w czasie swojej ostatniej bytności w Poznaniu stwierdził, że nie należy się obawiać, żeby przedsiębiorczość prywatna została zbyt mocno wmontowana w plan i poddana takiej kontroli, która by pozbawiała ją możliwości rozwoju w swej inicjatywie

Kredyty obrotowe i inwestycyjne

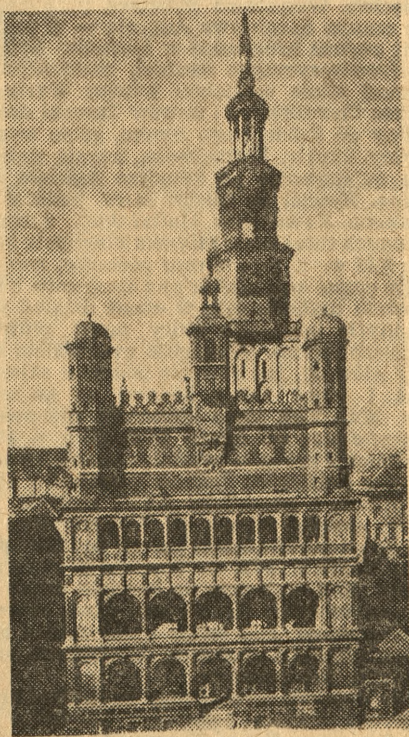
Sprawa kredytów obrotowych dla przemysłu prywatnego przedstawia się na ogół zadowalająco, jakkolwiek tu i owdzie słychać żale na ten temat. W r. 1947 przesyłało przez Izby Przemysłowo-Handlowe w Poznaniu 107 wniosków o kredyty obrotowe dla przemysłu prywatnego na około 134,5 mil. zł. które

Zak
POZNAŃ
MYDŁA • PERFUMY • KOSMETYKI
PRZODUJA JAKOŚCIA

Poznaj Poznań

Przechadzka po stolicy

Wielkopolski

Ratusz poznański

Z kart przeszłości

Dokładna data założenia stołecznego miasta Poznania nie jest znana.

Wyniki prac wykopaliskowych, przeprowadzonych w latach 1938 i 1939 na Ostrowie Tumskim, pozwalają na stwierdzenie, że w drugiej połowie X wieku istniał tu potężny gród obronny i duże podgrodzie, zamieszkałe przez lud osiadły, rolniczy, o wysokiej kulturze.

Z dokumentów zaś i starych kronik wiemy, że

...pierwszy nasz historyczny władca, Mieszko, ma siedzibę swoją w Poznaniu, gdzie założono

też pierwsze w Polsce biskupstwo i zbudowano pierwszą chrześcijańską świątynię (r. 966);

...stąd panuje i umacnia Polskę syn jego, Bolesław Chrobry.

...pomimo późniejszych licznych nieprzyjacielskich napadów i wojen domowych Poznań rozwija się nieustannie, tak, że około r. 1240 książę Przemysław I i brat jego, Bolesław Pobożny — z wielkopolskiej linii Piastów — przenoszą miasto na lewy brzeg Warty, na wysokim wzgórzu budują zamek książęcy i w r. 1253 wspaniale rozwijającemu się miastu nadają prawa miejskie;

...za czasów Przemysławów lub ich następców: Wacławów II i III czy Władysława Łokietka, a najpóźniej za Kazimierza Wielkiego miasto opasuje się murami;

...szczególną opieką otacza Poznań — Władysław Jagiello, a przywileje, otrzymane od niego w r. 1394, tzw. „prawo składu“ (kupiec przejeżdżający przez miasto — a Poznań leżał, i leży, na skrzyżowaniu wielkich i ważnych dróg handlowych z zachodu na wschód i z północy na południe — obowiązany był towar swój wystawić na sprzedaż) jest kamieniem węgielnym dobrobytu miasta;

...wiek XV jest okresem wielkiej rozbudowy, a wiek XVI wiekiem złotym Poznania, wiekiem największego dobrobytu materialnego i rozwoju umysłowego;

...wojny szwedzkie i kłeski żywiołowe, jak powódzie, burze-huragany i pożary niszczą miasto;

...z ruiny podnosi się dopiero za czasów Stanisława Augusta, gdy Komisja Dobrego Porządku zajmie się odbudową i uporządkowaniem miasta oraz organizacji miejskiej;

...prace te przetrwały rozbiory Polski; w roku 1793 Poznań dostaje się pod panowanie pruskie;

...wprawdzie w latach 1807—1815 Poznań jest częścią składową Księstwa Warszawskiego, ale po Kongresie Wiedeńskim Prusacy znowu zajmują miasto, lecz tym razem na przeszło 100 lat. Dopiero Powstanie Wielkopolskie wyzwala jego stolicę. Z tą chwilą rozpoczyna się wspaniały rozwój miasta. I chociaż ostatnia wojna czyni wielkie wyrwy w ludziach, wyrządza ogromne straty i spustoszenia w mieście... przecież właśnie z tych samych starych kronik, z tych samych dokumentów wiemy, że Poznaniowi to nie pierwsza, że po każdej kłesce podnosi się na nowo, wspaniałszy.

Przyzywaczenie staje się drugą naturą. Nic też dziwnego, że i dzisiaj miasto odbudowuje się w szybkim tempie i jak zawsze starannie i miennie.

Ku starymu miastu

Ulica i w głębi kościół św. Marcina
(zniszczony podczas wojny)

Korzystając z pobytu w Poznaniu z okazji Międzynarodowych Targów Poznańskich — po zwiedzeniu pawilonów wystawowych — przejdźmy się po mieście. Przekonajmy się na własne oczy, co w Poznaniu zostało z lat dawnych...

Wsiądźmy do tramwaju linii nr 5, który jedzie w kierunku GARBARY — Północna. Za Mostem Uniwersyteckim — szary gmach z lewej strony — utrzymany w stylu renesansu północnego to Uniwersytet, tzw. Collegium Minus. Potem — za skwerem na miejscu, usuniętego przez Niemców, pomnika Chrystusa Króla — ciężki romański Nowy Ratusz (dawny zamek cesarski), siedziba Zarządu Miejskiego, a z prawej — naprzeciwko Nowego Ratusza, równie ciężki blok Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego. Wszystkie gmachy pomimo pozorów poniżej pięćdziesiątki. Starym zabytkiem jest dopiero kościół św. Marcina — przy ulicy tejże samej nazwy u wylotu al. Marcinkowskiego. Zbudowany w w. XVI na fundamentach dawnej świątyni, sięgającej swym początkiem pierwszej połowy 13-go stulecia — w czasie ostatnich działań wojennych poważnie zniszczony. Przy ul. Walki Młodych (daw. Podgórna) pod nr 7 dom, w którym

mieszkał Karol Marcinkowski, jeden z najwybitniejszych obywateli miasta. Nad bramą tablica pamiątkowa. Przez plac Hoovera, ulicami Strzelecką i Zieloną dojeżdżamy do placu Bernardyńskiego. W głębi średnio-wieczny kościół Bernardynów (obecnie zniszczony po raz trzeci (dwukrotnie w czasie wojen szwedzkich) i nieduży kościółek Bernardynek (w. XVI). Na następnym przystanku przy ul. Woźnej przesiadamy się na trolleybus lub autobus, odchodzące sprzed kościoła Wszystkich Świętych (wzniesiony za czasów Stanisława Augusta — w zakrytych portret królewski) w kierunku Śródki.

Prowizorycznym mostem, przerzuconym ponad silnie wygiętym łukiem Warty — przez Chwaliszewo i Ostrów Tumski docieramy do Śródeckiego Rynku, gdzie wysiadamy. Stąd ul. Warszawska, trzysta metrów do najstarszego po katedrze kościoła św. Jana. Kościół to bardzo stary. Należał do Zakonu Kawalerów Maltańskich, sprowadzonych tutaj przez Mieszka Starego w końcu XII w. Z tego okresu pochodzą romańskie części kościoła: ściana szczytowa z poważnie uszkodzonym w czasie działań wojennych portalem, mury nawy głównej i prezbiterium. Sklepienie gwiaździste nawy głównej, jak również podobne sklepienie i mury nawy bocznej — gotyckie (w. XV). Tak samo doskonale zachowana chrzcielnica (w nawie bocznej) z r. 1522. Kaplica z grobami ostatnich trzech komandorów (mistrzów) Zakonu Kawalerów Maltańskich, z początków XVIII stulecia.

Po drugiej stronie ul. Warszawskiej na wzgórzu poreformacki kościół św. Kazimierza. Barok z XVII w. Wnętrze w stylu rokoko. Nad wejściem do kościoła ładna figurka świętego Królewicza. Obok klasztor Reformatorów (dziś zajęty przez zakład głuchoniemych) z niedużym dziedzicem, otoczonym krągankiem.

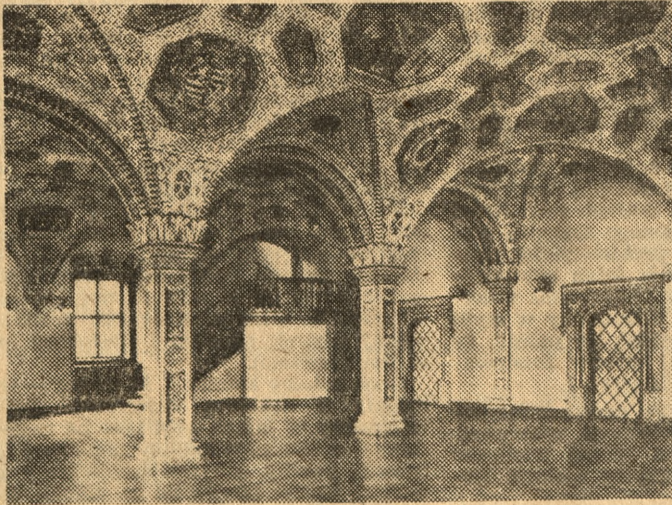
Z klasztoru wychodzimy na ul. Bydgoską i Rynek Śródecki z gotyckim kościołem św. Małgorzaty z XV w. Fragmenty jednak kościoła sięgają trzynastego wieku, czego dowodem odkryty po wojnie piękny portal w kruście. Sklepienie gwiaździste. Wnętrze barokowe. Obok dwuskrzydłowy klasztor księży Filipinów (barok z pierwszej połowy XVII w.).

Historia pisana murami

Przez ul. Ostrówek i Most Cybiński nad wąskim strumieniem Cybiny dostajemy się na Ostrów Tumski, najstarszą część miasta. Przed nami KATEDRA.

Prace wykopaliskowe, rozpoczęte z ini-

Ratusz — Sala Odrodzenia

Dawna Wszechnica Wielkopolski

Sąsiedni budynek to psalteria, zbudowana przez biskupa Lubrańskiego w r. 1508 dla psalterzystów (chórzystów) katedralnych. Późnogotyckie ściany szczytowe. Na ścianie frontowej od strony kościoła N. M. Panny herb fundatora.

Niedaleko — szary budynek z dziedzińcem krużgankowym jest dawną Akademią Lubrańskiego, która w Wielkopolsce spełniała rolę Wszechnicy Jagiellońskiej. Z uczelni tej, założonej w r. 1519, wyszło wielu znakomitych ludzi, m. in. poeta Klemens Janicki i dr Józef Strusiek, uczyony i lekarz posiadający wśród swych pacjentów nie tylko naszego króla Zygmunta, ale i hiszpańskiego króla Filipa II, a nawet tureckiego sultana Solimana II Wspaniałego. Przy wejściu do gmachu herby założyciela Akademii zasłużonego biskupa Lubrańskiego.

Przez Most Chrobrego i zniszczoną, jedną z najstarszych dzielnic miasta, Chwaliszewo dochodzimy do Warty. Z lewej strony gazownia, z prawej zaś port rzeczny o zdolności przeładunkowej 300 000 ton rocznie chłodnia portowa i przechowalnia ryb (baseny na 15 000 kg ryb), a dalej nowoczesni urządzone elektrownia.

Idąc ul. Woźną przecinamy ul. Garbary którą z lewej strony zamyka sylwetka ko-

ścioła Bernardynów, a z prawej Cytadela. Przed nami zaś wieża ratuszowa. Nie dochodząc jednak do rynku skręcamy w lewo w ulicę Słusarską, jedną z wielu wypalonych i zburzonych wąskich uliczek Starego Miasta. Przecinając ul. Wodną wchodzimy na pl. Kolegiacki, który powstał na miejscu zburzonej w XIX wieku starej kolegiaty pod wezwaniem św. Marii

Magdaleny. Przed nami duży barokowy gmach Kolegium Jezuitów, dzisiaj Urząd Wojewódzki. Tuż wieża i kościół św. Stanisława, obecnie farny.

Kolegium (z pierwszej połowy XVIII wieku) stało na bardzo wysokim poziomie. Posiadało dobrze urządzone obserwatorium astronomiczne, gabinety dla badań fizycznych i własną drukarnię. Pierwszym rektorem był ks. Jakub Wujek, tłumacz Pisma Świętego. Po kasacie Zakonu korzystała z gmachu Komisja Edukacyjna, a potem namiestnik Wielkiego Księstwa Poznańskiego ks. A. Radziwiłł. M. in. gościł tu Fryderyk Chopin.

FARA, zbudowana przez Zakon Jezuitów w latach 1651—1705 według planów ks. Bartłomieja Wąsowskiego, cieszy się sławą jednego z najpiękniejszych kościołów barokowych w Polsce. Stanowi obok katedry i ratusza prawdziwą chlubę miasta. Skromna stosunkowo fasada, ozdobiona posągami św. Wojciecha, św. Ignacego Loyoli, założyciela Zakonu Jezuitów, i św. Stanisława, ukrywa wnętrza urządzone z królewskim przepychem. Na ścianach i sklepieniach bogate i piękne dzieła malarstwa rzeźby Wspaniałe kolumny z czerwonego marmuru z korynckimi kapitelami. Na sklepieniu sceny z życia św. Stanisława, patrona kościoła. W ołtarzu głównym obraz „Wskreszenie Piotrowina”, dzieło największego w w. XVIII naszego religijnego malarza, Czechowicza.

Obok fary naprzeciwko wieży kościelnej — przy ul. Klasztornej, stoi dawny dom proboszcza farnego z końca średniowiecza. W narożniku ozdobiony gotycką figurą N. M. Panny z Dzieciątkiem. Jeden z najstarszych domów mieszkalnych w Poznaniu.

Ulica Świętosławską kierujemy się w stronę Starego Rynku. W domu na rogu ul. Koziej figura Chrystusa (w. XVII). Na przeciwnej zaś stronie ul. Świętosławskiej — figura św. Stanisława (w. XVIII). Mijamy ruiny pałacu Górków z oryginalnymi komi-
nami spiralnymi. Od ulicy Koziej widoczne sklepienia krzyżowe. Wchodzimy na Stary Rynek.

Ratusz — symbol zwycieskiej polskości

W głębi ciemny, z siatką rusztowań i szkieletem nowowznoszonej wieży — **RATUSZ**. Wspaniałe zabytek czasów zyg-
muntowskich, epoki Odrodzenia. Z budowy rozpoczętej w XIII wieku pochodzi piwnica ratuszowa z pięknymi wczesnogotyckimi sklepieniami. W zwornikach lwy — Wacława Czeskiego, a może Przemysława I, który również używał tego godła w pieczęciach. Ratusz trzynastowieczny nie był wielkim budynkiem. Rozbudowany został dopiero w w. XV. Ogromny jednak pożar miasta w r. 1536 zniszczył i ratusz. Odbudowany w latach 1537—1547 nie dawał zadowolenia ambitnym mieszczanom wspa-
niale rozwijającego się w tym czasie Poznania. Postanowili więc odnowić go gruntownie, a kierownictwo robót powierzyli włoskiemu architektowi Janowi Baptyście di Quadro (z okolic Lugano w dzisiejszej Szwajcarii), który za sumienne i artystyczne wykonanie powierzonych mu prac (w latach 1550—1555 otrzymał zaszczytny tytuł budowniczego miejskiego. Ratusz od tego czasu należy do najwspanialszych zabytków renesansu (odrodzenia) w Północnej Europie.

Wieża późno-gotycka, która zdobiła ratusz, przebudowana przetrwała aż do roku 1725, w którym została zwalona przez huragan szalejący wtedy w Poznaniu. Przy odnawianiu ratusza przez Komisję Dobrego Porządku zbudowano nową wieżę, na szczycie jej umieszczając orła. W r. 1945 wieża w czasie działań wojennych uległa zniszczeniu. Wzniesioną jednak w 1947 r. nową wieżę zdobi ten sam nienaruszony stanisławowski orzeł.

Ozdobą ratusza jest doskonale zachowana i nieuszkodzona, piękna renesansowa, arkadowa fasada, oraz sala odrodzenia (na

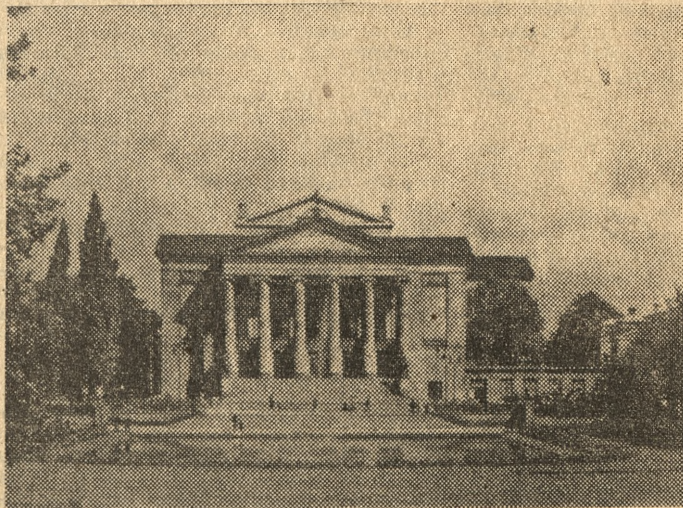
I piętrze) o kasetonowym sklepieniu, wspartym na dwóch filarach — dzieła Jana Baptysty di Quadro. W kasetonach — rzeźby, przedstawiające cnoty obywatelskie, herb Poznania (z roku 1555), herby Rzeczypospolitej (Korony i Litwy), herb Sforzów (królowej Bony) i Habsburgów (żony Zygmunta Augusta), oraz sceny biblijne i mitologiczne. W ścianie zachodniej stylowe odrzwia gotyckie z r. 1508 (podobne w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie). Ponadto ocalały dwie sale: **królewska** z ładnym kominkiem (1541 r.), pochodząca z nie istniejącego już budynku wagi miejskiej, oraz **sądowa** z pomnikiem króla Stanisława Augusta. Na sklepieniu tej ostatniej — figury alegoryczne, przedstawiające cztery części świata (bęż Australii, nie znanej za czasów ostatnich Jagiellonów).

Przed ratuszem rokokowa studnia „Porwanie Prozerpiny“ z r. 1766 i pręgierz (kopia) z r. 1535, a na tyłach budynku „**Bamberka**“. W takich strojach chodziły do niedawna wieśniaczki z okolic Poznania, skolonizowanych w początkach w. XVIII przez Bambrów. Kolonistów ci, sprowadzeni z Bambergii już w w. XIX spolonizowali się całkowicie, zachowując swe stroje ludowe.

Przy przystanku tramwajowym stoi stara (z r. 1724) figura św. Jana Nepomucena. Obok ruiny **odwachu**, stylowego neoklasycznego budynku, wzniesionego przez Komisję Dobrego Porządku w r. 1777. Naprzeciwko mury i fasada z atyką pięknego również neoklasycznego pałacu Działyńskich z koń-

Poznańska „Skalka“
— kościół św. Wojciecha

Gmach Opery Państwowej

ca XVIII wieku. Wnętrze zawałone gruzem. W pałacu tym ogniskowało się życie kulturalnego Poznania ostatniego stulecia.

Grod Przemysławów

O kilkadziesiąt metrów od pałacu, idąc ul. Franciszkańską, widzimy Górę Zamkową (inaczej Wzgórzem Przemysława zwaną). Na niej ruiny zamku. Gdy w latach 1240—1253 Przemysław I przeniósł miasto na lewy brzeg Warty, na wzgórzu panującym nad miastem wybudował zamek. Z tych czasów do dnia dzisiejszego zachowały się jedynie drobne fragmenty w piwnicach. Zamek, jak i miasto, był niszczone, odbudowywany i przebudowywany kilkakrotnie. Po Przemysławie I władał zamkiem syn jego Przemysław II, pierwszy król zjednoczonej po rozbięciu dzielnicowym Polski. Potem Władysław Łokietek i Kazimierz Wielki opiekun miasta i odnowiciel zamku, w którym brał ślub z Adelaidą Heską i gdzie w r. 1343 zawierał układ, wymierzony przeciwko zachłanności Zakonu Krzyżackiego z książętami pomorskimi — swym przyszłym zięciem, Bogusławem V i jego braćmi: Barnimem IV i Warcisławem V. Bywa tu częstym gościem Władysław Jagiełło i Jadwiga, wielcy dobrodzieje miasta. I syn jego Kazimierz Jagiellończyk i wnuk Zygmunta Stary, za którego panowania odnowio no gruntownie zamek. spalony w pożar

miasta w r. 1536. W r. 1574 podej mowano tu pierwszego elekcyjnego króla, Henryka Waleczusza, wjeżdżającego do Polski. Wojny szwedzkie zniszczyły zamek dwukrotnie i dopiero wyżej wspomniana Komisja Dobrego Porządku pod przewodnictwem generała ziem wielkopolskich, Kazimierza Raczyńskiego, odbudowała go w r. 1783, wraz z innymi reprezentacyjnymi gmachami poznańskimi (o czym mówi tablica pamiątkowa, umieszczona na ścianie frontowej).

W tej postaci przetrwał do działań wojennych 1945 r. Zamek otacza mur obronny. Są w nim fragmenty średniowiecznych murów, które otaczały miasto do początków XIX wieku.

Jedyny obecnie, poza szczątkami muru na Górze Zamkowej, fragment murów obronnych średniowiecznego miasta, to **baszta** na dziedzińcu straży pożarnej przy ul. Masztalarskiej. Dostęp do niej również przez budynek klasztorny przy pięknym gotyckim (z XV w.) **kościółce św. Katarzyny** (obecnie ks. ks. Salezjanów). Ładna ściana szczytowa od ulicy Wronieckiej i gwiaździste sklepienie lewej nawy.

Naprzeciwko zamku — barokowy **kościół Franciszkanów**. Wybudowany w początkach XVIII w., konsekrowany w r. 1730, ozdobiony cennymi malowidłami franciszkanina Adama Swacha (zniszczonymi częściowo w czasie ostatnich działań wojennych), oraz rzeźbami i sztukateriami jego brata Antoniego. W lewej nawie piękny hebanowy ołtarz Matki Boskiej z cudownym obrazem z dawnego kościoła św. Rocha.

Przez ul. Ludgardy (żona Przemysława II) dochodzimy do ul. Paderewskiego, przy której stoi — na rogu placu Wolności — **Bazar**. Gmach, który zawdzięcza swoje powstanie Karolowi Marcinkowskiemu (w r. 1846), ośrodek życia handlowego i towarzyskiego Poznania, a nawet Wielkopolski. Spalony — obecnie odbudowywany. Na drugim ro-

gu, frontem do placu Wolności, wznosi się wielki gmach **Muzeum Wielkopolskiego**. Wybudowany w latach 1900—1903, mieści obecnie galerie obrazów wybitnych malarzy polskich (Bacciarelli, Lampi, Norblin Orłowski, Michałowski, Juliusz Kossak, Matejko, Wyspiański, Chelmoński, Malczewski Wyczółkowski, Mehoffer i inn.) i obcych (szkoła włoska od XIV w., hiszpańska, niderlandzka, francuska i niemiecka). Ponadto to liczne rzeźby i obrazy sztuki kościelnej, kolekcje instrumentów muzycznych, zbroi i broni. W czasie Targów wystawa poświęcona Wiosnie Ludów.

Zburzony budynek o pięknej kolumnadzie, to **Biblioteka Raczyńskich**, wystawiona w latach 1828/29 przez Edwarda Raczyńskiego.

Placem Wolności i ul. Trzeciego Maja możemy dojść do **Muzeum Prehistorycznego** (bogate i ciekawe wykopaliska z okresu przed i wczesno-historycznego), mieszczącego się w domu **Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk** przy ul. Sew. Mielżyńskiego pod nr 26/27. I na tym zakończylibyśmy zwiedzanie miasta, ale wypada jeszcze zobaczyć **Ogród Zoologiczny** przy ul. Zwierzynieckiej (przy sposobności warto zacząć i o **Muzeum Przyrodnicze**, no i nie można wyjechać z Poznania, nie widząc doskonale utrzymanej i ciekawej **Palmiarni w Parku Wilsona**). Zobaczymy w niej rzadkie okazy roślinności tropikalnej, jak piękne palmy, draceny, storczyki, banany, pieprz, kawę, rycynus, ryż, trzcinę cukrową, a za kilka miesięcy (jak podrośnie) ślicznie kwitnącą *Victorię regię*.

Zapamiętajmy tylko, że kiedy następnym razem przyjedziemy do Poznania, musimy koniecznie jeszcze zobaczyć: kościół św. Wojciecha i kościół Bożego Ciała.

Gdzie spoczywają prochy zasłużonych

Z placu Wolności ulicami: Marcinkowskiego, Babińskiego i placem Działowym dojdziemy do **Wzgórza św. Wojciecha**, które otrzymało swą nazwę od kościoła (wzniesionego na nim w r. 1222), pod wezwaniem tego świętego. Mury obecnego kościoła sięgają XV w. W w. XVI **kościół św. Wojciecha** został rozbudowany, a w r. 1634 otrzymał kaplicę. Szarpy, otwory okienne, sklepienie gwiaździste — gotyckie. Ściana szczytowa renesansowa. W nawie lewej i w kaplicy — renesansowe ołtarze z bardzo cennymi obrazami (w. XV/XVI). W prawej — fragment gotyckiej płaskorzeźby z począt-

ku XVI w., przedstawiającej Wniebowzięcie N. M. Panny. W tejże nawie sarkofag Karola Marcinkowskiego. W kaplicy tablice nagrobkowe płk. Andrzeja Niegolewskiego, szwoleżera gwardii ces. Napoleona, gen. Amilkara Kosińskiego, współtwórcy Legionów Polskich we Włoszech, wojewody Józefa Wybickiego, autora słów naszego hymnu narodowego, — pochowanych w tym kościele. Obok nich leżą ks. dr Wacław Gieburowski, dr Heliodor Święcicki, założyciel i rektor Uniwersytetu Poznańskiego, Feliks Nowowiejski, twórca melodii *Roty*. Wszyscy dobrze się zasłużyli Ojczyźnie. Na zewnętrznej ścianie kościoła tablice pamiątkowe ku czci wielkich Polek — Emilii Szaniewskiej, Klaudyny Potockiej i inn. Z cmentarza kościelnego widok na Wartę, Cytadelę i cmentarz poległych w walkach o Poznań (1945 r.).

Po przeciwnej stronie ulicy **kościół Karmelitów Bosych**, zbudowany w drugiej połowie XVII w., przy nim **klasztor**. A za nim stary **cmentarz parafii farnej** z grobami

Malowniczy fragment
Palmiarni w Parku Wilsona

Park Wilsona

gotyku z początku XV w., ufundowany w r. 1406 przez Władysława Jagiełłę. Poważnie uszkodzony w czasie wojen szwedzkich, później przez powódzie (w kwietniu 1698 r. woda stała w kościele na wysokości 2 m), wreszcie przez pożary. Ostatnia wojna również poczyniła w kościele poważne zniszczenia, w dużej mierze już naprawione.

Dużo dobrze zachowanych „portretów trumiennych” Największy jednak klejnot kościoła — monstrancja z XIV w., ofiarowana przez Władysława Jagiełłę, znajduje się obecnie w Wiesbaden, dokąd wywieźli ją Niemcy.

wielu zasłużonych obywateli m. Poznania. M. inn. grób dra Marcellego Mottego, pamiętnikarza i kronikarza miasta z pierwszej połowy ubiegłego stulecia. Na jednym z grobów pomnik — ładna rzeźba (młoda dziewczyna pod krzyżem) dłuta Władysława Marcinkowskiego (1889 r.).

Ulicą św. Wojciecha dochodzimy do Wolnicy (dawne targowisko mięsne), przy niej kryta pływalnia, i ul. Stawną do ul. Szewskiej, przy której na rogu ul. Dominikańskiej stoi kościół poddominikański (obecnie oo. Jezuitów), wzniesiony już w XIII w. pod wezwaniem św. Gotarda. Z tych czasów dochował się wczesnogotycki portal. Z późniejszego okresu, z XV w. — **Kaplica M. B. Różańcowej** z pięknym gwiaździstym sklepieniem i dwa skrzydła średniowiecznych krucyganków. Kościół, jak wiele innych, odbudowywany kilkakrotnie po powodziach i pożarach, ostatnio w r. 1803. W prezbiterium barokowe stalle ze scenami z życia św. Dominika i św. Jacka. Naprzeciwko **stara synagoga** (w. XVII) w ruinie.

Przy ul. Żydowskiej róg ul. Kramarskiej mały kościółek pod wezwaniem Najświętszej Krwi Chrystusowej (krócej zwany kościółkiem **Pana Jezusa**), przebudowany w r. 1704 z domu mieszkalnego. Wnętrze wymalowane przez Adama Swacha (1735 r.).

Historycznie jest z nim związany pokarmelitański kościół **Bożego Ciała**, znajdujący się jednak w dość dużej od niego odległości, przy Wałach Jagiełły Wspaniały zabytek

gotyku z początku XV w., ufundowany w r. 1406 przez Władysława Jagiełłę, znajduje się obecnie w Wiesbaden, dokąd wywieźli ją Niemcy.

Miasto zieleni

To pozostało z lat dawnych... A z nowszych? Cóż jeszcze można ciekawego w Poznaniu zobaczyć?

Dużo zieleni. Pięknie rozplanowane ogrody i skwery. Na północno-zachodnim krańcu Poznania — **Las Gołęciński** ze sztucznym jeziorem **Rusałka**, jeden z ładniejszych obiektów miasta, i **Park Solacki**; na wschodnim krańcu **park i jezioro na Malcie**; na południu zaś **Dębina**, łącząca się z lasami **Wielkopolskiego Parku Natury**. A w centrum miasta pas zieleni na miejscu dawnych z ub. wieku niemieckich fortyfikacji, łącząca się klinami zieleni z poprzednio wymienionymi.

Wiele interesujących **obiektów przemysłowych**. Zakłady samochodowe, hutę szkła, fabrykę papieru, jedną z największych drukarni, fabryki przemysłu ziemniaczanego, chemicznego, farmaceutycznego, wreszcie wielkie Zakłady Cegielskiego. Niepodobno jednak wszystkie wymienić w małym przewodniku.

Na podstawie przewodników i prac dra M. Orłowicza, J. Kilarskiego. Fr. Jaśkowiaka i inn. opracował

ADAM DUBOWSKI (P. T. K.)

Ilustracje: E. Kitzmann
St. Laskowski

Życie cechowe w dawnym Poznaniu

Charakterystycznym znakiem wieków średnich i późniejszych było powstanie cechów po miastach, tj. łączenie się rzemieślników jednego tego samego zawodu w stowarzyszenia lub bractwa. Cech w tych czasach — to związek przymusowy, tzn. nikt, nie należąc do stowarzyszenia, nie mógł wykonywać rzemiosła na terytorium, na którym istniał cech.

Celem ich było zabezpieczenie wspólnych interesów, wzajemne wspieranie się, wydoskonalenie się w rzemiośle o-

strzowskiego i towarzyskiego uznania. Niebranie udziału w zebraniach cechowych było surowo karane; dnia 18 marca 1619 „było Bractwo pospołu dla spraw towarzyszych, którzy nie byli bractwie na kwartał, będąc obeszani, za co Panowie starsi kazali takim nieposłusznikom na Wrocławską wieżę, czemu dosyć uczynili”.

Cech godził sprawy o obrazę honoru. Nie zawsze jednak szła sprawa tak gładko. Czasami trafiał się brat zachwalający, który lekceważył sobie starszych cechowych, wyroków ich nie słuchał. W takim wypadku cech wnosił zażalenie do urzędu miejskiego, a ten przesłuchiwał świadków i wydawał wyrok od siebie. Takich spraw jest sporo, choć jedną pokrótce wspomnieć wypada. Jan Chodźwicz, piekarski, znieślił Pana Sobiechowicza, również piekarskiego, na sesji brackiej.

Wójt rozstrzyga sprawę

i nakazuje pozwanemu przeprosić: „że cokolwiek zadał aktorowi tak w cechu jako i po różnych miejscach, tędem to ze złości i z nieuwagi czynił; jednak teraz wyznawam, że nic nie wiem, coby dobrej stawie i rzemiosłu strony powodowej szkodzić miało i dlatego proszę odpuszczenie”. Pan Chodźwicz ma to odwołać pod karą wypędzenia z miasta. Nie czyni tego, toteż Wójt wydaje wyrok następującej treści: „Panowie raczcie Wasze wiedzieć, iż Jan Chodźwicz, piekarski od Pana Sobiechowicza prawem przekonany dla nieposłuszeństwa sądowi i niedosyć uczynienia dekreto- wi jest czele od sądu i od miasta oddalony, kłoby z nim przestawał, także karanie popadnie” (r. 1662).

Do rzemiosł garnęli się synowie chłopów ze wsi okolicznych, którzy pracą, uczciwością i przykładowym życiem zaskarбили sobie zaufanie współmieszkańców. Pasterują tu w mieście wysokie stanowiska, zasiadają na Ratuszu jako rajcowie i burmistrzowie miasta (krawiec Marcin Marcinowicz, mielczarz Grzegorz Morazek, ze wsi Kolacina spod Książa, aptekarz Piński i wielu innych). O pochodzeniu ich chłopskim najczęściej dowiadujemy się z procesów, jakie toczą się przed sądem miejskim. I tak w r. 1664 rajca Grzegorz Ignacy Topirybka, mielczarz, syn chłopia i król kurkowy, oskarżony został przez żonę murarza Stanisława Pełkowicza o pobicie i zniewagę. W czasie sprzeczki pani Pełkowicza rzekła do p. Topirybki: „nie zapieraj się W. M. tego, że pochodzisz ze wsi, chociaż ty król, a mąż mój malarz, tedy tak dobry jest jako i ty”.

Kto chciał zostać mistrzem, musiał się ożenić.

a jeśli tego po roku mistrzostwa swego nie uczynił, powinien był okupować swą wolność i swobodę pewnym haraczem (cech rzeźniczy). A jeśli mistrz albo czeladnik „złośliwie albo nieuczciwie pojął białogłowę”, ten niegodzien był do cechu należeć. Zwracano baczną uwagę na przesłość małżonki nowego mistrza, bo jak czytamy w protokołach cechu krawieckiego z r. 1694/95: „odprawował się proces, do którego pozywał bractwo Łukasz Olbiński, że mu nie dał przystąpić do praw i bractwa, iż żonę miał w poczciwości podejrzaną... Według zaś uznania urzędu miejskiego karany był, cokolwiek bezżenny lub mając żonę „z inszą się bał”.

Cechy poznańskie stały na straży dobra konsumentów, toteż obowiązkiem ich było przeprowadzenie kontroli, aby robota była dobra i z dobrego materiału. Dostarczyli krawiec zlego ubrania zamawiającemu, cech zwracał stratę poszkodowanemu. Kotlarz obowiązany był sporządzić odpowiednio naczynie wedle przepisanej wagi i miary, zrobił mniejsze lub większe, a został na-

oszustwie przyłapany, za pierwszym razem odbierano mu naczynie i przetapiano na materiał, za drugim, oprócz straty naczynia, skazywano go na zapłacenie 5 grzywem do kasy miejskiej, jeśli zaś po raz trzeci dopuścił się tego samego przestępstwa, tracił prawo wykonywania rzemiosła i pobytu w mieście.

Wszyscy rzemieślnicy przestrzegali musieć cenników, wydawanych przez władzę państwową przy współudziale władz miejskich i cechowych. Ogłoszenie następowało przez woźnego miejskiego, który podawał treść tak do publicznej wiadomości przez otabienie na czterech rogach rynku.

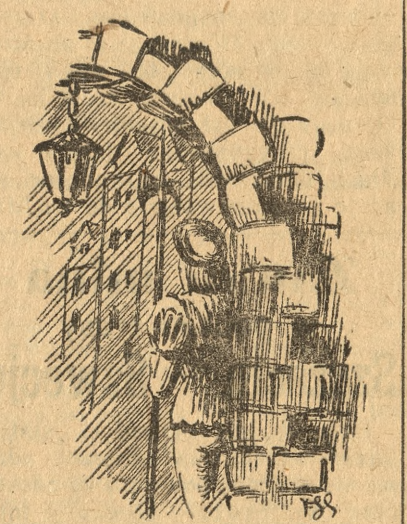
Ceny obowiązywały w sposób bezwzględny.

Zakazana była sprzedaż towarów gorszego gatunku wyzn. dla towarów wyższego gatunku. Za tego rodzaju naruszenie taks przewidziane były nie tylko kary pieniężne, lecz i kary pozbawienia wolności. Statut rzeźników poznańskich z r. 1779 przewidywał bowiem: „a podległe mięso za przednie sprzedaję karę siedzenia ratusza tygodniowego i 20 grzywami ukarany być powinien”.

Bydło na rzeź sprowadzane miało być „tłuste, piękne i zdrowe”, zobowiązani także byli rzeźnicy w wieku XVI, jak to było wyczuwaniem w innych miastach, utrzymywać „garkuchnię” tak dla wygody ludzkiej jako też dla większej cehowi intraty.

Cechy były również organizacjami wojskowymi. Funkcje wojskowe polegały na czuwaniu nad fortyfikacjami miasta, na gromadzeniu zapasów broni oraz na czynnym występowaniu w czasie wojny. Poszczególnym cechom powierzona była opieka i nadzór nad bramami miejskimi, zwłaszcza w czasie nocy pełnili obowiązki komendantów straży nocnej. Jeden też z członków cechu kuśnierskiego dopuścił się w dniu ówczesnych pojęć występku, czynku, gdyż w r. 1610 otworzył w nocy bramę wielką i wypuścił z miasta podwojewódzkiego poznańskiego. Był to postępek, który wzbudził powszechne oburzenie, gdyż w owych czasach nawet najwyższym dostojnikiem państwowym, a nawet samemu królowi nie otwierano nigdy bram w nocy.

I czynnie występowały cechy w czasie wojny, a odnosiło się to przede wszystkim do obrony miasta przed nieprzyjacielem. Statut cechu kowalskiego i kotlarskiego z r. 1729 określili zbrojne

wystąpienie mistrzów i zatrudnionych u nich czeladników w wypadkach oblegania miasta przez wroga, jako tzw. „publiczne szykowanie przy mieście”. (tekst: „gdy publicznie szykowanie przy tymże mieście naznaczone będzie, tedy się każdy maister z swoją czeladzią, jako najlepiej według możliwości swojej, do takiego uszykowania przygotować powinien”).

Cechy poznańskie zapisały się w historii w ciężkich jej chwilach bardzo chlubnie i okazały silne poczucie obowiązku narodowego i patriotyzmu.

Traktor równy bratkom

Ciężkie żelazno przysiadło do ziemi, całym swoim ciężarem. Maszyny, jak ogromne zniekształcone smoki stanęły wokół, jedne obok drugich, pełne zimnej powagi. I nie zawsze dojrz oko mały nieśmiały kwiatek, zalotnie przechylał głowę ku słońcu. Obok potężnego, zębatego koła wrzynającego się w ziemię, rozdartą niezwykłym ciężarem, wyrasta mały, wielobarwny kwiat oko i duszę radujący.

W wirze „wielkich Targów”, w pulsi tłumów przewalających się wśród hal i stoisk, wśród gwaru pełnego podziwu — czyliż znajduje się jedno szczerze ciche słowo dla nieśmiałego gazonu, skromnego rabatu kwiatów i ukrytego alpinarium. Wprawna ręka, sercem i ludzką radością sadzone kwiaty, krzewy i trawniki cieszą i radują, dopominając się choćby jednego spojrzania.

Poznań ustroił się w zieleń. Pomijając już liczne ulice znówu przybrane drzewami dopiero co zasadzonymi, pomijając uporządkowane place i skwery — wzmym pod uwagę choćby same Targi. Na zgłiszczach i popiołach zniszczeń powstały w krótkim czasie śliczne łąki zieleni i kwiatów. Obok wielkich zdobyczy techniki, tuż przy imponujących stoiskach różnych narodowości, bez mała u stóp wędrujących po Targach tłumów pełno jest kwiatów.

Setki ludzi dniami i nocami przewalają niewdzięczną glebę pełną grzywek, byle tylko nagiąć ją do potrzeb estetyki i piękna.

W wydziale Ogrodów i Lasów Miejskich o niczym nie myślano jak tylko o darni z dala wozowej, o doprowadzeniu wody do odświeżania trawników, naprawiano hydranty, pukano gdzie trzeba o węże strażackie, byle tylko zieleni i kwiaty, kwiaty i zieleni stały się najniezbędniejszymi tłem wielkiej rewii odbudowy.

Tuż przy targach powstał w połowie gotowy już „targowy park”. Dziwują się stare kaszany, że znówu świeża trawa sciele się u ich stóp.

Mineła noc, ostatnia przedtargowa noc. Stukają jeszcze gdzieś niedździe mloty, jakaś rozdarta skrzynia sykami wdziera się w ciszę poranka. A tu uwijają się „ludzie zieleni”. Targi muszą być piękne; targi muszą być przybrane kwiatami i trawami.

Poznań zawsze był znany z pietyzmu dla drzew, krzewów i trawników. Poznań miał zawsze szczęście do ludzi, którzy cały swój wysiłek wkładali w ozdabianie miasta.

Dziś, patrząc ma te wysiłki, z dumą możemy sobie powiedzieć, że więcej się w tym „mocnym mieście” robi niż kiedykolwiek.

— „Panie Inżynierze — pytam dyrektora Ogrodów i Lasów Miejskich — to wszystko pewno z uwagi na Targi, prawda?”

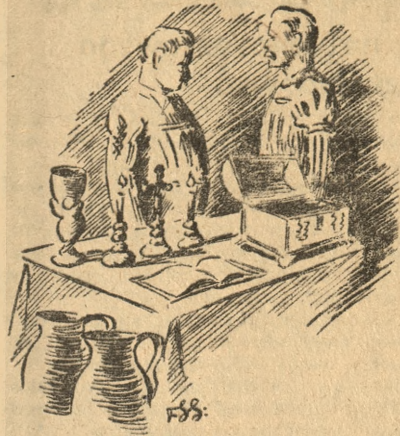
Spojrzał na mnie dziwnym wzrokiem. — „Skądże! — powiada. — W chwili otwarcia Targów przynoszą się do miasta ludźmi do innych dzielnic miasta, aby i tam nie poskąpić ludziom drzew i traw”.

— „Wyobrażam sobie, jakie to były olbrzymie koszty” — mówię.

— „Widzi pan, znalazłem tyle zrozumienia — odpowiada mi naczelnik Ogrodów i Lasów Miejskich, inż. Lisiać — u moich przełożonych, a zwłaszcza u pana Prezydenta Miasta, że z radością przystępuję do realizowania dalszych planów”.

Nie zapomniano o kwiatkach — skromnych bratkach rosnących obok wielkich kół traktora na terenie targowym. Traktor i bratek — zdobywcze mocnych ludzi. Traktor uprawia, byśmy żyli — bratek rośnie ku naszej radości.

Tad. Nowak

raz utrzymanie porządku, karności i moralności pomiędzy bractwami cechowymi. Gdziekolwiek powstawały cechy; miały należąca im opiekę ze strony władz, tam rosła zamożność miasta.

Obok cechów istniały ponadto organizacje czeladników. Powstanie ich pozostawało w ścisłej łączności ze zmianami, które utrudniały czeladzi dostęp do stanowisk mistrzowskich i były powołane do ochrony interesów czeladników w zakresie stosunków piacy.

Przyjęcie wyzwoleńczo czeladnika do związku w cechach poznańskich było połączone z różnymi uroczystościami, np. w związku czeladniczym stolarskim nowoprzyjętego członka „hebowano” w ślusarskim „zmywano” (r. 1665). Ponadto obowiązywał był urządzić ucztę towarzyską, zwaną „sprawieniem obyczaju”. Wtedy to otrzymywał od rochoconych towarzyszy „przemianek”.

czyli przezwisko, które zwykle stawało się jego nazwiskiem. Toteż w aktach miejskich spotykamy na każdej prawie kartce takie oto nazwisko rzemieślników: Zagroszłoma, Wysokareka, Małowtyk, Cichowlazi, Pędziwiatr, Twardostój, Trzęsimięso, Męczyświat, Złyduch, Wilczykupa, Kozodój, Nakapala, Dziewieczka, Małpiągąbka, a dwaj bracia: rodzni; jeden szewc nosi nazwisko Piezrkoszcia, a drugi z zawodu mielczarz Kapinos. Toteż mistrzowie przestrzegali czeladzi, aby przemianki te były skromne i przyzwoite, gdyż zdarzały się nieraz i zbyt obelżywe lub nawet gorzkie.

Cechy cenily kierunek moralny braci bardzo wysoko, zebrania ich były szkołą, gdzie słucono dobrą radą i serdeczną zyczliwością. Każdy brat winien był posuszeństwo cechmistrzowi i starszym, karano też każdego, który innego brata skrzywdził w jakikolwiek sposób. Zaczynam zakazane było: „Igy zadawać”, „szpetnie gadać”, „roznoż plugawych” prowadzić, wreszcie objawiać tajemnic cechowych lub zwierzać się z nich żonie. Snać nie liczono się na powściągliwość języka niewieściego. Przystojnie należało się zachować na tzw. schadzczkach wspólnych, tu nie wolno było pod karą zabierać głosu bez pozwolenia starszych ani w przemówieniu innym przeszkadzać. Ustawodawcy zwrócili i na to uwagę i pod karą nakazano, aby czeladzi i uczniowie majstrów szanowali i nie ubliżali im ni słowem ni czynem. To też dnia 17 marca 1616 roku „byli chłopięta nasi złotniczy do Bractwa wezwani, którym się dało napomnienie, aby się cnotliwie Panom zachowali. W związku czeladzi ślusarskiej (wg ustawy z r. 1638) karano 1 talarem każdego, który drugiego nazwał „niecnota albo przy nazwianiu złe rzeki”, karano towarzysza i rubinca, jeśli by „nie spał na noc u swego mistrza” winą 4 funtów wosku, również i takiego, który by „szatami i butami w łożę się położył”, według mi-

Wciągnięcie białoczerwonej flagi orkestra gra hymn, przemówienie — oto już ceremonial otwarcia stało się zadość. Wszystko idzie gładko, bez przeszkód, w myśl ustalonego programu.

Masz jednak, człowiecze, wrodzoną skłonność do refleksji i dlatego uczestnicząc w uroczystości otwarcia, myślisz sobie w głębi ducha, że o wiele łatwiej jest Międzynarodowe Targi Poznańskie otworzyć niż je na czas i w odpowiedni sposób przygotować. Opowiadają, że ilość potu, jaki spłynął z czoła pracujących tu robotników i rzemieślników, mogłaby wystarczyć na całokwite nawodnienie pustyni Gobi. Wobec gorliwość naszych brygad roboczych, które uwijały się we dnie i w nocy, przysłówkowa pracowitość mrówek błędnie w sposób dla nich kompromitujący.

Co tam mrówki! Niby pracują, biegają w tę i z powrotem, ale nie efektownego nie pokażą. Ich kopiec pozostaje zawsze tylko kopcem. A u nas na Targach? Czy policzyć, ile budynków wystrzeliło w górę w rekordowo krótkim czasie? Dawniej mówiło się,

Czy zgłosił się już do „Biegu Narodowego”

Dla miasta Poznania listy zgłoszeń odbierać i składać należy w kancelarii

Posiadacze rowerów mogą wyjechać za miasto

Poznański Okręgowy Związek Kolarski, wzorem lat przedwojennych rozpoczął organizowanie wycieczek turystyczno-krajoznawczych, z których pierwsza odbędzie się w niedzielę, 25 bm. w okolicę Kiekrza.

Zbiórka turystów, dnia 25 bm. o godz. 8 rano przed Ratuszem na Starym Rynku.

Kto, z kim, gdzie?

Sobota, 24 bm.

godz. 15.30 — Zawody piłki nożnej KS „Dvorak” — Warta (starsi panowie) na boisku Warty przy ul. Rolnej.

godz. 18 — Mecz piłkarski starszych panów: Polonia — RKS „San” na Arenie, przy al. Reymonia.

godz. 18.30 — Drużynowe mistrzostwa zapasnicze POZA w stołówce Cegielskiego przy ul. Daszyńskiego 180.

godz. 19 — Drugi dzień I Wiosennego Kroku Bokserskiego w sali willa „Flora” przy ul. Grunwaldzkiej.

Niedziela, 25 bm.

godz. 10 — Drugi dzień drużynowych mistrzostw zapasniczych POZA w stołówce Cegielskiego.

godz. 10.30 — Międzynarodowy czwórmecz piływacki z udziałem gimnazjum: Bergrera — Marii Magdaleny — Gimn. Mechaniczne — Liceum Mechaniczne oraz biegu pań: Gimn. Gimn. Handlowe — Gimn. Dąbrowski na piływalni krytej przy ul. Wronieckiej.

godz. 11 — Zjednoczeni — HCF — o mistrzostwo kl. A POZPN na boisku Woj. Osrodek WF i PW przy Drozdzie Dębińskiej. Przedmecz drugich wyżej wymienionych drużyn o godz. 9.

Szatulski KS — Warta 1 b o

mistrz. kl. A POZPN — na boisku Warty.

„Admira” — RKS „San” o mistrz. kl. A POZPN — na „Arenie” Przedmecz o godz. 9 „Admira” III — Napród II.

godz. 12 — „Zryw” (Leszno) — „Zryw” (Poznań) — zawody bokserskie o mistrzostwo kl. B w sali willa „Flora” przy ul. Grunwaldzkiej 10.

godz. 13.30 — Ostrowia — Warta pierwsze spotkanie o mistrz. ligi szczytowiarniaka na boisku Warty.

godz. 14 — Wyciągi kolarskie na boisku WF i PW (dawn. boisko Sokoła) przy Drozdzie Dębińskiej. Na zakończenie — meta 3 etapowego wyciągu kolarskiego pod hasłem: „Ziemie Zachodnie na zawsze połączone z Macierzą”.

godz. 14 — Zawody samolotów miniaturowych na boisku przy Stadionie Miejskim.

godz. 15 — Zawody lekkoatletyczne AZS — Warta na boisku Warty przy ul. Rolnej.

o godz. 16 — Blask — Mostki KS o mistrz. kl. B POZPN na boisku Miejskim w Starolece.

godz. 17 — Garbarnia — Warta. Mecz piłki nożnej o mistrzostwo ligi piłkarskiej na boisku Warty przy ul. Rolnej.

godz. 19 — Finał I Wiosennego Kroku Bokserskiego — w sali willa „Flora” przy ul. Grunwaldzkiej 10.

Miasto wyondulowane

że jakaś rzecz „rośnie jak grzyby po deszczu”, dzisiaj używa się już traktniejszego określenia: „rośnie jak pawilon na Targach”.

Włęg urosło i jest. Nie powstydzimy się tego przed nikim. Goście jeszcze więcej utwierdzą się w przekonaniu, że „przeleż coś się robi”, obco krajowcom z 16 państw zagranicznych wyłożymy wszystko jak na talarz, każdemu sobie zaglądnąć za podszewkę naszego życia: niech podziwiają, zastanawiają się i uczą się nas szanować.

Wszystko wskazuje na to, że na Targach będzie gorąco nie tylko z uwagi na piękną wiosenną pogodę, ale z powodu owych 500 tys. ludzi, którzy zjadą zewsząd na imprezę. Pół miliona widzów przewinie się przez stoiska — tak się oficjalnie przypuszcza. Będzie więcej — mówią łachowcy, pouczeni przykładem z roku ubiegłego.

— W ogóle, proszę pana, Targi zeszłoroczne to szczeniak w porównaniu z tym, co jest dzisiaj! — powiedziano

wi Aprowizacji: będziemy w okresie Targów jeść kollety i ciastka ze śmietaną. Tak — przed czarem Wystawy ugłęy się nawet urzędowe paragrafy o dniach bezmięsnych i bezciastkowych. Niech żyją M. T. P!

Miasto poddano gruntownej toalecie. Jest odświeżone, wymyte, niemal wyondulowane. Sztab miejskich tryzjerów pocie się długo, by jego powierzchowność doprowadzić do porządku. Za to dziś maszerujemy przez Poznań niby po świeżo zagrabionej drodze w parku. Aż radość bierze, gdy się widzi, jak wokół bujnie i twórczo zieleni się życie. Zieleń to jeszcze delikatna, wiosenna. Ale od czego słońce? W jego promieniach pączkujące gałązki życia zakwitną i wydadzą jesienią obfity owoc.

Wkrótce znikną bez reszty ślady wojny, a wszystkie miasta zaletnią takim rytmem pracy, jakim rozbrzmiewa dzisiaj Poznań.

JULIAN MIKOŁAJCZAK

Po 24-godzinnych zaciętych walkach największy port Palestyny - Haifa opanowany całkowicie przez Żydów

POLITYKA ŻYDOWSKICH ODDZIAŁÓW WOJSKOWYCH, ZMIERZAJĄCYCH DO OPANOWANIA WSZYSTKICH WAŻNIEJSZYCH PUNKTÓW W PALESTYNE JESZCZE PRZED ZAKOŃCZENIEM MANDATU BRYTYJSKIEGO, KTÓRY WYGASA 15 MAJA, OSIĄGNEŁA POWAŻNY SUKCES. NAJWIĘKSZY PORT PALESTYNY, A ZARAZEM JEDEN Z GŁÓWNYCH PUNKTÓW STRATEGICZNYCH KRAJU, STOCZTERDZIESTOPIĘCIETYSIĘCZNE MIASTO HAIFA, ZNAJDUJE SIĘ CAŁKOWICIE W REKACH ŻYDÓW.

W czwartek wieczorem załamały się pod naporem żydowskim ostatnie arabskie pozycje obronne w Haifie. Siły Haganah opanowały całkowicie miasto po 24-godzinnej walce.

Podano oficjalnie do wiadomości, że Arabowie bronią się jeszcze rozpaczliwie w izolowanych punktach miasta. Według doniesień żydowskich w walkach zginęło 20 Arabów i 4 Żydów.

Ponadto 4 oficerów brytyjskich odnotowano rany, jak również kilkunastu żołnierzy kolonialnych doznało ciężkich obrażeń, dostawczy się w wir walki. Wśród ludności arabskiej, liczącej

40 proc. w tym 145-tysięcznym mieście panuje popłoch. Kobiety i dzieci zgromadziły się na wybrzeżu, czekając na statki, które ty je przetransportowały do portu Acre w Północnej Palestynie.

Ze źródeł arabskich, posiłk, złożone z transjordańskich Arabów, zmierzają na odsiecz Haifie. Inne doniesienia mówią o zamierzonym przekroczeniu granic Palestyny przez Legion Transjordański. Inwazja arabska, która wyznaczona była pierwotnie na dzień 15 maja, przełożona została obecnie na najbliższe dni. Oczekuje się, że Arabowie wyszkoleni i kierowani przez oficerów brytyjskich, przekroczą granicę Palestyny już we wtorek najbliższego tygodnia.

Sytuacja w Haifie wywołała wielkie zaniepokojenie w kołach brytyjskich. Rzecznik rządu palestyńskiego oświadczył, że „ubolewa mocno” z powodu gwałtownych walk, jakie wywiązały się w tym mieście. Ubolewanie to staje się całkowicie zrozumiałe w obliczu faktu, że Haifa jest głównym portem, przez który Brytyjczycy zamierzają ewakuować swe wojska w najbliższym czasie. W Haifie znajdują się ponadto wyłoty 2 rurociągów naftowych, należących do amerykańskich i brytyjskich trustów naftowych. (API)

Coraz mniej węgla w Zagłębiu Ruhry Niemieccy górnicy zamiast kopać węgiel kopią w ogródkach

Wielkie zaniepokojenie zachodnich władz okupacyjnych wywołała wiadomość o zmniejszeniu się wydajności wydobycia węgla w Zagłębiu Ruhry. Według danych z 20 bm., wydobyto 267 042 tony, przy czym ilość ta stanowi średnią wydajność w ciągu kilku ostatnich tygodni. Na początku roku bieżącego przeciętne wydobycie wynosiło się cyfrą 300 000 ton dziennie.

Tak więc pomimo specjalnej uwagi jaką władze okupacyjne poświęcają przemysłowi węglowemu, pomimo specjalnego uprzywilejowania górników i paczek amerykańskich jakimi są oni obdarzeni, wydajność zmniejszyła się dość znacznie.

Brytyjski i amerykański zarząd wojskowy rozkazał niemieckiej radzie węglowej Zagłębia Ruhry, aby zbadała natychmiast powody zmniejszenia wydobycia węgla. Według opinii niemieckiej rady węglowej, głównym powodem zmniejszenia wydajności pracy w kopalniach Zagłębia Ruhry jest fakt, że górnicy korzystając z pięknej pogody, rozpoczęli prace w swych prywatnych ogródkach i często opuszczają prace w kopalni. (API)

Rewelacyjne doniesienia „National Zeitung”

Amerikanie zamierzają zorganizować armię niemiecką w Bizonii

Jak donosi korespondent dziennika „National Zeitung” z Brukseli, Amerykanie zamierzają utworzyć armię niemiecką w Bizonii.

Zgodnie z wiadomościami otrzymanymi z Waszyngtonu — donosi korespondent — przed trzema miesiącami przy sztabie generalnym armii amerykańskiej utworzono

tajny wydział, zatrudniający 27 oficerów b. niemieckiego sztabu generalnego. Oficerowie ci opracowują plany organizacji armii niemieckiej dla Niemiec zachodnich. Opracowano już kosztorys uzbrojenia, przygotowano dane o kadrach oficerskich, prowadzone są prace przygotowawcze do zmilita-

ryzowania przemysłu Niemiec zachodnich itd.

Wśród b. generałów i oficerów niemieckiego sztabu generalnego, zaproszonych do pracy w tym wydziale w charakterze „doradców”, znajdują się: Rundstedt, Kesselring i Guderian.

„National Zeitung” notuje pogłoski o zamiarach odbudowy przez Anglososów lotnictwa niemieckiego w Niemczech zachodnich. Organizatorom nowej „Luftwaffe” ma być gen. Walter Warlimond, znany z wojny hiszpańskiej jako dowódca „Legionu Condora”, na usługach faszystów. Na projektodawcę nowej niemieckiej broni lotniczej typowany jest rzekomo senator amerykański, O. Bawster. (PAP)

Znowu mina w pobliżu trasy Szczecin — Szwecja

Dnia 20 bm. szwedzki statek żaglowo-motorowy „Nissan” udając się w drogę powrotną ze Szczecina do Szwecji zbieżył z toru wodnego i natrafił na pełnym morzu na minę, która na szczęście eksplodowała w odległości około 150 m za rufą statku, powodując jedynie wybite niewielkiego otworu w części podwodnej statku.

Na sygnał SOS wyruszyła natychmiast na morze ekspedycja ratunkowa GAL-u, która po przeholowaniu statku do Swinoujścia naprawiła uszkodzenie. Z powodu unieruchomienia wstrząsem motorów „Nissan” w dniu 22 bm. pod żaglami odszedł do swego portu macierzystego Halmstad. (PAP)

Dzienniki szwedzkie donoszą, że w ramach planu Marshalla Szwecja otrzymała tytoń, kawę, futra itd. Pisma podkreślają, że Szwecji potrzebne są przede wszystkim: stal, węgiel, żelazo i zboże. Towary te stanowiąc będą zaledwie 1/6 dostaw amerykańskich dla Szwecji w ramach planu Marshalla.

Szwecja rozczarowana planem pomocy amerykańskiej

Dzienniki szwedzkie donoszą, że w ramach planu Marshalla Szwecja otrzymała tytoń, kawę, futra itd. Pisma podkreślają, że Szwecji potrzebne są przede wszystkim: stal, węgiel, żelazo i zboże. Towary te stanowiąc będą zaledwie 1/6 dostaw amerykańskich dla Szwecji w ramach planu Marshalla.

Dziennik „Goeteborgs Handels Och Sjeffarths” podkreśla, że dostawy stały amerykańskiej zostały ostatnio znacznie zmniejszone. Pismo uważa, że Stany Zjednoczone pragną w ten sposób zahamować rozwój przemysłu budowy okrętów w Szwecji. Grozi to przemysłowi szwedzkiemu katastrofą. (PAP)

Nie ma „bitwy o Berlin”

są tylko fantastyczne rojenia prasy amerykańskiej!

Tygodnik radziecki „Nowoje Wremia” demaskuje kampanię prasy amerykańskiej, polegającą na rozsiewaniu pogłosek o rzekomej bitwie o Berlin. Pismo wskazuje, że wszystkie nieprawdziwe wiadomości zmierzają do przygotowania opinii publicznej do nowych jednostronnych aktów mocarstw zachodnich w Niemczech.

Korespondent donosi, że wprowadzenie radzieckich zarządzeń kontrolowania komunikacji międzystrefowej przy-

czyni się do normalnego ruchu pasażerskiego, efektywnego oczyszczenia dróg z nielegalnych transportów, co stworzy możliwość dla rozszerzenia handlu międzystrefowego.

Wszystkie transporty przeznaczone dla zaopatrywania ludności Berlina, przepuszczane są bez przeszkód — pisze dziennik. Mimo to jednak angielska prasa reakcyjna zamieszcza artykuły o bitwie o Berlin i podaje wiele kłamliwych wiadomości. (P. R.)

Mniejszość rumuńska w Grecji włączona spod prawa Bukareszt domaga się natychmiastowego przerwania prześladowań

Rząd rumuński wystosował do rządu ateńskiego notę, protestującą przeciwko prześladowaniu mniejszości rumuńskiej w Macedonii greckiej. Nota stwierdza, że obecny rząd grecki w bezwystydny sposób pogwałcił podpisaną w 1913 r. w Bukareszcie układ, przyznający Rumunii prawo zakładania szkół dla mniejszości rumuńskiej w Grecji.

W odwet za masowy udział Rumunów w walce przeciwko Niemcom po stronie oddz. ludowych i formacji ELAS, rząd Sophoulisa zarządził zamknięcie wszystkich szkół rumuńskich oraz uwięzie-

nie nauczycieli i konfiskatę mienia, które stanowiło poprzednio własność państwa rumuńskiego. Rumuni zostali wyłączeni spod prawa i pozbawieni możliwości posługiwania się ojczystym językiem. Wsie zamieszkałe przez ludność rumuńską zostały spalone, setki tysięcy Rumunów poniosło śmierć w więzieniach i obozach.

Rząd rumuński domaga się położenia kresu prześladowaniom mniejszości, odwołania wszystkich rumuńskich szkół i kościołów, zwrotu mienia, skonfiskowanego przez rząd ateński oraz odbudowy zniszczonych budynków. (API)

Rozmowy londyńskie otoczone mgłą tajemnicy

Konferencja londyńska, w której uczestniczą przedstawiciele Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych, Francji i państw Beneluxu, rozpatrywała

wczoraj w dalszym ciągu sprawę przysięgi Niemiec Zachodnich. Główny punkt obrad dotyczył udziału Niemiec w planie Marshalla.

Wczorajszej sesji konferencji przypisuje się szczególne znaczenie. Po raz pierwszy wziął w niej udział dyrektor ekonomicznego departamentu francuskiego ministerstwa spraw zagranicznych, Alphand. Przedstawił on stanowisko swego rządu, które w wielu punktach jest odmienne od stanowiska, zajętego przez pozostałe obradujące państwa.

Oczekuje się w najbliższych dniach przybycia do Londynu głównodowodzącego francuskiego w Niemczech, gen. Koeniga. Weźmie on udział w obradach konferencji. (API)

Polsko-francuskie rozmowy w sprawie ubezpieczeń społecznych

Do Paryża przybyła delegacja rządu polskiego dla zawarcia umowy między Polską a Francją o ubezpieczeniach społecznych. Na czele delegacji polskiej stoi dyrektor departamentu w ministerstwie pracy i opieki społecznej Modliński. Bezpośrednio po przyjeździe rozpoczęto obrady w gmachu paryskiego ministerstwa pracy i opieki społecznej. (PAP)

Szwecja rozczarowana planem pomocy amerykańskiej

Anglia zwalnia 80 niemieckich dowódców

Agencja Reutera donosi, że w dniu 13 maja około 80 niemieckich generałów, admirałów i wyższych oficerów lotnictwa opuści obóz jeńiecki w Bridgend Glamorgan w Walii i powróci do Niemiec.

B. niemiecki dowódca naczelny na Zachodzie marszałek von Rundstedt oraz b. dowódca południowego frontu na Wschodzie marszałek von Manstein pozostaną w Anglii. Wśród zwolnionych oficerów niemieckich znajduje się komentator radiowy z czasów wojny generał Kurt Dittmar. (PAP)

„Dzień Lasu” Dzis sadzimy drzewa

Dziś cały kraj obchodzić będzie „Dzień Lasu”. W ramach tego święta zorganizowano akcję sadzenia drzewek przy drogach, na nieużytkach, odłogach itd. Rozpisany został konkurs na najlepsze wyniki, w którym weźmie udział młodzież szkolna na zasadach współzawodnictwa pracy, o ogólnopolską nagrodę ufundowaną przez Ministra Lasów. (P. R.)

Sprostowanie. Do wczorajszego numeru akradło się kilka przyczyn błędów drukarskich m. in. w tytule o wielkiej aferyze w Bizonii nie powinno być: wszyscy urzędnicy brytyjscy wzbogacili się, tylko — jak zresztą wynika z treści depeszy — niektórzy wysocy urzędnicy.

Min. Minc już w Poznaniu

Wczoraj w godzinach wieczornych przybył do Poznania minister przemysłu i handlu Hilary Minc, który dokona uroczystego otwarcia XXI Międzynarodowych Targów Poznańskich.

Ministra Minc powitał na granicy województwa wojewoda poznański Stefan Brzeziński, a na rogatkach miasta przedstawiciele władz organizacyj, m. in. prezydent miasta Stanisław Sroka, przew. MRN E. Giering, poseł Izidorczyk. Min. Minc zamieszkał w nowym ratuszu.

VICHY CELESTINS

alkaliczna, syntetyczna woda
wyrobu D-ra Podlewskiego

stosowana według wskazań lekarzy a także jako woda stołowa. Do nabycia w aptekach, drogeriach, restauracjach i cukierniach.

44-216

Zamówienia przyjmuje się
Poznań, Dąbrowskiego 32 — — — — — Telefon 14-30

Konsternacja w rzymskich kołach wojskowych

Brytyjczycy ewakuują się z Palestyny do Tobruku

Decyzja rządu brytyjskiego o utrzymanie w Libii i Cyrenajce dotychczasowych kontyngentów wojskowych, wywołała konsternację w rzymskich kołach wojskowych. Jak się okazuje, prem. de Gasperi był wysłannikiem poinformowany o tej decyzji, nie chciał jednakże tego rozgłaszać w okresie przedwyborczym, aby nie zrazić swoich zwolenników do Anglii, która narówni ze Stanami Zjednoczonymi zabiegała o zwycięstwo dla chrześcijańskiej demokracji.

Jak donoszą ze źródeł dobrze poinformowanych, większość oddziałów brytyjskich, które zostaną ewakuowane z Palestyny, ma być umieszczona w Tobruku, co wzmocni jeszcze stanowisko Wielkiej Brytanii w północnej Afryce. Koła amerykańsko-brytyjskie mają nadzieję, iż oddziały te będą mogły strzec dostatecznie interesów obu tych krajów w południowej części basenu śródziemnomorskiego. (API)

WARSZAWSKICH ODBUDOWA KOŚCIOŁÓW

Pierwsza faza zabezpieczenia została już zakończona i obecnie przystąpiono do odbudowy. Dźwiga się z ruin Katedra św. Jana, która ma odzyskać swój przedwojenny wygląd. W kościele św. Aleksandra przy placu Trzech Krzyży oddano do użytku dolną nawę a na wieży zawieszono pierwszy po powstaniu w Warszawie dzwon. Planowana jest budowa nowych kościołów, na Żoliborzu, Mokotowie, Targówku, Czerniakowie i innych przedmieściach.

W WARSZAWIE DZIAŁA JUŻ 14 TEATRÓW

Teatry w Warszawie wyraźniają się jak grzyby po deszczu. Obecnie czynnych jest 14 teatrów podczas gdy kin posiada Warszawa zaledwie 6. Proporcji tej można by przyklasnąć, gdyby nie fakt, że

Z bliska i z daleka

wiele nowopowstałych teatrów mieści się w zupełnie nieodpowiednich, ciasnych lokalach i nie rozporządza odpowiednimi siłami reżyserskimi i aktorami. (j)

ODKRYCIE AMUNICJI Z ROKU 1939
Przy robotach ziemnych w Elektrowni warszawskiej na głębokości około 1 metra natknięto się na skrzynie metalowe i drewniane. W skrzyniach znaleziono materiały wybuchowe i amunicję, zakońone tam przez oddziały W. 2 w dniu kapitulacji Warszawy w 1939 r. Na uwagę zasługuje fakt, że amunicja zachowała się w zupełnie dobrym stanie. (j)

REWOLWEREM ZMUSIŁ PILOTA DO LADOWANIA W NIEMCZACH
Syn eksministra w rządzie protektoratu za czasów Hitlera Hawelka groźbą rewolwera zmusił pilota samolotu pasażerskiego Praga—Brno do lotu w stronę Niemiec. Samolot wylądował w Monachium, gdzie Hawelka i kilku jego kompanów zostało. Reszta pasażerów wraz z obsługą powrócili do Pragi. (j)

STUDENCI POLSCY JADA ZA GRANICĘ
W roku bieżącym aktualnie się staje sprawa wymiany „granicznej” studentów na o kres praktyk letnich. Sprawa tą zajmuje się Federacja

Polskich organizacji Studenckich. Przewidywany jest w tym roku około 500 praktyk zagranicznych. (j)

IMRE UNGAR W POLSCE
Słynny niewidomy pianista węgierski Imre Ungar, który w r. 1932 na Międzynarodowym Konkursie Szopenowskim w Warszawie zdobył pierwszą nagrodę, przybywa do Polski i będzie koncertował w Warszawie i innych miastach. Przepuszczamy, że w swym tournée artystycznym nie pominie Poznania. (j)

ZŁODZIEJE-USYPIACZE
Sąd w Zabrużu skazał na 10 lat więzienia Marię Chudą, a na 5 lat jej syna Czesława Trzeciaka za dokonywanie rabunków. Wyrafinowana para wpraszała się na nocleg do różnych mieszkań, a następnie usypiała gospodarzy silnym środkiem nasennym, podawany w wodce i obrabowywała mieszkania. (j)

Krupp winien i niewinien

Trybunał amerykański odrzucił wczoraj wnioski obrońców Kruppa i jego 11 dyrektorów i stwierdził, że stojący przed sądem zbrodniarze są winni „dewastowania fabryk oraz nieprawego i nieuczynnego traktowania przymusowych robotników.”

Alfred Krupp i jego 11 dyrektorów zwolnionych zostało w dniu 5 bm. przez ten sam trybunał z zarzutów przygotowania do wojny agresywnej. Uznano wówczas, że nie ma dostatecznych dowodów na poparcie tego zarzutu. (API)

W przededniu wielkich uroczystości w Trzemesznie

Czynione z wielką starannością przygotowania do uroczystości związanych z obchodem setnej rocznicy „Wiosny Ludów” w Trzemesznie w dniu 6 maja br. dobiegają końca.

Nie od rzeczy będzie przytoczyć tu kilka szczegółów historycznych a przede wszystkim uwypuklić rolę, jaką miasto Trzemeszno odegrało w ruchu wolnościowym 1848 r.

Trzemeszno jest zasadniczo jednym z pierwszych miast Wielkopolski, w którym zbudził się prawdziwie patriotyczny ruch wolnościowy. Na wieść o wybuchu rewolucji w Berlinie, bohaterowie powstańcy z Trzemeszna i okolicy już dnia 20 marca 1848 r. chwytają za broń, gotowi do walki z tyraną pruską. Tego samego dnia ówczesny dowódca garnizonu gnieźnieńskiego niemiecki ppłk Dusterloh zmuszony był przesać z Gniezna jedną kompanię piechoty i 20 kawalerzystów do Trzemeszna, aby uśmierzyć rozruchy. Niewiele pomogła zbrojna interwencja wojska pruskiego, bowiem w dniu 21 marca Trzemeszno zrucha jarzmo pruskie, a dnia następnego dość silny oddział kosynierów pod dowództwem Wergowskiego wyrusza na podbój Mogilna. W wyniku szybkiej i sprawnej akcji powstańców, rozbrojono w Mogilnie żandarmów i rozdano broń 50 strażnikom. Na rynku mogileńskim załknięto sztandar polski, po czym oddział wyruszył do Strzelna.

Dnia 24 marca komisarz powiatowy w Trzemesznie upoważnił z ramienia Komitetu Narodowego powiatu mogileńskiego burmistrza m. Trzemeszna Jońskiego, by udał się do Strzelna i ogłosił tam Rzeczypospolitą. Planując wypad do Królestwa, nowomianowany dowódca nad oddziałami powstańcy z powiatów gnieźnieńskiego, mogileńskiego i inowrocławskiego Garczyński, przenosi w dniu 27 marca punkt koncentracji wojsk z Mogilna do Trzemeszna. Dnia 6 kwietnia Garczyński z zebranymi siłami (400 ludzi) zgodnie z otrzymanym rozkazem przemieszcza się do Wrześni, gdzie stało dotąd pod Kosńskim 340 źle uzbrojonych ludzi. Kiedy gen. Colomb zamierza siłą stłumić powstanie, Trzemeszno które większość swych sił wysłało już do Wrześni pod dowództwem Garczyńskiego, stawia mu zacięty opór. 10 kwietnia dochodzi do walki, którą z rozkazu Wilisena przerywa adiutant Buddenbrock. Mimo wezwania do opuszczenia miasta dowództwo polskie odmawia wykonania rozkazu oświadcza-

jąc, iż powstańcy podlegają wyłącznie własnemu dowództwu i nie mogą wchodzić z nikim w pertraktacje.

Dnia 12 kwietnia na rozkaz Garczyńskiego oddziały maszerują w kierunku na Wrześnię i biorą udział w walkach pod Miłosławiem i Sokółwem. Po walkach pod Miłosławiem wycofano się w rejon Trzemeszna. Po opuszczeniu Trzemeszna powstańcy zgodnie ze wskazówkami otrzymanymi od Brzezińskiego maszerują do Orchowa i dzielą los innych.

Jak wykazują wyżej przytoczone fakty historyczne, Trzemeszno sprawiło wolnościowej roku 1848 było zupełnie oddane. Świadczą o tym źródła pu-

skie, które stwierdzają, że mieszkańcy byli w pełni uświadomieni i całkowicie zrewolucjonizowani. Poza tym Garczyński w swych pamiętnikach stwierdza, że mała miejscina Trzemeszno było wówczas przepięknym ludem różnych stanów pełne zapału i poświęcenia. Nie szczędzono pieniędzy, żywności ni koni pod kawalerię, Magnat, szlachcic czy biedny chłop na wyszcigi nieśli swoje ofiary.

Dla kierownictwa ruchu, rewolucyjnego Trzemeszno było nie tylko bazą formujących się sił powstańczych, z którego urządzano wypadu ale również kierowało i organizowało ruchem w sąsiednich powiatach. Trzemeszno wreszcie zostało wybrane jako najpewniejszy ośrodek, w którym szukano oparcia i podstawy do dalszych działań. Tylko zbieg okoliczności wpłynął na to, że decydujące walki miały miejsce pod Miłosławiem, a nie w Trzemesznie.

(Kas.)

Wykaz nieruchomości do sprzedania w miastach Ziemi Lubuskiej

Ostatnio, ukazał się dalszy wykaz nieruchomości miejskich podlegających sprzedaży stosownie do dekretu o przekazywaniu mienia nierolniczego.

Wykaz ten obejmuje następujące miasta Ziemi Lubuskiej:

Gorzów — ul. Długosza, Cieszkowskiego, Grottera, Asnyka, Kasprowicz, Wyspiańskiego, Osiedle przy Stadionie, Zwirowa, Zaczysze, Czarneckiego, Konopnickiej, Owczar, Mazowiecka, Pamiętkowa, Spokojna, Śląska i Wał Okrzęzy — ogółem 229 obiektów.

Międzyzrzecze — ul. Osiedle, Reymonta i — obiektów 43.

Sulecin — ul. Zwirki i Wigury, Ostrowska, Łagowska, Paderewskiego, Słoneczna, Poznańska, Orzeszkowej, Kochanowskiego i Roosevelta — posesji 56.

Piła — Chodziska, Gnieźnieńska, Sienkiewicza, Wysoka, Kresowa, Limanowskiego, Rycka, Białostocka, Bohaterów Westerpl., Głowackiego, Puławskiego, Kościuszki, Kolejowa, M. C. Skłodowskiej, Czarneckiego, Piękna, Radosna, Zabia, Sowińskiego, Strzelecka, Czarnkowskiego, Chodziska, Osóbki-Morawskiego, Hutnicza, Walecznych, Batorego, Stalina, Grażyńskiego, pl. Jagiello — ogółem 409 budynków

Wschowa — ul. Kaz. Wielkiego, Gło-

gowska, Rynek, Kilińskiego, Ratuszowa i Daszyńskiego — obiektów 20.

Dalsze szczegóły jak numery poszczególnych posesji oraz zasadniczą cenę ich nabycia można znaleźć w Woj. Dzienniku Urzędowym nr 9 z dnia 31. 3. 1948 r.

(rb)

Wiosenne Targi Końskie w Gnieźnie

Wiosenne Targi Końskie w Gnieźnie, ogólnie nazywane jarmarkami na św. Wojciecha, sięgają swoją historią bardzo dawnych czasów. Z akt archiwalnych miasta wynika, że odgrywały w jego dziejach pierwszorzędą rolę gospodarczą.

Zaborcy niechętnym okiem patrzyli na rozwój targów gnieźnieńskich i nosili się zawsze z zamiarem przeniesienia punktu ciężkości handlu końmi w inne miejsce, gdzieś w głąb Niemiec, lub przynajmniej do wyraznie niemieckiego ośrodka. Życie jednak okazało się silniejsze, unicestwiając te uśliszania i przesądając sprawę ostatecznie na korzyść Gniezna.

Już kilkanaście lat przed I wojną światową powstała wśród wielkopolskich hodowców koni myśl stworzenia organizacji, która by ujęła ster targów w swe ręce i systematycznie przeprowadzała różne imprezy, wpływające na podnoszenie hodowli konia. Założone w związku z tym Towarzystwo Hodowlane doprowadziło Targi Końskie w Gnieźnie do niezwykłego rozkwitu. Transakcje były tak poważne, że targi trwały w rzeczywistości całe dwa tygodnie, choć formalnie określano je krótszymi terminami. Ruch na dworcach wznosił się do kilkaset procent. Długo jeszcze po oficjalnym zamknięciu targów całe pociągi koni wędrowały do różnych krajów Europy, a nawet niekiedy poza jej granice. Spęd koni stęgał wówczas ponad 20.000 sztuk w okresie jednego tylko targu.

Wkrótce Towarzystwo nabyło w Gnieźnie duże tereny, na których odbywały się różnego rodzaju imprezy

z dziedziny sportu końskiego i hodowli konia, począwszy od pokazów hodowlanych i produkcji włościarskich, a skończywszy na konkursach hipicznych, które ściągają do Gniezna jeźdźców najwyższej klasy. W ramach popularnej loterii końskiej rozprzedawano 300.000 losów w kilku zaledwie dniach.

Wojna światowa, która wniosła tyle zmian do życia, zmieniała i w Gnieźnie istniejący stan rzeczy. Ludzie poszli na wojnę, a z nimi i konie. Tereny sprzedane, a pieniądze ulokowane w bankach zdevaluowały się. Dopiero po upadku Rzeszy Niemieckiej i ustabilizowaniu się stosunków w Polsce przystąpiono do wznowienia dawnych tradycji, które kontynuował Komitet Targów Końskich. Po ostatniej wojnie wznowienie Targów nastąpiło w roku ub., dziś zaś sukcesorem stały się Gnieźnieńskie Targi i Imprezy Końskie, zwracając w chwili obecnej największą uwagę na podniesienie hodowli konia użytkowego, co stanowi zagadnienie palące w zakresie zagospodarowania zniszczonego wojną kraju. Za kilka lat wznowione zostaną także konkursy hipiczne. Targi, odbywające się w roku bież. w dn. 28, 29 i 30 bm. na placu przy ul. Dr. Trepińskiego wywołają niewątpliwie duże zainteresowanie, przewyższając wielokrotnie ubiegłoroczne. (pr)

Znamie nowych czasów W Poznaniu stanie „Dom Chłopa”

Przy ul. Mickiewicza, narożnik ul. Sienkiewicza w Poznaniu stanie jeszcze w bieżącym roku kilkupiętrowy gmach, który przybierze nazwę „Domu Chłopa”.

WĄGROWIEC

Egzamin nauczycielski. W dniach od 12 — 17 bm. odbywały się w tut. Liceum Pedagogicznym egzaminy dojrzałości dla uczniów, niekwalifikowanych nauczycieli szkół podstawowych. Egzamin złożyło i uzyskało kwalifikacje zawodowe 110 osób obojga płci z terenu całego województwa. Komisji egzaminacyjnej przewodniczył p. mgr Stefan Janitz, nac. wydz. K. N. w Kuratorium O. S. Poznańskiego.

Tak zdecydowano w Zarządzie Woj. Związku Samopomocy Chłopskiej Związek ten jako spadkobierca i godny następcą Wielkopolskiej Izby Rolniczej czuje się niejako w obowiązku do wystawienia tego domu. Na tym samym miejscu stał bowiem przed wojną gmach Izby Rolniczej zniszczony przez okupanta hitlerowskiego.

Toteż nie wiele się gada na ten temat, ale o choczko bierze się do dzieła. Wybrano specjalny komitet budowy „Domu Chłopa”, który na jednym z ostatnich posiedzeń stwierdził, że roboty nad odgruzowaniem już się rozpoczęły, postanowił przystąpić do prac budowlanych z początkiem maja. Według planu — przyjętego i zatwierdzonego — gmach ma być podciągnięty pod dach do końca 1948 r. Ponieważ komitet dysponuje w tej chwili zaledwie 5 milionami, co oczywiście jest sumą nie wystarczającą, postanowiono wciągnąć do akcji budowy wszystkie organizacje i instytucje związane ze wsią.

W potężnym gmachu znajdą pomieszczenie zarządy wojewódzkie Stronnictwa Ludowego, Zw. Samopomocy Chłopskiej, Tow. Uniwersytetów Ludowych, Chłopskiego Tow. Przyjaciół Dzieci, centrale wszystkich rolniczych zrzeszeń branżowych oraz instytucji z rolnictwem mniej lub więcej związanych i działających na odcinku wiejskim.

Jak z tych zamierzeń i projektów można wnosić rolnictwo wielkopolskie znowu daje przykład, że jest pierwsze nie tylko w placeniu podatków i innych świadczeń na rzecz Państwa, ale i na odcinku konsolidacji ruchu ludowego. Wierzymy, że twardy w wyko-

nywaniu własnych postanowień rolnik wielkopolski sprosta zadaniu i za dwa lata będziemy oglądać i podziwiać tętniący życiem gmach pod chlubną nazwą „Domu Chłopa Wielkopolskiego”. (wł)

Uwagi na „Dzień Lasu”

Dziś, 24. 4. w całym kraju obchodzimy „Dzień Lasu”. Dzień ten programem swym obejmuje bardzo szeroki zakres zagadnień związanych z gospodarstwem leśnym. Największy nacisk kładzie się na akcję wśród młodzieży, która ma nie tylko symbolicznie współdziałać przy sadzeniu drzew nad drogami, przy placach, skwerach, cmentarzach. Ponadto w dniu tym młodzież uczestniczy w zalesianiu nieużytków i porębów leśnych. Jest to w pełnym tego słowa znaczeniu współzawodnictwo pracy, w którym weźmie udział przeszło 3 miliony młodzieży.

Ale nie tylko o propagandę w kierunku zalesienia i zadrzewienia tu chodzi. Zależy nam na tym, aby całe społeczeństwo zwróciło uwagę na zagadnienie lasu w ogóle. Bo lasy to wielkie płuca dla narodu. Przez zaniedbanie i zniszczenie lasów stworzyłbyśmy z naszego kraju nieomal pustynię o zmienionym nawet klimacie. Trzeba więc zwrócić uwagę na ochronę lasów, tego wielkiego majątku narodowego tak pod względem materialnym jak i fizycznym.

Jest dla nas wszystkich jasne, że Niemcy zdewastowali i wytrzebili nasze lasy. Tym bardziej powinniśmy jako właściciele tych lasów powinniśmy je szanować. A jak się dzieje w istocie? Dewastujemy je sami w pewnym stopniu. Ilekroć w czasie różnych uroczystości robimy szpalery z pięknych młodych brzoź, klonów czy świerków, ze szkoda dla organizmu leśnego. Tu więc musimy koniecznie zrewidować nasz stosunek do lasu. Niech będzie zieleni, niech będą szpalery z zielonych a bezużytecznych krzewów, ale nie robimy szpalerów z całych, pięknych drzew. Szczerze powiem, że nieomal na plac mi się zbierało, gdy w roku ubiegłym widział wysadzone na około rynku podczas jednej z wielu uroczystości zdrowe i piękne okazy świerków. A tak się dzieje — musimy to przynajmniej przy każdej okazji. I to jest — moim zdaniem — bezceństwo, marnotrawstwo i podcinanie gałęzi, na której sami siedzimy. Mamy za złe naszym wrogom, że nam zdewastowali lasy a my sami — właściciele tych lasów — robimy to samo.

Czas więc z tym marnotrawstwem skończyć. Pomyślmy o tym wszyscy w tegorocznym „Dniu lasu”. Uroczystość obojętnie jąka, spełni tak samo dobrze swe zadanie, chociaż przy tej okazji nie będzie sztucznie wkopanych a przywiezionych z okaleczonego lasu zdrowych drzewek. Powinni o tym pomyśleć członkowie Towarzystwa Ochrony Przyrody i rozpocząć akcję przeciwdziałającą.

K. J.

Ku jedności PPR i PPS w Chodzieży

Zwołana na niedzielę 18 bm. wspólna konferencja aktywów PPS i PPR w Chodzieży zapoczątkowała nowy okres współpracy obu partii robotniczych w kierunku całkowitej jedności organizacyjnej. Konferencję zgałębił p. burmistrz Stępiński. Nowe ramy organizacyjne współpracy obu partii nakreślił delegaci z Poznania.

Woj. Kom. PPS reprezentował p. Szymczak, WK PPR p. Sobieszczkowski. Z Chodzieży przemawiali: Rosada (PPS), Pietrzak (PPR) i Lisny (PPS). Na rzecz budowy „Domu Partynego” w Warszawie zebrano 4638 zł. Uchwalono również okolicznościową rezolucję. (Ko)

Kronika gnieźnieńska

Adres redakcji i administracji: Gniezno, ul. Sienkiewicza 28 (parter — pokój 5), tel. 19-22.

Dyżury lekarzy i aptek: Nocny 24 bm. (od godz. 14) dr. Daniel, ul. Sienkiewicza 28. Apteka pod Orłem, ul. Farna 1.

Teatr Miejski: Dziś 24 bm. o 20 prapremiera sztuki ludowej w 3 aktach Michała Wodzyńskiego „Tam, śród gór”.

Niedziela, 25 bm. o godz. 17 i 20: „Tam, śród gór”.

Kino Polonia — „Gospoda świąteczna”, prod. amerykańskiej.

Szczerzenie przymusowe przeciw tyfusowi. W poniedziałek, 26 bm. od godz. 15 do 19 w Miejskim Ośrodku Zdrowia na parterze nawisza, zaczynające się od litery H, na I piętrze litera N, w Stacji Opieki nad Matką i Dzieckiem — Wo.

W Pow. Szkole Podkuwania Koni zakończył się kurs. Egzamin złożyło 12 kowalscy pp. Feliks Górny z Miedzichowic, Henryk Adamczewski z Grodziska Wlkp., Jan Stawinski z Lwówka, Melchior Dreszcz z Grudnej i Roman Bilan z Strzyżewa, oraz czel. kow. Józef Grocholewski z Wytomyśla, wszyscy z pow. nowotomskiego.

Z niekursistów, nieposiadających świadectw, egzamin złożyli w bież. miesiącu mistrz kow. pp. Jan Jankowiak z Kąkolewa, Ludwik Stachowiak z Dakowych Suchych, Michał Kaczmarek z Przyłeki, Leon Fleischerowicz z Przyprostynia, Jan Giel z Le-wierczynka, Franciszek Pawłowski z Lwówka, Stanisław Filipiak z Rudnik, oraz czeladnicy pp. Witold Koszuta z Moniewa, Franciszek Czajkowski z Dakowych Suchych, Franciszek Grychta z Sempolna i Zygmunt Czechowski z Grodziska, wszyscy z pow. nowotomskiego, a nadto mistrz kow. pp. Adam Michalak z Kalisza i Władysław Łork z Domaradzic, pow. rawickiego.

W skład komisji egzaminacyjnej weszli pp. dr. Hetnał lek.-wet., mistrz kow. Pankowski, kier. Pow. Szkoły Amborski i przedst. Cechu mistrz kow. Jaskóła.

Na odbytym zebraniu Komitetu Wyk. Biegu Narodowego do prezydium weszli pp. prez. Wydra-Nawrocki, przew. Bock i Zgorzecki zast., F. Walczyk sekr., inspektorem Wiśniewski i Świtalski, do komitetu przygot. pp. Bock, F. Walczyk, dr. Wójcowski, red. Miklejewski i Juraszek. W dniu 2 maja br. odleciał się o 12.15 na stadionie biegi na 500 i 1000 m. Tamże start i meta biegu na 2000 m. który wyruszył ulicami Wrzesińska, Artyleryjską, Grunwaldzką i torem Kolejki Powiatowej. W biegu na przelaj weźmie z samego tylko miasta udział ok. 500 osób. O 14 z tym samym programem startować będzie gmina Gniezno.

Czechosłowacka drużyna hokeja na trawie „Hostivar” z Pragi po dwu spotkaniach, jakie stoczył w Poznaniu z Czarnymi i Lechią, przystąpi do Gniezna, by w dniu 9 lub 10 maja br., spotkać się z reprezentacją miasta.

Kary po 7 mies. więzienia otrzymali Jan Chelmiński oraz jego żona Ludwika ze Złana za odstępstwo w roku 1941 od narodowości polskiej.

Kradzieży ok. 3000 kg węgla w czasie zwózki z dworca towarowego do Państw. Przetwórci-Konserw dokonali Karol Kaźmierczak i Władysław Gozdowski z Gniezna.

Wizytacja biskupa w Klecku

W ramach wizytacji dekanatu przybył J. E. ks. bp dr. Bernacki do Klecka, pow. gnieźnieńskiego, gdzie powitał go na rynku woboc rzeszy wierznych p. Waldowski, a dzwonicznik Danuta Kaczorówna i H. Wasielewska wręczyły kwiaty. W kościele parafialnym Ks. Biskupa powitał ks. dziekan Roesler. W odpowiedzi podkreślił ks. Biskup postawę, religijną parafian i narodu polskiego, oraz wskazał na konieczność podniesienia moralności w społeczeństwie. Po procesji żałobnej za dusze zmarłych udzielił ks. Biskup 1000 wierznych Sakramentu Bierzmowania. Zwiędzyszy następnego dnia kościół i obiekty parafialne udał się w dalszą podróż wizytacyjną.

Otwarcie nowoczesnego kina w Gorzowie nastąpi jeszcze w bieżącym roku

Gorzów mimo swego dużego zniszczenia koncentruje całe życie kulturalno-oświatowe Ziemi Lubuskiej. Niestety sam Teatr Miejski i jedno kino za Wartą nie są w stanie zaspokoić potrzeb kulturalno-rozrywkowych mieszkańców miasta. Szczególnie odczuwa się tu brak przybytków X muzy. Toteż z dużym zadowoleniem przyjęliśmy w swoim czasie wiadomość Dyr. Okręg.

„Filmu Polskiego” w Poznaniu, która postanowiła odbudować wypalone kino przy ul. Chrobrego.

Sprawa ta weszła obecnie na realny tor i od miesiąca już prowadzone są roboty przy odbudowie kina przez Państwowe Przedsiębiorstwo Budowlane pod kier. architekta p. Ign. Jurdziaka. Projektodawcą jest p. inż. Grams. Po odgruzowaniu i oczyszczeniu całego obiektu, otynkowanie ścianę szczytową i dano nowe pokrycie dachowe. W obecnej chwili, prowadzone są generalne roboty zabezpieczające. Całkowity koszt odbudowy wyniesie 8 mil. zł. O ile kredyty wpłyną terminowo, kino zostanie oddane do użytku we wrześniu bież. roku. Dotychczas otrzymano kwotę 3,5 mil. zł. Odbudowujące się kino posiadające parter i balkon będzie mogło pomieścić 700 widzów. Urządzenie będzie na wskroś nowoczesne o estetycznym wnętrzu i doskonałej aparaturze.

Nad kinem znajdują się wspaniałe tarasy, na których dawniej była lenia kawiarnia - cukiernia. Aż dziwi bierze, że w Gorzowie, który jest jednym z nielicznych miast nie posiadających ani jednej cukierni — jak dotychczas nikt nie pomyślał o urządzeniu tu podobnego przedsiębiorstwa — notabene w tak doskonałym punkcie.

Ponadto, należałoby również pomyśleć o odnowieniu kina „Capitol” za Wartą, które pod względem estetycznym b. wiele pozostawia do życzenia.

R. B.

KEPNO

Odprawa aktywów SL. W dniu 18 bm. odbyła się pod przewodnictwem p. Schołowej odprawa aktywów powiatowego SL na którą przybył z Poznania prez. Zarządu Woj. p. Andrzejczak oraz prez. Zarządu Woj. Samopomocy Chłopskiej p. Długaszewski. Pierwszy z nich wygłosił obszerny ref. na tematy polityczne, drugi omówił wyczerpująco sprawę gospodarczą, zwłaszcza zagadnienia rolnicze. Po dłuższej dyskusji zebrani uchwalili jednogłośnie rezolucję zapewnijającą naczelne władze, iż pracować będą nadal nad rozwojem Stronnictwa w powiecie. (b. g.)

Udekorujemy miasto flagami

Dyrekcja Międzynarodowych Targów Poznańskich zwraca się do obywateli o odświeżenie udekorowanie miasta w czasie trwania Targów flagami dla uczczenia tego wielkiego wydarzenia i wysiłku wielomilionowej rzeszy robotniczej, która swą pracą przyczyniła się do realizacji M. T. P.

Walczy z bezmyślnym szkodnictwem

Przetrzebiona znacznie w naszych lasach podczas wojny zwierzyna łowcza, wymaga troskliwej i zorganizowanej opieki. Trzeba chronić ją w czasie ostrych zim, w okresie rui, dopilnować przestrzegania czasu ochronnego, walczyć ze szkodnictwem lasów i kłusownictwem. Ochrony wymagają także wymierające gatunki zwierzyny dzikiej, a wreszcie i zwierzęta domowe, zwłaszcza w wypadkach bezmyślnego dręczenia czy przecięcia pracą. Zadania te spełnia Zjednoczenie Tow. Opieki nad Zwierzętami R. P. za pośrednictwem terenowych oddziałów. W Poznaniu istnieje oddział Towarzystwa

spełniający z pożytkiem wyznaczone zadania. Każdy kogo interesuje jego praca i komu nie jest obca dziedzina ochrony przyrody, spędzi z pożytkiem czas na walnym zebraniu Tow. Opieki nad Zwierzętami. Zebranie to odbędzie się 26 bm. o godz. 16 w Poznaniu, w gmachu Dyr. Lasów Państw. przy ul. Gajowej. Zarząd Tow. prosi sympatyków o jak najliczniejszy udział. (t)

Sport z ostatniej chwili

I etap wyścigu kolarskiego

Pierwszy wyścig kolarski po Ziemiach Odzyskanych o puchar „Expresu Poznańskiego” zgromadził na starcie ponad 40 zawodników. Pierwsi kolarze dotarli do mety w Zielonej Górze około godz. 15.

W doskonałej formie i w dobrym czasie przybył jako pierwszy Rzeźnicki — ZKK (Warszawa), pokonując trasę Poznań—Zielona Góra w 3 godz. 29 min. Za nim w odstępie kilkunastu metrów dojechał Wygląda — „Ruch” (Chorzów). Obaj zawodnicy są uczestnikami obozu olimpijskiego. Miłą niespodzianką sprawił sportowcom trzeci zawodnik — Komorniczek — HCP (Poznań), trzymający się blisko czołówki. (P)

Firma Rich. Klinger A. G. Wiedeń

bierze udział w Międzynarodowych Targach Poznańskich
hala Nr 2 (państw zagranicznych)

Akademia Jedności

Jutro o godz. 11 w Akademii Handlowej urządzają Akademickie Młodzieżowe Organizacje Demokratyczne „Akademię Jedności” przy obecności władz państwowych, miejskich i szkolnych.

W programie Akademii przewidziany jest referat przedstawicieli Głównej Akademickiej Komisji Jedności Demokratycznej, oraz część artystyczna.

Gdy lekarz powie — wątrobą...

myślcie o jej leczeniu bo w tej diagnozie mieści się często: woreczek żółciowy, kamienie żółciowe, żółtaczkę. Ziola Magistra Wolskiego „Biliosa” pobudza

ją wątrobę do właściwej pracy i normalnego wydzielania żółci oraz powodują naturalne wypróżnienie.

4b-298

DOSKONAŁE
P I W A
W KIOSKACH
(BECZKACH)
PRZEMYSŁU FERMENTACYJNEGO
NA TARGACH
POZNAŃSKICH

Dzis Targi otwarte od godz. 15

Poza gośćmi, którzy w liczbie 7 tys. zwiędzą Targ. Poznańskie bezpośrednio po ich otwarciu w godzinach południowych, tereny targowe zostaną udostępnione dla szerokiego ogółu już dzisiaj o godz. 15. (H)

Z żałobnej karty

Śp. ks. dr Władysław Grzelak profesor U. J.

5 bm. w grobowcu rodzinnym w Poznaniu złożono zwłoki śp. ks. dr. W. Grzelaka, profesora U. Jagiellońskiego. Odprawiał je na wieczny spoczynek J. E. ks. biskup Jedwabski w asyście licznej duchowieństwa przy udziale rodziny, przyjaciół i znajomych.

Ks. dr Grzelak po studiach filozoficznych i teologicznych w Seminarium Duchownym w Poznaniu i Gnieźnie, specjalizował się w Monachium i Monasterze w historii dogmatów i teologii fundamentalnej. Po uzyskaniu doktoratu zostaje w 1919 r. profesorem apologetyki i patrologii w Seminarium Duchownym w Poznaniu. Po jednorocznej działalności na Uniwersytecie Lwowskim, zostaje w 1923 profesorem teologii fundamentalnej na Uniw. Jagiellońskim w Krakowie. Na tym stanowisku pracuje bez przerwy aż do wybuchu wojny. Działa nie tylko z katedry uniwersyteckiej. Pracuje w Inst. Wych. Kultury Religijnej, w komisji dyscyplinarnej dla profesorów i jako cenzor Ksiąg treści religijnej. Piórem, słowem i czynem służy Bogu, Kościołowi i Polsce.

W czasie okupacji oddawał się tajemnemu nauczaniu młodzieży akademickiej, nie zapominając przy tym i o innych potrzebach dążeń, młodzieży i społeczeństwa polskiego. Atak sercowy położył 2. 6. 1944 kres Jego pracowitemu życiu. Do ostatniej chwili pracował nad ukończeniem swojego ostatniego dzieła „Królestwo Boże”, które zostawił gotowe do druku.

Ks. prof. Grzelak odszedł na zawsze. Ale żyć będzie nadal w wdzięcznej pamięci swych licznych uczniów. W imieniu Kolegów-Księż. diecezji katowickiej składam Mu ostatnie podziękowanie za pracę nad nami, prosząc Boga o wieczny spoczynek dla Jego duszy.

Ks. mgr E. Karwot
Proboszcz Garn. Poznań

Dnia 22 kwietnia 1948 r. zmarł po długich i ciężkich cierpieniach, śp.

Ludwik Neyman

nieodżałowanej pamięci kolega i długoletni kierownik Działu Czekowo-Oszczędnościowego naszej Instytucji.

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, dnia 26 bm., o godz. 11 z kaplicy cmentarnej na Jeźycach.

Rada Zakładowa Dyrekcja
Pracowników PKO Oddział w Poznaniu Oddziału PKO w Poznaniu
F713

Dnia 22 kwietnia 1948 r. zmarł po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., śp.

Ludwik Neyman

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, dn. 26 bm. o godz. 11.00 z kaplicy cmentarnej na Jeźycach pograżona w smutku
żona z dziećmi

10344

Wszystkim, którzy wzięli udział w pogrzebie i złożeniu do grobowca rodzinnego w Lesznie ekshumowanych zwłok śp.

Franciszka Perka

a w szczególności Przewielebnemu Duchowieństwu na czele z ks. prob. Dr Skazińskim, Naczelnikowi Oświaty Rolniczej p. Jankiewiczowi, p. inż. Przybiłowskiemu, p. Grajewskiemu z Wolsztyna, p. Dyrektorowi Dumanowi i Uczniom Gimnazjum Rolniczego z Leszna, Krewnym i Znajomym składamy serdeczne

Bóg zapłać!
żona z córeczką i rodziną

Pakość, Leszno, Wroclaw, Poznań, 4a-278

Dnia 23 kwietnia 1948 zmarł na skutek tragicznego wypadku, mój najdroższy mąż, nasz ukochany tatuś, brat, zięć, wuj i stryj, śp.

Jan Penno

inżynier-mechanik
przeżywszy lat 33.

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 26 bm. o godz. 14 z kaplicy cmentarza ewangelickiego przy Warszawskim Osiedlu.

W ciężkim smutku pograżona
żona, dzieci i rodzina

Poznań, Raczyńskich 3. 10301

„Palais de Danse”
Dancing - Bar
Poznań, PASAŻ APOLLO, ul. Piekary 16/17 tel. 40 - 20
W sobotę dnia 24 kwietnia br. o godz. 19 - tej

Otwarcie ogrodu

z udziałem ulubionej orkiestry kapelmistrza SMYREGO
Występy artystyczne Siostr KOMOROWSKICH
oraz znakomitych duetów: „RAYMOND” i OSTOJSKICH
Lokal czynny do rana

BAR POD 7

RESTAURACJA-SNIADALNIA
Poznań — ulica Kantaka 7 — Tel. 47-08
poleca

dania barowe, wyśmienite zakąski, oraz gorące potrawy patelkowe
Kuchnia Warszawska!
Lokal otwarty od godz. 7 rano do godz. 24

Restauracja „Kujawiak”
Poznań — ul. Fredry 3 — Telefon 35-24
Stanisław Młodzikowski
poleca swoją wyborową kuchnię.

Dnia 21 kwietnia 1948 r. zmarła, śp.

Maria Zamyłko

z domu Kędziora

W Zmarłej traci instytucja nasza sumienna współpracowniczkę, cieszącą się powszechnym szacunkiem u współpracowników.

Pogrzeb odbędzie się w sobotę, dnia 24 bm. o godz. 10,45 na cmentarzu górczyńskim.

DYREKCJA CENTRALI HANDLOWEJ
MATERIAŁÓW BUDOWLANYCH
koleżanki i koledzy
Związku Zawodowego

4b-552

Restauracja i Kawiarnia
w Ogrodzie Strzeleckim
w Szelągu — już otwarta

10097

Do trumien
okucia, papier krep.,
pantofle, szarfy do
wieńców — poleca
K. NOWAK, Poznań,
Kraszewskiego 12
tramwaj: 2, 7, 8, 10.
10300

RESTAURACJA LEŚNA
PUSZCZYKOWO, ul. Dworcowa 12
14 km od Poznania

miejsce wypoczynkowe, doborowa
kuchnia i pielęgnowane napoje
właśc. **Edmund Józwiak**

01000

Przedziałnia zarobkowa
„Merynos”
Opoczno, Dworcowa 4
telefon 114

Przyjmujemy
w e ł n e
w różnej ilości do przędzenia.
4b-330

„MERCURY”
Wytwórnia Artykułów
Chemiczno-gospodarczych
Kraków Stradom 10
dostarcza gwarantowanej jakości lepy na
muchi, kamyki oraz
płyn do bućków zam-
szowych, pasty oraz
płyn do czyszczenia
metali, ultramarynie w
paście, kostkach i to-
rebkach. — Cenniki
wysyłamy na żądanie.
Wysyłka za zalicze-
niem pocztowym. —
p3802

UWAGA! UWAGA!
Kandydaci na kierowców
Wojewódzka Szkoła Samochodowa Związku
Zawodowego Transportowców w Poznaniu
ul. Jeżycka 45

stawia do dyspozycji nowoczesnie urządo-
waną i w bogaty sprzęt naukowy wyposażoną
szkołę, w której kandydaci przy fachowym
personelu uczą się jazdy samochodami
mocykami na dogodnych warunkach.
Zapisy i informacje codziennie w sekre-
tariacie od godz. 8 do 17. Tel. 48-33. p3812

T. KRUPSKI
Poznań, Stary Rynek 92 — Telefon nr 21-09
wejście z ul. Wronieckiej

poleca

Płaszcz męskie — Ubrania
Ubranka chłopięce — Spodnie
Bryczesy — Czapki

33744

Znane niskie ceny! Wybór olbrzymi.

LALKI
naprawiamy, dora-
biamy wszelkie czę-
ści oraz
kupujemy zniszczone,
także polamane
Poznańska Wytwórnia
Lalek - Poznań, św.
Marcin 13. p3121

Orga KSIĘGOWOŚĆ
PRZEBITKOWA

Samochód
reklamówka
„Fänomen” i tenowa
na sprzedaż
Waty Jagiellej 4
warsztat

k756

POZNAŃ, 27 Grudnia 16
Telefon 32-60

Rzeźnicy
Jelita sztuczne wszy-
stkich rozmiarów, gwa-
rantowane poleca
Firma „ŻUBR”
Biała Krakowska nr 6
ulica Dworcowa nr 4
4b-547

HOTEL
(50 pokoi, 20 ubikacji biurowych duży lo-
kal handlowy) — centrum Poznania, ulicy
Mieżyńskiego narożnik Fredry 500/6 do
odbudowy.

Zgłoszenia:
BUDOWNICZY A UMULLER, Poznań
Łukaszewicza nr 3. — Telefon nr 61-68.
p3796

Państwowa
Komunikacja Samochodowa
Oddział w Poznaniu
ul. Gąsiorowskich 4 — Tel. 76-27, 76-28
Stacje:
Inowrocław, Koszalin, Ostrów, Poznań,
Szczecin, Turek, Zielona Góra i Gorzów

Komunikacja osobowa
na liniach dalekobieżnych, międzymiasto-
wych i podmiejskich

Wynajem ciężarówek
w ruchu towarowym we wszystkich stacjach
w Poznaniu, ul. Przemysłowa 1, tel. 2885

Informacje
dworzec autobusowy plac Drwęskiego,
telefon 9309 4b-302

Wytwórnia Aparatów Radiowych
K. TUSZYŃSKI
Poznań, Grotgera 3, tel. 75-57

TARGI POZNAŃSKIE — HALA RZEMIOSŁA
dostarcza odbiorniki własne i zagraniczne,
do prądu zmiennego, uniwersalne i baterijne.
Radiofonizuje szkoły, świetlice, kościoły. —
10294

MASZYNY BIUROWE
kasy rejestracyjne, powielacze
kupno — sprzedaż
Przeróbka na układ polski oraz
wszelkie naprawy

Centrala Maszyn i Przyborów Biurowych
Cz. Filipiak 4a-108
Poznań, św. Marcin 32 — Telefon 88-19

Sprostowanie
w obwieszczeniu Głównego Urzędu Likwidacy-
cyjnego w Łodzi, zamieszczonym w „Głosie
Wielkopolskim” nr 106 z dnia 18. 4. 48 r. za-
kradł się błąd w ustępie trzecim, który winien
poprawnie brzmieć jak następuje:
„Niezgłoszenie majątku w powyższym ter-
minie podlega karze więzienia do lat dwóch
oraz grzywny — (art. 4, ust. 2). 4b-399

DAMSKIE KAPELUSZE
poleca w dużym wyborze
swoje własne wyroby

HURTOWNIA ZOFIA WALECKA
Łódź, ul. Kopernika 23
Telefon 186-49 4b-409

Hurtowa sprzedaż
wiecznych piór i ołówków
Fa PIOTROWSKI i WAŁACH
WARSZAWA, Niemcewicza 9 m. 144
Stoisko M. T. P. — Pawilon F
p-3760

Wzmianka o przetargu
Ubezpieczalnia Społeczna w Poznaniu ogłasza pre-
targ nieograniczony na wykonanie prac elektrotech-
nicznych w nier. Ubezpieczalni Społecznej w Pozna-
niu, przy ulicy Raczyńskich 13.
Pełny tekst ogłoszenia został umieszczony w Moni-
torze Polskim.
Szczegółowe informacje można otrzymać w Ubez-
pieczalni Społecznej w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego
12, pokój 214, jak również i ślepe kosztorysy.
Poznań, dnia 20. 4. 48.

Ubezpieczalnia Społeczna
w Poznaniu

Zwiedzajcie na M. Targach Poznańskich „Pawilon Społem“!

Wszyscy obywatele — tak konsumenci, jak producenci — członkami spółdzielni!

Zapisy na członka przyjmuje każda Spółdzielnia!

Najniższa cena, najwyższa jakość — to zalety towarów produkcji „Społem“.

„SPOŁEM“

Związek Gospodarczy Spółdzielni R. P. w Warszawie

Delegatura Zarządu na Okręg Poznański w Poznaniu, ul. Armii Czerwonej nr 12 — Nr. tel. 1204, 1206, 1208, 1210, 3753, 3755, 512-71

Poleca następujące swoje placówki spółdzielcze, w których — cały Świat Pracy nabyć może towary z marką „Społem“:

Okręgowy Oddział Spożywczy
Okręgowy Oddział Rolniczy i Przem.-Rolny
Okręgowy Oddział Mleczarsko-Jajczarski
Okręgowy Oddział Włókienniczy

w Poznaniu, ul. Składowa 4, tel. 512-81
w Poznaniu, Armii Czerwonej 12, tel. 37-53/5
w Poznaniu, ul. Składowa 5, tel. 15-70
w Poznaniu, pl. Wolności 18, tel. 15-27/8

5. Okręgowy Oddział Zbożowo-Młynarski
6. Okręgowy Dział Produkcji
7. Oddział Papierniczy i Mat. Piśmiennych

w Poznaniu, pl. Wolności 18, tel. 44-97/9, 51-92
w Poznaniu, ul. Armii Czerwonej 12, tel. 11-17
w Poznaniu, ul. Kantaka 1, tel. 521-49

42 Oddziały i Składnice „Społem“ w każdym mieście powiatu Województwa Poznańskiego

1. Zakłady Wyróbów Odżywczych

w Poznaniu-Starołęce (dawn. Knorr), telefony 33-23/24

3. Kwaszarnia i Fabr. Kons. Warzywniczych w Turku, ul. Kolska nr 43
4. Kwaszarnia Kapusty i Fabryka Octu w Zielonej Górze, ul. Tylna nr 20

5. Zakłady Przemysłu Szczotkarskiego w Zielonej Górze, ul. Krośnieńska nr 43

„Społem“ na terenie Województwa Poznańskiego posiada:

32 młyny motorowe, parowe, wodno-elektryczne, 2 makaroniarnie w Gorzowie n. Wartą i w Kaliszu, Przetwórnice Pierza i Puchu w Swarzędzu k. Poznania, tuczarnię drobiu, fermę hodowlaną, zielarską, nasienną, ogrodniczą, przetwórnice wikliny, eksploatację torfu, suszarnię grzybów, zakład hodowlany bobrów 2 Ośrodki Szkol. w Kaliszu i Toporowie - Ziemia Lubuska.

CAŁY ŚWIAT PRACY W SZEREGI SPÓŁDZIELCZE!

Być objętym planową Akcją Współzawodnictwa Pracy — znaczy: **Być bezzwłocznie członkiem — jakiegokolwiek spółdzielni!**
Produkcja towarów „Społem“, wystawiona w „Pawilonie Społem“ na M. T. P. — to realny dorobek spółdzielczości polskiej

3721

**GALANTERIE DAMSKĄ,
MĘSKĄ I DZIECIĘCĄ**
w wielkim wyborze — pierwszorzędnej jakości

poleca

„Ela“

HELENA KRASIŃSKA
Poznań, pl. Wolności 8

4a-153

Galanteria Skórzana
właśc. T. Mika i K. Chłopik
Poznań — św. Marcin nr 18

poleca

w wielkim wyborze torebki damskie,
parasole, pantofelki, teczki, walizki,
portfele i inne wyroby skórzane.

„ŚWIAT MODY“
wł. A. BOROWICZ

Poznań, Dąbrowskiego 5 - Tel. 85-61

Poleca po cenach przystępnych

**Płaszczki damskie,
galanterię damską i męską**

4b-49a

Hurtowa sprzedaż sprzętów kuchennych
WŁADYSŁAW BINKOWSKI

Poznań, ul. Kramarska 27, przy ul. Wielkiej
poleca po cenach najniższych zmywaki druciane,
pralki, sifa do mleka, do herbaty itp.

Kapelusze DAMSKIE
Wielki wybór
Ceny konkurencyjne

J. BIAŁECKA
DĄBROWSKIEGO 30/32

4a-156

Księgarnia Skład Nut i Antykwariat
F. CZEKAŁSKI
Poznań, Walki Młodych 10 (Podgórze)

poleca bogato zaopatrzone
działy książek antykwarycznych
z wszystkich dziedzin wiedzy
Zainteresowanych prosimy o zwiedzenie na-
szej księgarni.

o3704

Gala WYTWORNI GALANTERII STOŁOWEJ
JAN CIEBŁUCH - POZNAŃ - GRUDZIENIEC 16 TEL. 29-97

poleca: płyty do tortów, tace,
łopatki do tortów, serwetniki,
sifka stołowe, wstawki do szklanek,
zawieszki do kieliszków.

p3800

Przybory mundurowe

czapki wojskowe,
szkolne, harcerskie, i f. p.

specjalność czapki wydziałów U. P.
poleca

WIKTOR KORDUS

POZNAŃ, DASZYŃSKIEGO 36

k750

**Instrumenty
muzyczne**

poleca p3533

Stanisław Kozłowski

POZNAŃ

Walki Młodych

dawniej Wrocławska 23/25

Rok zał. 1907 Tel. 86-85

Przyjmuje

wszelkie naprawy

MASZYNY

do liczenia, pisania

i księgowania specj.

„Astra“

BIUROTECHNIKA

Warsztaty naprawy

Poznań, św. Marcin 64

(obok kina Muza)

Tel. 98-67 4b-301

TEXOL

farbę do skór i obuwia

NITRO

rozpuszczalnik

LAKIER

do paznokci bezbarwny

luzem 4b-296

ZMYWACZ

do paznokci

wszystkie produkty

doskonalej jakości

poleca

WYTWORNI CHEMICZNA

„TERPEN“

Warszawa, Dobra 31

Maszyny biurowe

Kupno Sprzedaż

K. KOCHANOWICZ i S-ka

Plac Wolności 13 (obok 3 Maja)

4a-172

A jednak jest !!!

ŻAŁOĆ W APTEKACH I DROGERIACH

Laboratorium Chemiczno - Kosmetyczne

Bronisław German

Poznań, Chelmońskiego 3 - Tel. 73-51

INTROLIGATORNIA

B. Lewandowski i Syn

Poznań, ul. 27 Grudnia 3 — Telefon 25-33

Oprawa wszelkich książek

Wirówki, rowery

maszyny do szycia

oraz części zapasowe

W. Buchwald

Poznań, ul. Ratajczaka 36

Nr 112

STRONA 11

**Kotły i naczynia aluminiowe
marki „Pelikan“**

Wyroby stalowe:

noże, nakrycia nierdzewne,
placery, brzytwy, nożyczki i t.p.

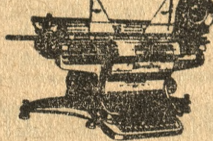
w wielkim wyborze poleca

„Sprzęt Domowy“
wł. A. DOLSKI

Poznań, Mielżyńskiego 16 — telefon 29-82

o36/4

p-3308

Maszyny

artykuły biurowe

Zakup — Sprzedaż

Naprawa

W. Rohowski i Ska

Poznań

Mielżyńskiego 18 — Tel. 43-25

p-3308

**Zakłady
Mechaniczno-Ortopedyczne**

„PROTEZA“

Poznań, ul. Marsz. Focha 61. Tel. 68-36

wykonują: o-2993

protezy nóg i rąk, aparaty

i gorsety ortopedyczne, pasy

rupturowe, pooperacyjne,

wkładki na chore stopy itp.

Materiały
męskie, damskie, chodniki, walizki

poleca 4b-430

F-a Stanisław Krzymański

Poznań, M. Focha 57 (narożnik Strusia) Tel. 75-84

FILATELISTOM

bogaty wybór znaczków

oraz przyborów poleca

Dom Filatelistyczny

JAN WITKOWSKI

Poznań, św. Marcin 18. I ptr. - Tel. 27-81

OBUWIE ORTOPEDYCZNE

wykonują

BRACIA JAROCY

Poznań, Matejki 11 — telefon 74-64

Torebki DAMSKIE — TEK — TORBY

SZKOLNE — PORTEFELE ITP.

poleca najtaniej

A. WERNER - Poznań, Garbary 18

Telefon 42-40 Własna pracownia

Wykonuje się prace z powierzonych materiałów

4b-5a3

Hurtowa sprzedaż

wyrobów papierowych, artykułów

piśmiennych, przyborów szkol-
nych, wszelkiego rodzaju opako-
wań cukierkowych do maszyno-
wego i ręcznego zawijania

elofanu i torebek celofanowych

p3800

M. SKORA

Poznań, Stary Rynek 97/100, tel. 32-81

p3771

ZACHODNIOPOLSKA SPÓŁKA PAPIERNICZA

M. DERDA — W. MAŁACHOWSKI — E. SPRINGER — Sp. z o. o.
POZNAŃ — ul. Roosevelta nr 19 — Telefon 527-54, 517-39

dostarcza:

papiery wszelkiego rodzaju
tekturę, dupleksy, kartony

szczególnie

satyny i maty do druku i pudełkarskie białe i kolorowe
glanse, papiery i druty introligatorskie,
celofan bezbarwny i kolorowy

Materiały piśmienne

Przedstawicielstwo firmy „GUMA MYSZKA“

Najtańsze źródło zakupu

Konfekcja

Białawy

Bielizna

H. Pioch

Poznań, Św. Marcin 73

Uwaga! Uwaga!

Szczotki i pedzle firm
„Senewalt“ i „Sanax“

HURTOWNIA
perfum i kosmetyków
C. ADAM

Poznań, plac Wolności 8 — Telefon 99-50

PAPIERY kancelaryjne, przebitkowe,
skoroszyty, teczki do akt,
zeszyty, bloki rysunkowe
i kancelaryjne

Poleca
WYTWÓRNIĄ WYROBÓW PAPIEROWYCH I KARTONÓW
HENRYK SZYPCZYŃSKI
Poznań, Woźna 5, tel. 526-07

WYTWÓRNIĄ — ZABAWEK
CZ. WOJTAREK
Poznań, ul. Kozia 8

WÓZKI spacerowe dla lalek
ŁOPATKI do piasku
LICZYDŁA dla dzieci szkolnych

MOTOR — CAR
Samochody — części i przybory

Poznań, Paderewskiego 7
Telefon 26-08

BRACIA LILPOP, SZULC i Ska

SP. Z OGR. ODP.

POZNAŃ

Armii Czerwonej 4
Telefon 34-80

Narzędzia

Maszyny

Artykuły techniczne

Dyrekcja Przemysłu Miejsowego

Poznań, ul. Chelmońskiego 10 — tel. 68-01 i 74-18

Branża Metalowa poleca:

maszyny rolnicze, parniki, młockarnie, sortowniki, siewczarnie,
przyczepki samochodowe, podwozia autobusowe, odlewy żel-
wne, wyroby z drutu.

Branża Teksylna-Drzewna

oferuje znanej jakości: wyroby stolarskie, komplety meblowe,
stoły, krzesła, biurka, figury wystawowe, głowy fryzjerskie,
manekiny krawieckie, wyroby włókiennicze, wyroby wikli-
nowe, tkaniny bawełniane, wazniki, grzebienie, lustra.

Branża Chemiczna poleca:

środki chemiczne - farmaceutyczne, syropy, różnego rodzaju,
maści w tubach i odczynniki do analiz lekarskich, mydło,
proszki, kosmetyki, wyroby bakelitowe, emalie i lakiery.

Branża Mineralna dostarcza:

butelki monopolowe, fasonowe i apteczne na eksport, galan-
terie szklane, stoje w dowolnych wymiarach.

Transakcje handlowe Dyrekcji Przemysłu Miejsowego
załatwia

Centrala Zaopatrzenia i Zbytu

Poznań, ul. Chelmońskiego 10

Telefony: 68-03 74-18 68-01

Wystawia we własnym pawilonie

SPECJALNY MAGAZYN OBUWIA

HELENA KOCZOROWSKA

Poznań — św Marcin 64 — Telefon 35-73

poleca na sezon letni w dużym wyborze

obuwie damskie, męskie i dziecięce

(magazyn od ulicy)

FABRYKA KONFEKCYJ MĘSKIEJ I CHŁOPIĘCEJ

BRACIA LISIECCY

w Poznaniu Stary Rynek 72, tel. 25-17

Polecamy: Płaszcz, Kanadyjki, Ubrania męskie,
Ubranka chłopięce i do Komunii Św. — Spodnie

Wystawiamy na Międzynarodowych Targach Poznańskich

J. SOIŃSKA

Marsz Focha 28 Telefon 60-29

3 minuty od Dworca Zachod. — tuż przy Targach

KAPELUSZE DAMSKIE Wielki wybór
Upinanie i sprzedaż welonów ślubnych 4b-303

Fa J. Szymański i Ska

Poznań — Plac Wolności nr 10

poleca

materiały wełniane, bawełniane
damskie, męskie, jedwabie,
i różne dodatki krawieckie.

Najlepsza
i naprawdę...

Wystawiamy na Międzynarodowych
TARGACH POZNAŃSKICH

Hurtownia Zabawek

Nowości sezonowe

Duży wybór

poleca

Fa „DOM ZABAWEK“

PRAŁAT I WOLF

Poznań, 27 Grudnia 3

4a-229

Telefon 13-20

HURTOWNIA

Galanterii - Dewocjonalii

R. SIERADZKI I SYNOWIE

4a-189

Poznań, ul. Walki Młodych 10 - Tel. 37-88, 36-45

DOM HANDLOWY „LENKO“

ST. LABACKI Ska - Poznań, Wielka 26 - Tel. 88-46

Hurtowa sprzedaż artykułów włókienniczych

Specjalność wyroby lniane, jutowe i tiule

»SPOŁEM«

OKRĘGOWY ODDZIAŁ SPOŻYWCZY
w Poznaniu — ul. Składowa 4 — Tel. 512-81

poleca dla stołówek

ogórki kwaszone w cenie zł 25 — za 1 kg

kapustę kwaszoną w cenie zł 9 — za 1 kg

oraz fasolę, groch, płatki owsiane i cały asorty-

ment makaronów — po cenach konkurencyjnych.

KAPELUSZE - KOSZULE - KRAWATY

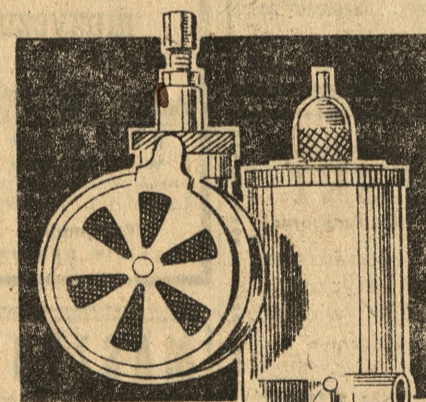
I MATERIAŁY UBRANIOWE

poleca korzystnie

J. PASZEK

4b-287

Poznań, ul. Wrocławska 28/29 — Tel. 42-05

Polecamy

gaźniki

do motocykli 97 cm

Hamki do motocykli

okucia budowlane jak

zawiasy do okien, do

drzwi

narożniki do okien

baskwite do okien

Warsztat

Mechaniczny-Budowl.

Józef Burek i Syn

Poznań, ul. Wilkońskich 6

Telefon 89-60

Aromaty owocowe do cukrów ciast lodów
Esencje do likierów i limoniad
Pasta „Auranci“ naturalna oranżada
Pastyliki do wód mineralnych,

polecamy w pierwszorzędnej jakości

„AROMAT“ — wł. Fr. Boruszak

Wielkopol. Wytwórnia Chemiczna

Olejów eterycznych, Aromat. owocowych

POZNAŃ, św. Marcin 27 — tel. 37-16

TYLKO u
Czepczyńskiego!

MYDŁA
WODY KOLONSKIE
ART. GOSPODARCZE

DROGERIA

UNIVERSUM

ARMII CZERWONEJ 5

SAMODZIAŁ POZNAŃSKI

POZNAŃ, 23 LUTEGO 21 m. 3

poleca materiały płaszczowe, kostiumowe,
sukienkowe oraz szaliki

H. SKITEK

Poznań, 27 Grudnia 1 Tel. 23-97

poleca

Wykwintną galanterię męską

PAGED

POLSKA AGENCJA DRZEWA SP. Z O. O.

Warszawa, Plac Trzech Krzyży 18

ODDZIAŁY

BYDGOSZCZ	KRAKÓW	SZCZECINEK
GDYNIA	LUBLIN	WARSZAWA
GORZÓW	ŁÓDŹ	WROCŁAW
KATOWICE	OLSZTYN	ZIELONA GÓRA
KIELCE	POZNAŃ	SZCZECIN
		BIAŁYSTOK

PROWADZI

Komisową sprzedaż materiałów i wyrobów drze-
wnych produkcji Lasów Państwowych
Import i eksport materiałów drzewnych
Transport wodny i lądowy materiałów drzewnych
Spedycję materiałów drzewnych
Spedycję morską i przewóz, czynności składowania,
przeładunku oraz wszelkie czynności spedytor-
skie i maklerskie załatwia formalności celne w
Gdyni, Gdańsku i Szczecinie, kontrolę listów prze-
wozowych i załatwianie reklamacji kolejowych

Centrala Tekstylna

na Międzynarodowych
Targach Poznańskich
1948 r.

prowadzi sprzedaż towarów włókienniczych w 3 działach

I. Pawilon Eksportowy

Sprzedaż na eksport przez Biuro Eksportowe Centrali Tekstylniej „CETEBE“

II. Pawilon Branżowych Sklepów Wzorcowych

Normalna sprzedaż detaliczna wysokogatunkowych towarów dla wszystkich odwiedzających Targi

III. Pawilon Wyprzedaży Targowej

Hurtowa wyprzedaż towarów wełnianych i konfekcji oraz artykułów dziewiarskich dla kupców detalistów całej Polski

Kiosk informacyjny Centrali Tekstylniej

na Międzynarodowych Targach Poznańskich udziela szczegółowych informacji wszystkim zainteresowanym.

Pawilon Centrali Tekstylniej na Targach w Poznaniu

T. Krzyżanowski

Sp. z o. o.

Odlewy piecowe, artykuły rolnicze, żelazne, wyroby drutowe i z blachy, Taczki do budowl i do worków

sprzedaż hurtowa

Poznań — ul. Szewska nr 16

Telefon nr 26-74

4b-424

Hurtownia Bławatów

„Tekstyl”

Prusakiewicz i Lindner
Poznań, Stary Rynek 44, tel. 35-71

Sprzedaż wyrobów

Przemysłu Państwowego i Prywatnego

p3585

Instrumenty muzyczne

Dęte — Smyczkowe — Perkusyjne — Gramofony — Płyty
Wszelkie przybory Własne warsztaty

Zygmunt Liebig

Poznań, ul. Kraszewskiego nr 9b

4a-154

MATERACE PODUSZKOWE I SPIRALOWE

wszelkich rozmiarów dla dorosłych i dzieci

Poleca szpitalom, pensjonatom, instytucjom państwowym, samorządowym i prywatnym

W. WRZEŚNIEWICZ
Artykuły tapicersko-dekoracyjne i pokrewne
POZNAN, Ratajczaka 7, tel. 36-31

UWAGA: Gwarantuję punktualną dostawę w każdym terminie

Wielkopolska Spółka Handlu Żywcem i Przetworami Mięsnymi

Sp. z ogranicz. odpowiedzialnością

Poznań — Rzeźnia Miejska — Tama Garbarska nr 8
Tel. 49-28 — Pryw. 95-52

poleca

krowy hodowlane, konie robocze i hodowlane

Dostawca Funduszu Aprowizacyjnego i Stołówek.

Wielkopolska Spółka Handlowa

W.S.H. POZNAŃ
EKSPORT

IMPORT

ZIEMIOPŁODY - JAJA - DRÓB

Poznań — Al. Marcinkowskiego 22

Adres telegraficzny: WUESHA — Telefony: 17-52, 23-87, 23-88

Nowocześnie urządzone magazyny jajczarskie i tuczarnie drobiu

Poznań — Starołęka, Skoczowska 19, Tel 23-86

ODDZIAŁ WOJEWÓDZKI: Lublin, Rusałka 10, tel. 23-49

FILIE: Nowy Tomysł, Plac Niepodległości 3, tel. 37

Janowiec Wlkp., Plac Wolności 17, tel. 83

Krotoszyn Wlkp., Kobylińska 11, tel. 222

PRZEDSTAWICIELE TERENOWI: we wszystkich powiatach województwa poznańskiego

Specjalne składy sprzedaży jaj: Poznań, Al. Marcinkowskiego 28, tel. 507-18

Wałbrzych, 1-go Maja 12, tel. 429

STOISKO NA MIĘDZYNARODOWYCH TARGACH POZNAŃSKICH W HALI NR 7
Izb Przemysłowo-Handlowych

Wyroby RUBIN

PIERWSZORZĘDNEJ
JAKOŚCI

Wystawiamy na Międzynarodowych Targach Poznańskich w Hali nr 7

ARTYKUŁY MĘSKIE

Bon-Ton

Poznań, 27 Grudnia 7 — Tel. 20-56

WŁADYSŁAW PAWELCZAK

Hurtownia Dewocjonalii

Poznań, ul. Wroniecka 23 Tel. 94-05

Obrączki ślubne, zegarki, kolczyki

oraz wszelką biżuterię złotą i srebrną

poleca w wielkim wyborze

K. Kaczmarek

ul. Jeskego 25 (przy Rynku Łazarskim)

„ALWA” Sp. z o. o.

Poznań, Plac Wielkopolski 5

telefon 26-81

Przedstawicielstwa — Hurt

Poleca: Najlepszą zaprawę do podłóg

„Połysk”

oraz: mydła do prania — mydła toaletowe —

mydła do golenia — proszki do prania —

pasty do zębów itp.

BIAŁA EMALIA

Hurtownia Naczyń Kuchennych „HERKULES”

Poznań, Roosevelta 19 - Tel. 524-72

Zawiadamia P. T. Klientów,

iż nadeszły nowe transporty białej emali

wiadra, rondle i miski w wielkim wyborze

Zamiejscowy wysyłamy w pojemnikach kolejowych

Stoisko nasze mieści się na Międzynarodowych Targach w Pawilonie nr 1

Nr 112

STRONA 13

HURTOWNIA GALANTERII
POŃCZOCH, TRYKOTÓW I BIELIZNY

ADAM MROZIKIEWICZ

4b-445

POZNAŃ — UL. SKARBOWA NR 22

ROK ZAŁOŻENIA 1919

TELEFON 48-26

„ATOM”

Wyroby papierowe

Papier - Karton - Tektura

Segregatory - Skoroszyty - Koperty

Bruliony - Zeszyty - Okładki

Specjalność: Własnego nakładu

BLOKI KASOWE „PARATOM”
oraz DRUKI I FORMULARZE dla Handlu i Przemysłu

Papiery pakowe — Torby papierowe oraz łorebki
droger-aptekarskie i wszelkie inne wyroby papierowe

„ATOM” A. Tomiak, Poznań, ul. Woźna 9
Telefon 26-66

35 Uprzejma fachowa obsługa 35
lat w służbie klienta

p-3697

CUKRY-CZEKOLADY-WINA; KAWĘ
POLECA W WIELKIM WYBORZE

W. Walerzak

Poznań, ul. Paderewskiego 3.

Do wszelkich potraw mięsnych i sosów tylko znana musztarda „PERŁA”

Fabryka Musztardy „PERŁA” S. A. - Robiński

Poznań, Dąbrowskiego 79

Telefon 20-67

ANTONI JABŁOŃSKI

SKŁAD CZĘŚCI I PRZYBORÓW SAMOCHODOWYCH

Poznań ul. Dąbrowskiego 8

poleca wszelkie części i akcesoria samochodowe

4b-155

W. Czajka KOŚCIAN

Wytwórnia win i soków owocowych

Specjalność: płynny owoc „SANA”

Wystawiamy na Targach

p3730

A. Muleczyński & Z. Szatkowski

Architektura Wnętrz
Meble - Rzeźby - Intarsje

Poznań, ulica Śniadeckich 10/12
Telefon nr 78-12 p3810

poleca ostatniej nowości wiązanki
oraz SZALE w dużym wyborze

p3817

Wytwórnia Poznań, Paderewskiego 2, tel. 20-72
STOISKO NA M. T. P. W HALI IZBY PRZEMYSŁ. HANDL.

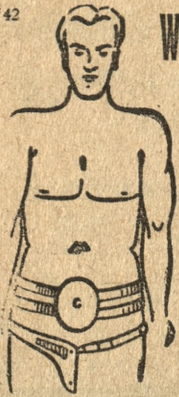
Warsztaty Ortopedyczne

Rek założenia 1920

F-m P. NIEDZIELA
POZNAŃ

Dolna Wilda 20 tel. 36-66
dawn. Al. Marcinkowskiego 24

wykonuje
szluczne nogi, ręce, gorsety, wszelkie aparaty, ortopedyczne, opaski brzuszne, pooperacyjne ze zbiornikami do kału, lecznicze, przed- i pociążowe, na opuszczenie żołądka i jelit oraz wkładki ortop. do płaskostóp.

Przemysł drzewny

właśc.: Kazimierz Wegenke
Bogdaniec-Gorzów Wlkp., tel. Gorzów 78
poleca

Skrzynie wszelkich rozmiarów do użytku krajowego i na eksport oraz DESKI PODŁOGOWE

4b-472

ZNICZ

Wytwórnia kartonów i wszelkich wyrobów papierniczych

Poznań, Kramarska 4 - Tel. 48-06

poleca segregatory - kołoteki - kołobrutony skoroszyty oraz wszelkiego rodzaju opakowania

p3496

Porcelana - Porcelit - Fajans

SZKŁO STOŁOWE I GOSPODARZE
KAMIONKI
polecamy w wielkim wyborze
T. SOBIEWICZ I SKA z o. o.
Hurt. porcelany, szkła, fajansu i galanterii stołowej
Poznań, Garbary nr 52 - Telefon 46-28

p3811

Zakup - sprzedaż - naprawa

wszelkich maszyn biurowych

ReMa

wł. W. Czajka i Ska
Poznań, św. Marcina 5
przy placu Hooversa
I. pfr. Tel. 44-07 p3499

DRZEWO

opalowe, generatorowe, do wędzenia, stolarka, kantówka, podłogowe, dykty, formiery, parkiet, płyty pilśniowe,

BUDOWLANE DLA AKCJI ODBUDOWY WSI
„PAGED” Poznań, Marsz. Focha 216
Telefon 507-13 4b-328

Spawarki

transformatorowe regulacja cięcia od 50 — 200 amper

F-ma Edw. Stachowski
Poznań, pl. Ratajskiego 5 10319

NAJTAŃSZE ŹRÓDŁO ZAKUPU

Towarów Włókienniczych

T. BAZARNIK

Poznań, Stary Rynek 92 - Telefon nr 86-04,
wejście z ul. Wronieckiej

Poleca:
Wełny ubraniowe, płaszczowe, sukienkowe.
Gabardyny wełniane, bawełniane na prochocce, wiatrówki i „Kanadyjki”.
Piłtwa białozłote, pościelowe, fartuchowe,
Iniane na kostiumy i ubrania letnie. 4b-501
Jedwabie w pięknych kolorach i deseniach.
Podszewki ubraniowe, rękawowe, kieszeniowe

TOREBKI DAMSKIE

walizki, teki, portfele i parasole
tanie w wielkim wyborze!

A. GRACZYK
Poznań, Wodna 22 3723

WYTWORNIA MASZYN MLYNSKICH L. BINDER

Poznań, ul. Daszyńskiego 124 (dawn. Strzałowa 2)

Budowa młynów, spichrzów, elewatorów zbożowych i maszyn młynskich, maszyn do gryki, kaszy jęczmiennej i jaglanej, Rowkujemy walce na nowoczesnych maszynach — Posiadamy na składzie przybory młynskie i gospodarcze.

NOWOSC: budujemy nowoczesne młynki osrodkowe, kołcowe nadające się na wymielanie każdego materiału. (Otrzymałmy złoty medal za wystawione ekspozyty w 1947 r. w Poznaniu. 4a-264

WŁAŚCI: STANISŁAW GÓRSKI
POZNAŃ, WĄSKY LESZCZYŃSKIEGO 8.

4b-255

Przybory szewskie

sprzedaż hurtowa p3599

Wacław Żarnowski

Poznań, Garbary 72 - telefon 22-20

p3757

ARTYSTYCZNA PRACOWNIA TWARCA

SAMODZIAŁ

KRAKÓW - PEDZICHÓW 11 m. 3
POLECA I PRZYJMUJE ZAMÓWIENIA NA CZYSTE
WEZNIANE MATERIAŁY NA KOSTIUMY, PŁASZCZE,
SUKIENKI I UBRANIA ORAZ SZALE.
KRATY SZKOCKIE

p3044

Nowość na suknie letnie „WEŁNOLEN”

MASZYNY BIUROWE
WARSZTAT NAPRAWY
ZAKUP SPRZEDAŻ
E. Wiśniewski i Ska

Poznań, Marsz. Focha 20 Naprzeciw Dworca Zachodniego 4a-100

Skóry surowe

wszelkiego rodzaju kupuje

Wincenty Okoniewski
Chodzież, ul. Krasińskiego 8 - telefon 34
Uprawniona Agentura Centr. Skór Surowych
przedst. państw. na m. Chodzież, Piłę i powiaty. 03623

Zakłady Introligatorskie

Wytwórnia wyrobów papierowych
Kartonaże dla przemysłów
Specjalność kasety luksusowe

Gliwice, ul. Nowomiejska 2, tel. 35-20

Wystawiamy na Targach Poznańskich w Pawilonie Rzemieślniczym

Stoisko 5

p3778

Detki motocyklowe „WULKAN” czerwone i czarne

Łatki do wulkanizowania na gorąco — Sprzęt elektrotech. na każde napięcie — Żelazka, Kuchenki, Prodzice, Garnki do mleka

DAIMON baterie, latarki, żarówki

Przedstawicielstwo oraz wyłączna sprzedaż hurtowa wyrobów firm: DAIMON i WULKAN

M. Mielcarski — Poznań

ul. Rzeczypospolitej 8 — telefon 43-18 p-3753

4b-480

Sprzęt domowy

korzystni pocięci

M. Wolszakiewicz

Ska 4a-164

POZNAŃ

Stary Rynek 39

(tuż przy W. elkiej)

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

4b-164

NA ŚWIĘTO PRACY

NA ŚWIĘTO OSWIATY

polecamy PORTRETY

wykonane techniką rotograwiurów na pięknym kartonie

Prezydenta Rzplitej

BOLESŁAWA BIERUTA

Marszałka

MICHAŁA ZYMIERSKIEGO

Premiera

JOZEFA CYRANKIEWICZA

Wicepremiera

WŁADYSŁAWA GOMULKI

Generała Broni

KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

Format większy 68x56 cm po zł 120,—

Format mniejszy 52x36 cm po zł 80,—

zamiejscowym wysyłamy odwrotnie za pobraniem pocztowym

Księgarnia Spółdz. Wydawn. „CZYTELNIK”

Poznań, ulica Armii Czerwonej nr 1

(obok Hotelu Continental). 10146

10146

„ORIENTINE”

Znany od 1910 roku, niezawodny w użyciu

ODSIWIACZ

F-my „PERFUMERIE D'ORIENT”

I. Ostrowska i Ska

Łódź, 11 Listopada Nr 14

Żądać wszędzie 4b-338

Żądać wszędzie

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

4b-338

PRZYBORY I CZĘŚCI
samochodowe i motocyklowe
opony, dętki, akumulatory

Gnieźnieńskie Warsztaty Samochodowe
ZDZIŚLAW KOCZUROWSKI
Tel. 10 75 Gniezno, Moniuszki 3 Tel. 17-73

Naprawy pojazdów mechanicznych
pecjalność:
główne naprawy i instalacje elektryczne

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI
MIASTA GNIEZNA
Ul. Mieczysława — narożnik ul. Chrobrego
Telefon 20-27 — Centrum miasta

poleca kupcom i rzemieślnikom
obrót bezgotówkowy

Pracownia garderoby
męskiej i wojskowej
Wszelkie
przybory wojskowe
W. BORONSKI
mistrz krawiecki
Gniezno
ul. Chrobrego 9
4b-509

ZDROJOWISKO — INOWROCLAW
wskazania: Schorzenia kości i stawów, reumatyzm, artretyzm,
choroby kobiece, serca, nerwowe, ischias, kąpiele
solankowe, borowinowe, kwasowogłowe.

Inhalatorium — Wodolecznictwo
Bezpłatne prospekty wysyła Zarząd Zdrojowiska
p3053

MŁYN PAROWY
JÓZEF WYGRALAK
Rok założenia 1928
GNIEZNO — ul. Wrzesińska nr 16
Telefon nr 11-59

Wyrób pszennej mąki
Srutowanie na paszę
Zakup zboża dla F. A.

Bławy — galanteria
Józef Ciudziński
GNIEZNO — ulica Chrobrego nr 5.
Telefon nr 14-17

Pracownia
STEMPLE
POZNAŃ
UL. SW. MARCINA

Sprzedaj hurtowa
STOŻKI, KAPELINY
I KAPELUSZE MĘSKIE
firma „ZET-HA”
Łódź, Andrzeja 2
Tel. 181-10 4b-416

GNIEZNIENSKA SPÓŁDZIELNIA POWSZECHNA
poleca
pieczywo z własnej nowoczesnie urządzonej
mechanicznej piekarni przy Zielonym Rynku nr 9

po cenach
za 1 kg chleba żytniego 34,50 zł, za bułkę 50 g — 4zł

Wykwintne obuwie
kupisz najkorzystniej w firmie
Wincenty Wittek
GNIEZNO, ul. Farna 8 — Tel. 17-22
Własna pracownia obuwia.

A. DRZEWIECKI
Bławy i towary drobne
Gniezno, ul. Chrobrego 1

Stale świeżo palona kawa
Wyborowe gatunki herbat, kakao

połącza
E. Pater **GNIEZNO**
ul. Chrobrego 6

ŚNIEG TATRZAŃSKI
KREM
PUDER

Jankiewicz
POZNAŃ • ZAŁ. W R. 1911 W PARYŻU

Najstarszy magazyn obuwia
zał. 1880 roku
A. KOCZOROWSKI
Gniezno, ul. Chrobrego 3
naprzeciw ratusza

Wszyscy piją
wodę słodową „**ŹRÓDŁO**”
S. REDŁAK
Gniezno, ul. Tumska 2 — Telefon 10-21
Rozlewnia piw m. in. specjalnych.
4b-511 Wytwórnia limonady

Torebki w różnych fasonach
Walizki w wielkim wyborze
poleca
T. RUDAWSKI i Ska
Gniezno, ulica Farna 8
Specjalny sklep torebek, walizek, zabawek

Polecamy
maszyny i narzędzia rolnicze
oraz części zapasowe
KONIECZNY
i KAJETANOWICZ
Moniuszki 1 Gniezno Tel. 11-52

Zdrowotny
DRA
WANDERA
KNAST
3. MAJA 6 TEL. 98-48
Żądaj w sklepach spożywczych

Wytwórnia czapek
FR. SULICKI
GNIEZNO, ul. Chrobrego 5. Telefon 11-50
Artykuły męskie i galanteria

Dla PP. Stolarzy polecamy
BEJCE „GLORIA”
w torebkach — spirytusowe i wodne
do bejcowania na drzewo w kolorach:
mahoni, orzech ciemny i średni,
dąb, czarna, żółta i pomarańczowa

Do nabycia w drogeriach
Asortyment już od zł 3.000 franko
GLORIA” Wytwórnia
chemiczna
BYDGOSZCZ, Dworcowa 94. Tel. 31-63 i 22-65

Meble jak: SYPIALNIE KUCHNIE MAGAZYN St. Janiak POZNAŃ
STOŁOWE URZĄDZENIA poleca MEBLI RYBAKI NR.6
GABINETY BIUROWE okazują

Lekarskie

Akuszerka Anna Dytrych-Piotrowicz przyjmuje panie przy-
jezdne, miejscowe; porady, za-
biegi, zastrzyki. Poznań, Mar-
szałka Focha 66 m. 8. 9005

Mgr Kuntzówna, specjalistka
pielęgnacji cery, włosów. Sio-
wackiego 34 m. 4, tel. 94-34,
od 10—13 i 15—17. Indywi-
dualne stosowanie wspaniałych
kosmetyków. 10239

Gabinet Lecznico-Kosmetycz-
ny Gertrudy Bednarskiej, Po-
znań, ul. 27 Grudnia 3, tel.
45-47 wykonuje wszelkie za-
biegi kosmetyczne. Sprzedaż
wspaniałych kosmetyków. 10136

Gabinet Kosmetyczny „Uroda”
Poznań — Pasaż Apollo Ra-
cjonalna pielęgnacja skóry i
włosów. Sprzedaż preparatów
„Izisa”. 93678

Kuracje wodolecznicze dr. Zni-
niewicza przeprowadza Poznań-
ski Zakład Wodoleczniczy,
al. Marcinkowskiego 20, tel.
38-26. p3556

Gabinet Kosmetyki Leczniczej
St. Siemalczewskiej — W.
Relskiej, Dąbrowskiego 23, tel.
517-83. Pielęgnacja skóry i
włosów. Usuwanie brodawek,
owłosienia, plam, blizn, lupię-
zy odmrożeń. Masaż Elektry-
zacja. Zastrzyki. Farbowanie
brwi i rzęs. Sprzedaż kremów
„Izisa”. 9963

OGŁOSZENIA DROBNE

Biuro ogłoszeń czynne w dni powszednie od 8—19-tej,
skiego 10 i piętro. — Tel. 64-75 i 62-70 (wewn. 5).

Uczennica fryzjerska potrze-
bna, Rynek Łazarzki 11.
10324

Silnego 19—20-letniego oraz
panienkę przyjmie. Rzepeckie-
go 26, m. 10. 10277

Ubezpieczalnia Spółeczna w O-
bornikach Wlkp. poszukuje wy-
kwalifikowanej pielęgniarki do
Ambulatorium w Piśle, obez-
nej z obsługą aparatów elektro-
terapii i prowadzeniem skład-
nicy leków. 4a-267

Cielniak krawiecki potrzebny,
Zeylanda 1, Kowalski, 10292

Przyjmiamy natychmiast na
stanowisko księgowego, tech-
nika, na kierownika biura pra-
czyn., kalkulatora na prac-
y i czas, kreślacza konstrukto-
ra, Ślusarza narzędziowego,
tokarza. Pożądana praktyka
zawodowa, Zgłoszenia osobiste
w celu omówienia warunków
płaty, mieszkania. — Fabryka
Wyrobow Metalowych, Wronki,
tel. 38. 4b-564

Szuka posady

Inteligentna panienka z ukon-
czonym kursem handlu, oraz
szkoly dla dorosłych poszukuje
posady. Oferty Głos Wielko-
polski nr 10249.

Student IV roku udzieli kore-
kcji. Oferty Głos Wielko-
polski nr 10242.

Gospośnia kucharka, lat 38 —
władnictwa dworskiej, prakty-
ka czysta, uczciwa, meżatka
z synkiem 9-letnim, poszukuje
posady na wieś. Oferty Głos
Wielkopolski nr 10266.

Osoba uczciwa, starsza, szuka
pracy domowej z gotowaniem
do 2 lub 3 osób zaraz. Oferty
Głos Wielkop. nr 10311.

Rutynowy księgowy przy-
jmie pracę godzinową w Po-
znaniu. Poprowadzi księgowość
amerykańską, przebitkową. Ze-
stawia bilanse, oblicza podatki.
Oferty Gł. Wlkp nr 10306.

Ogrodniczka poszukuje posady
na wieś. Oferty Głos Wielko-
polski nr 10317.

Stelmach kołodziej, lat 28, szuka
posady. Oferty Głos Wielko-
polski nr 4a-269.

Przyjmie pracę w mieście. Mam
3 lata praktyki. Adres wskazać
Głos Wielkop. nr 4a-271.

Osobiste

Pracownia krawiecka — król
warszawski, wykonuje elegan-
cko i szybko suknie wykwint-
ne i sportowe bluzery, piász-
czyki, bluzki, spodniczki. Adr.:
Marsz. Focha 126, m. 8.
9891

Hale uwaga! Nadeszły najno-
wsze szlifiery w świecie
transporte piyt gramofono-
wych. Sprzedaż również bez
dostarczenia starych piyt. Po-
lecam poduszki, grażki elek-
tryczne, akumulatory motocy-
klowe, radiowe, pończoszki do
gazu oraz wieki wybór har-
monijek ustnych, akordionów,
„Emka”. Wrocławska nr 30.
Własne warsztaty naprawy.
p3616

Wydziałowi Sledczemu
I Kom. M. O. z oby-
w. Kier. Parkiewiczem na
czele za szybkie (w 3
godzinach) odnalezienie
skradzionej garde-
robey składam tą drogą
serdeczne
PODZIĘKOWANIE.
Marta Nowaczyk.
Wroniecka nr 24.
p3792

Wzrose dziecko na wychowa-
nie. Dam dobrą opiekę. Oferty
nr 2394, Czytelnik, Daszyń-
skiego 48. k759

Mieczysław Piotrowski prze-
prasza Irenę Krasnowską za
swe zachowanie i wyobec-
niej w dniu 5. 9. 1947 r.
4a-277

Obelga rzuconą na p. Józefę
Antkowiak, zam. w Miejskiej
Górcie, pow. Rawicz, ul. Osad-
nicza 9, odwołuje i przeprosza
za wyrządzone krzywdy.
Marian Kostrzyszyn, Miejska
Górka, ul. Paderewskiego 11.
4a-273

Reklamówka 1-ton. Mercedes
6, stan pierwszorzędny, sprze-
dam. Łąkowa 13 m. 3. p3706

Dom wypalony, nadający się
do odbudowy, sprzedam. Zgło-
szenia: św. Marcina 27, bia-
wy. 3722

Willa komfortowa, Ostrogora,
1.800.000; willa komfortowa,
1/2 morgowym ogrodem, wol-
nym mieszkaniem, 1.400.000
sprzeda Metelski, św. Marcina
nr 13. p3700

Parcela w Wielkiej Staropecy
sprzedam. Oferty nr 1175 Czy-
telnik, Czerwonej Armii nr 1.
c1475

Szafy duże białe dla krawców
lub kuźnierzy, kółka z drzewa
bez materaców sprzeda Libel-
ta 10, sutereny. c1468

Futro karakułowe duże, stan
bardzo dobry, okazynie. Zey-
landa 2 m. 3 (dawniej Przecz-
nika). c1467

Radio „Graetz” 5-lamp. 2 au-
tomaty elektr. 25 A 380 V —
Bzowa 10 m. 2. 10228

Sztandary
Paramenta kościelne,
wykonuje solidnie —
znana
przedwojenna firma:
P. Andrzejewska
Poznań, ul. Jackow-
skiego nr 33 m. 17.
10147

„Jawa” 350 przyczepka, ka-
jaka dwuosobowy, Grotgera 10
(Samodział). 10223

Ubranie czarne, popielate, jak
nowe, tanio. Matejki 67 m. 3.
10221

Maszyny do pisania, biurowa,
normálnym wałkiem, dobrym
stanie, sprzedam. Oferty Głos
Wielkopolski nr 9810.

Streptomycynę — Penicylinę
sprzedam. Podać cenę. Oferty
nr 2379 Czytelnik, Daszyńskie-
go 48. k745

Wózek dziecięcy koszykowy
dobrym stanie, Jackowskiego
17 m. 17. 10226

Sportkę w dobrym stanie. Ro-
chanowskiego 1 m. 18. F706

Warsztat szewski z urządze-
niami, z powodu wyjazdu. Cze-
siawa 19. F705

Wózek (autko) prawie nowy.
Przemysłowa 55 m. 4. 1 p. tr.
10231

Streptomycynę sprzedam. Oferty
nr 1186 Czytelnik, Czerwo-
nej Armii 1. c1482

Wóz roboczy 2 1/2” dobrym sta-
nie sprzeda Spółdzielnia Sa-
mopomocy Chłopskiej Puszczy-
kowo, pow. Poznań, tel. 144.
c1483

Wolne posady

Potrzebna fachowczyni do tkania
samodziału. Dobre wynago-
dzenie. Oferty Głos Wielko-
polski nr 10091.

Pomoc domowa bez gotowania.
Warunki dobre. Sienkiewicza
nr 3, m. 5, 8—10 i 14—16.
Z polecenia bliu świadectwami.
10162

Poszukujemy
INŻYNIERÓW
z praktyką na stanowiska samodzielnych kon-
struktorów, do Biura Planowań i Fabrykacji
oraz asystentów warsztatowych.
Zgłoszenia osobiste wzgl. pisemne wraz z ży-
ciorysem kierować:

Zjednoczenie Przemysłu Taboru i Sprzętu
Kolejowego H. Cegielski Sp. Akc. pod tym-
czasowym Zarządem Państwowym, Wydział
Personalny, Poznań, ul. Daszyńskiego nr 180.
4b-533

Formalinę
większą ilość sprze-
dam.
Dyrekcja Przemysłu
Miejskiego — Poznań
ul. Chelmońskiego 10.
Informacje: tel. 68-03.
4b-510

Sprzedam samochód K.D.F.
(Volkswagen) na chodzie,
w dobrym stanie, okazynie —
Strzawska 6, w podwórzu.
p3681

Domek, pokój kuchnia, ogró-
dem (52 drzewa), 3 km od Po-
znania. Cena 650 tysięcy. Adr.
wskazać PAR, Ratajczaka 7 —
pod 4,1041. p3760

Bibliotekę, biurko, stół, krze-
sła debowe sprzedam okazynie.
Marcinkowskiego 28 m. 33
(Samodział). p3758

Wózek dziecięcy i Bojler elek-
tryczny do grzania wody 10 l.
Daszyńskiego 29 m. 8. k748

Ciągnik Dentz 28 PS papier-
ni, pierwszorzędny stan, sprze-
dam. Oferty nr 1185 Czytel-
nik Armii Czerwonej 1. c1481

Odstąpię rzeczność (tód do
chłodni), kolonialne z mieszka-
niem zaraz. Zgłoszenia: St.
Kulak, Ślupia, p. Bral., powiat
Kepno. 4a-253

Samochód matlotrażowy Ford
Eifel, sportowy, z nowym sil-
nikiem, w pierwszorzędnym
stanie oraz motocykl BMW 750
z przyczepką, sprzeda Auto-
Obsługa, Poznańska 64.
p3745

Warsztat
reparacyjno - motocy-
klowy — w Poznaniu
z urządzeniem, narzę-
dziami i różnymi czę-
ściami okazynie sprze-
dam. — Oferty Głos
Wielkopolski nr 10225.

Leżanki, materace, wykonuje
Rekorda, St. Rynek 29 (Ru-
żanoga). 4b-446

Tapczany, materace wykonuje
„Rekord”, ul. Kurzanoga (Bo-
czna Ratuszowej). 4b-527

Skład kolonialny, słiczne mie-
szkanie, sprzedam lub zamie-
niam na mieszkanie. Oferty Głos
Wielkopolski nr 10123.

Kanadyjskie srebrne i platyno-
we listy, angielskie półbutki
brązowe mięskie sprzedam. Te-
lefon 20-63, od 9—14, 10042

Fiat Simca 1100, na chodzie,
180 tysięcy. M. Focha 155.
10142

Samochód ciężarowy Mercedes
na ropę 3 1/2 tony, po remon-
cie. Krzak, Ostrogor, powiat
Szamotuły. 10241

Samochód, dorożkę z koncesją
sprzedam. Oferty Głos Wiel-
kopolski nr 10196

Zakład Wulkanizacyjny, bardzo
dobrze prosperujący, przy naj-
ruchliwszej ulicy Poznania,
sprzedam tanio z powodu che-
robey. Of. Głos Wlkp. nr 10164.

Gospoście
dobrym gotowaniem
referencjami
przyjme.
Podolska 25.
Zgłoszenia godz. 14-19.
p3791

Pomocnica domowa, lubiąca
dzieci, z umiejętnościami goto-
wania, bez prania, na dobrych
warunkach. Al. Wielkopolska 4,
m. 1. 10161

Panna do buletu kolejowego
zaraz. Dworzec Poznań-Garba-
ry, godz. 13—14. 10195

Dziwczyną do prac domowych
potrzebna. Bar Astoria, Wier-
zbicze 7. 10193

Kawala kwalifikowanego po-
szukuje Zespół Zabyczyn, pow.
Wągrowiec, p. Rąbczyn. c1478

Wolnicy własnym zaprzęgiem
jednokonnym poszukuje „Po-
morska”, Kilińskiego nr 14.
10247

Goniec potrzebny. „Fizyko-
labor”, Wałki Młodych 10a
p3795

Drahtkarz cukiernik, potrze-
bny natychmiast. Oferty PAR,
Ratajczaka 7, pod 4.1074.
p3738

Gospośnia samodzielna z goto-
waniem i znajomością zapraw
zaraz potrzebna na prowincję.
Zgłoszenia: A. Górczyk, Wo-
dna 22. p3714

Energicznego
magazyniera (k)
z dłuższą praktyką
poszukuje przedsiębior-
stwo prywatne.
Oferty Głos Wielko-
polski nr 10234.

Pomoc domowa, najchętniej z
prowincji, do 3 osób, na stałe,
zaraz. Warunki dobre. Jerzego
5 m. 16. p3689

Potrzebny człowiek, znający
prace rolne. Pówiejska 35,
m. 5. 10264

Pomocnica domowa Warunki
dobre. Zgłoszenia spieszne od
13—18: Runge, Libelta 13, Ip.
c1495

Krawcy na duże sztuki, pier-
szorzędne sily, zaraz potrze-
bni L. Ruciński, Matejki 40/41,
m. 19. 10299

Nauka

Kursy pisania na maszynie
Słepa metoda, wszystkim pal-
cami. Piotr Pieprzycki. Po-
znań al. Marcinkowskiego 26
telefon 23-62. Dla zamiej-
scowych kursy listowne. p3050

Wieczorowe półroczne kursy
handlowe rozpoczynam 4 ma-
ja. Kursy Handlowe Śmólskie-
go, Wawrzyniaka 33. 4b-388

Kursy pisania na maszynie —
wpisy Szkoła Przeprosobienia
Handlowego, pl. Wolności 2.
9733

Tańców nowoczesnych wycza
Adele Szczurkowska, Jan Szcze-
rek, al. Marcinkowskiego 2a.
9969

Tańców nowoczesnych wycza
uczam 6 lekcjach. Antoszew-
ska, Poplińskich 5a. p3686

Kursy kroju, szycia, tkactwa,
artystycznego trykotarstwa,
zabawkarstwa, zdobnictwa,
kwiatów — zatwierdzone przez
Kuratorium. Po ukończeniu
świadectwa. Zapisy stałe. Po-
znań, Mickiewicza 36 m. 12.
Poszukujemy fachowych in-
struktorów. Organizujemy kur-
sy na prowincji. p3783

Krowy
mleczne, jalołwice
cielne, rasy nizinniej
nadnoteckiej o wy-
sokiej wydajności
mleka, stale w więk-
szych i mniejszych
partiach do nabycia.

Adamski
Chodzież - Rataje —
Telefon 163. 10116

Wózek dziecięcy kon-kon —
Kwiatowa 14 m. 4. c1479

Westfalke okazynie Adres
wskazać Czytelnik, Czerwonej
Armii 1, nr 1181. c1477

Aparat do powiększania „Sza-
ja” sprzedam. Oferty nr 1180
Czytelnik, Czerwonej Armii 1.
c1475

Ubranie surdutowe 48, przed-
wojenna tuchkrapa, 2 używane
biame, popielata, modny złoty
zegarek kieszonkowy Tavannes
Watch z dewizką sprzedam —
Wspólna 37 m. 8. 10222

POTRZEBNY zaraz
inżynier
(technik)
na prace konstrukcyj-
ne. Stanowisko samo-
dzielne. Oferty Głos
Wielkopolski nr 4a-268

FIRANY
CERATY
LINOLEUM
CHODNIKI
DYWANY
Materiały meblowe
i dekoracyjne
FR. PERTEK
POZNAŃ
Kraźzewskiego 17
10174 10 519-6

Wytwornia Konfekcji męskiej i chłopięcej
Głogowski
Poznań, Wrocławska 6
Tel. 27-07 p3738

Rower męski dobry. Poplińskich 7 m. 3. godz. 16. k747

Motocykl Zündapp 200 zamienie na 100 lub sprzedam. Skryta 4 m. 3. p3586

Samochód „Opel” P6 Kabriolet, w dobrym stanie, zamienie na ciężarówkę 2-tonową, lub sprzedam. Zgłoszenia: Garaż Młodzieżowy. Telefon 20-06. Garaż 15. p3767

Parcelę piękną na Sołacz 1200 m² zamienie na parcelę przemysłową ewentualnie z zabudowaniem za dopłatą. Tel. 96-19, godz. 14-16. 4a-258

Motocykl NSU 200 po szlifie, rejestrowany, nowe ogumienie, sprzedam. Swarzędz, Rynek 33 m. 1. p3779

Motocykl 350 ccm „Zündapp” sprzedam. Oferty PAR, Ratajczaka 7, pod 4.1065. p3780

WYTWORNIJA LUSTER
SZLIFIERNIA MATOWIENIA SZKLA
J. GARCZYŃSKI
Poznań, ulica Kramarska 25A
Tel. 11-63 p3009

Pianina krzyżowe i do ćwiczeń po cenach korzystnych. Rybaki 28 — skład. p3781

Samochód ciężarowy 2 1/2 tony, na chodzie, korzystnie. F-ma „Wulka”, ul. Wały Warneńczyka (obok Domu Żołnierza). p3786

Pianina najkorzystniej u Drygasa, Skarbowska 15. Tel. 99-79. p3787

Ryflarka, w dobrym stanie. Zgłoszenia: Garbary 21 — Ślusarnia, tel. 87-61. — p3789

Rymki — aut/wki, doskonale zastępują obuwie, wprost w twórnicy „Model”, Garbary 15. p3787

Samochody
na rozbiórkę, części, przybory, łożyska kulkowe i rolkowe oraz opony i detali kupuje stale

T. Czajczyński
Poznań
ul. Dąbrowskiego 88
telefon 20-14 4b-165

Sprzedam nową maszynę dziewiarską — szwajcarską, Wypiańskiego 20 m. 7. 10260

Maszyny do pisania — marki „Adler”, sprzedam. Pomorska, Kilińskiego 14. 10258

Motor Ford V8 68 ciężarówką okazanie. Bossy, Kościelnia, Woźna 16. 10254

Wózek dziecięcy (autko). Chelmońskiego 8 m. 7. godz. 13 do 15-tej. 10230

2 równe nowe kołdry watawne — korzystnie. Dąbrowskiego 56 m. 7. 10170

Sprzedam 2 wózki, szafę 3-drzwiową. Kilińskiego 11 m. 7. 10262

40 krzeseł szpitalnych, drzewo fornirowane, bilard dziurkowy korzystnie — św. Czesława 5 m. 1. k749

Do celów kosmetycznych flakony perfumeryjne, siłki na kremy oraz opakowania białe i białe dostarcza W. Czarnicki, Kraków, św. Agnieszki 1, tel. 551-51. p327

SZTANDARY
PARAMENTA KOŚCIELNE
wykonuje najstarsza lachowa firma
K. KĘDZIERSKA
Poznań, Ogrodowa 11
Telefon 98-63
Nagr. na P.W.K. — Rok znt. 1914

Najważn. audycje radiowe na poniedziałek 26. 4. 48

6.00 Aud. por.; 6.15 Wiadomości poranne; 7.00 Dziennik poranny; 7.20 Lekcja języka rosyjskiego; 7.35 Muzyka; 8.25 Skrzynka PKC; 8.35 Powieść; 8.50 Muzyka popularna; 9.17 Przerwa; 11.57 Hejnał; 12.04 Dziennik południowy; 12.25 Muzyka popularna; 13.00 „Na wiejską nutę”; 13.20 Z oper francuskich; 14.00 Pieśni słowiańskie; 14.20 Muzyka; 14.30 Pogadanka dla dzieci; 14.40 Pogadanka sportowa; 15.05 Wiadomości bieżące; 15.10 Reportaż; 15.20 Koncert; 15.45 Nadprogram; 16.00 Dziennik południowy; 16.20 „Zagadki muzyczne”; 16.40 Audycja dla młodzieży; 17.00 Muzyka popularna; 17.30 Przegląd tygodnia; 17.45 Wykład; 18.00 Koncert rozrywkowy; 18.45 Powieść; 19.00 Muzyka; 20.00 Dziennik wieczorny; 21.15 Koncert żyweń; 21.30 Koncert muzyki ludowej; 22.30 „Ciekawostki literackie”; 22.35 Muzyka taneczna; 23.00 Ostatnie wiadomości; 23.00 Hymn — koniec audycji.

Wydawnictwo „Czytelnik”
dakt. o. a. c. e. l. n. y
Jan Zaglerki
Adres redakcji: Poznań, ul. Matejki 53 tel. 64-75.
62-70 i 77-49

Tłoczono w Drukarni P. P. Z. G. Poznań-Północ
K 50717

Saksafon sprzedam. Górki 16 m. 3. 10248

Powózki sprzedam. Matejki, Poznań, Matejka 1. 10244

Radio 5-lampowe. Czerwonej Armii 4 m. 10. c1400

Cerate na plótnie oraz papierową po cenach hurtowych poleca Dom Handlowy, Kraków, Gołębia 6. p3380

Wyroby koszykarskie, wózki dziecięce, worki, sienniki, liny, wycieraczki. Bracia Chojnacy, Poznań, Mielżyńskiego 4. Tel. 93-44. 4b-526

KLAPKI do dachówek koryta kamionkowe karboliteum
proszek wodoodporny zasuwki betonowe
poleca
Henryk Marciniak

Materiały Budowlane POZNAŃ
ul. Kraszewskiego 10
Telefon 47-95 4b-454

Srebrne wyroby przedmioty artystyczne — użytkowe sprzedaż — kupno — komis. „Lamus”, Sieroca 5/6 p3038

Zmienny 3-lampowy 6.500. — Kolska 22 m. 4 (Przedmieście Warszawskie). 10133

Dwie dorożki konne z powodu zmiany przedsiębiorstwa. Winiarska 54. F674

Olej lniany, lniankowy, rzepakowy, większą partię. Olejarnia Lutol, Suchy, pow. Międzyrzecz, p-ta Brójce. 10078

Radio „Saba” prad zmienny 4-lampowy. M. Focha 65 m. 46 F700

Parcela willowa, uzbrojona. Łazarz, Sołacz, Debiec (za bezcen) sprzedam „Union” Rzezypospolitej 4. Godz. 9-14. 10268

Lis srebrny, Chelmońskiego 17, m. 7. 10267

Rower „Balony” Kamiński — bardzo dobrym stanie. Grunwaldzka 44, m. 5, godz. 16-20. 10300a

Szyby hartowane, elastyczne, samochodowe, do gablot, basenów, na szyby, lustra. Targi Barak „D”, Sikora, Warszawa, Nowogrodzka 2 10297

Maszyny siodlarską do szycia wyrobów skórzanych i brzoślowych sprzedam. Fr. Ławieński, Poznań, św. Marcina 46. 10295

Wózek rowerzyński gumiony i damski recerz tania. Przepióra, Strzelecka 37. 10310

Platformę sprzedam. Ul. Wiosłarska 59. 10298

Samochód ciężarowy „Citroen” 3 tony, staro dobry, motor D. K. W. 600. Łukaszczyca 21. 10309

Willa 10-pokojowa wygodami, budowana 1939, ogród 2-morgowy, na życzenie cała wolna, półtora miliona. Dutkiewicz, Daszyńskiego 59. 10308

Wózek dziecięcy sprzedam. — Rybaki 26, m. 18. 10305

Taczki żelazne, normalizowane, poleca „Unia Poznańska”, Katowice, Andrzeja 2. 4b-560

Wiązarka żniwna marki Fella, jak nowa, na sprzedaż. Zgłoszenia: Radiński, Wołstyn, ul. Dworcowa 11 4a-275

Nowości! Wielkie miednice blaszane do przyszcisku, 1400, naczynie głębokie, pochylone, do moczenia chorych nóg powyżej kolan, 2000, tania szafy blaszane, izolowane, ognioodporne. Sikora, Warszawa, Nowogrodzka 2, Targi, Barak D. 10304

Przybory do trumien
Pantofle papierowe
Wstęgi do wieńców
J. Załachowska
POZNAŃ
Al. Marcinkowskiego 16
I piętro
Narocznik Marcina
Tel. 14-94. 4b-333

Piekarnik elektryczny okazanie sprzedam. Marcełsińska 51, tel. 66-00. c1487

Maszyna do pisania wazikowa „Olympia”. Podolska 20, m. 1. c1486

Sprzedam 2 obciagaczki do wody sodowej, pojedyncze. Staszica 23. c1492

Wózek (autko) „Konkon”, w bardzo dobrym stanie. Patr. Jackowskiego 43, m. 4. 10314

Dom wypalony składami Ratajczaka przy pl. Wolności sprzedam. Blizsze informacje: Gołoński, Gen. Świerczewskiego 11, m. 14. 10327

Bufet z kredensiem okazanie sprzedam. Chwaliszewo 68, podwórzu, stolarnia. 10285

Maszyna Singera, okrągłej. Półwiejska 8, m. 7a, od 14-17. 10283

Motocykl NSU przyczepka — sprzedam, 350 cm³, zamienie na 100 cm³. Kucharski, Debiecka 2, skład. 10322

Sprzedam wózek dziecięcy — 3500 zł. Calliera 14 m. 4. 10313

Ford 2-tonowy po generalnym remoncie sprzedamy okazanie. Oferty: PAR, Ratajczaka 7, pod 4.1124. p3814

Dwie kasy National i 1 uszkodzona okazanie sprzedamy. Oferty: PAR, Ratajczaka 7, pod 4.1125. p3815

HURT GALANTERII
Maria Bruździńska
Kazimiera Kalkstein
Poznań 4b-335
Św. Marcin 6, tel. 92-55

Parcela Poznań-Winogrady sprzedam właściciel. Daszyńskiego 103/5, m. 4. 10282

Motocykl D. K. W. 200 cm³, dobry stan, sprzedam. Łukaszczyca 5, m. 6. 10278

Wózek dziecięcy (autko) okazanie. Wawrzyniaka 32, m. 9. 10272

Dziurkarkę do szycia dziurek konfekcyjnych sprzedam. Fr. Ławieński, Poznań, ul. Św. Marcina 46. 10293

Radio super uniwersalne sprzedam. Polna 3, m. 6. 10279

Maszyny do pisania biurową, amerykańską, sprzedam Kłownicza 10, m. 8. 10269

BARAK MAGAZYNOWY
40 metr długości, 9 m szer. w dobrym stanie korzystnie sprzedam. — Oferty Głos Wielkopolski nr 10287.

ZAWIADOMIENIE
Z dniem 1. IV. br. Centrala Zbytu Przemysłu Mineralnego i Centrala Materiałów Budowlanych na mocy Uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 5 marca 1948 r. zostały przekształcone w jedno przedsiębiorstwo państwowe wyodrębnione, podległe Ministerstwu Przemysłu i Handlu pod nazwą:
C. H. M. B.
Centrala Handl. Mat. Budowlanych z siedzibą w Warszawie
Al. Niepodległości 188b.
Jednocześnie podaje się do wiadomości, że z dniem 1 kwietnia 1948 r. utworzony został Oddział Wojewódzki C. H. M. B. w Poznaniu, Al. Marcinkowskiego 13
Centrala — telefony: 22-18, 22-19 95-65
telefony: Dyrekcja 22-28
którego zadaniem jest dostarczanie wszelkiego rodzaju materiałów budowlanych.
4b-489

Parcela willowa, uzbrojona. Łazarz, Sołacz, Debiec (za bezcen) sprzedam „Union” Rzezypospolitej 4. Godz. 9-14. 10268

Lis srebrny, Chelmońskiego 17, m. 7. 10267

Rower „Balony” Kamiński — bardzo dobrym stanie. Grunwaldzka 44, m. 5, godz. 16-20. 10300a

Szyby hartowane, elastyczne, samochodowe, do gablot, basenów, na szyby, lustra. Targi Barak „D”, Sikora, Warszawa, Nowogrodzka 2 10297

Maszyny siodlarską do szycia wyrobów skórzanych i brzoślowych sprzedam. Fr. Ławieński, Poznań, św. Marcina 46. 10295

Wózek rowerzyński gumiony i damski recerz tania. Przepióra, Strzelecka 37. 10310

Platformę sprzedam. Ul. Wiosłarska 59. 10298

Samochód ciężarowy „Citroen” 3 tony, staro dobry, motor D. K. W. 600. Łukaszczyca 21. 10309

Willa 10-pokojowa wygodami, budowana 1939, ogród 2-morgowy, na życzenie cała wolna, półtora miliona. Dutkiewicz, Daszyńskiego 59. 10308

Wózek dziecięcy sprzedam. — Rybaki 26, m. 18. 10305

Taczki żelazne, normalizowane, poleca „Unia Poznańska”, Katowice, Andrzeja 2. 4b-560

Wiązarka żniwna marki Fella, jak nowa, na sprzedaż. Zgłoszenia: Radiński, Wołstyn, ul. Dworcowa 11 4a-275

Nowości! Wielkie miednice blaszane do przyszcisku, 1400, naczynie głębokie, pochylone, do moczenia chorych nóg powyżej kolan, 2000, tania szafy blaszane, izolowane, ognioodporne. Sikora, Warszawa, Nowogrodzka 2, Targi, Barak D. 10304

Przybory do trumien
Pantofle papierowe
Wstęgi do wieńców
J. Załachowska
POZNAŃ
Al. Marcinkowskiego 16
I piętro
Narocznik Marcina
Tel. 14-94. 4b-333

Piekarnik elektryczny okazanie sprzedam. Marcełsińska 51, tel. 66-00. c1487

Maszyna do pisania wazikowa „Olympia”. Podolska 20, m. 1. c1486

Sprzedam 2 obciagaczki do wody sodowej, pojedyncze. Staszica 23. c1492

Wózek (autko) „Konkon”, w bardzo dobrym stanie. Patr. Jackowskiego 43, m. 4. 10314

Dom wypalony składami Ratajczaka przy pl. Wolności sprzedam. Blizsze informacje: Gołoński, Gen. Świerczewskiego 11, m. 14. 10327

Szafa 3-drzwiowa, mało używana sprzedam. Stolarnia, Mostowa 26. 10331

Kupna
Konie na rzeź kupuje stale. Samochód do dyspozycji. Ignacy Nowak Poznań, Daszyńskiego 26, tel. 21-10 21-11 p2944

Kupie w poznańskim domu, 6 do 20 morgów ziemi, ogród, staw lub strumyk pożądan. Cena obojętna. Adres wskaże Głos Wielkopolski nr 10172.

WOSKI
wszelkiego rodzaju, — wosk pszczołowy, parafina, barwiłki, kupuje stale „Cellon”
Poznań, Garbary 72. c1493

Kupie motor Steyer 55, bardzo dobrym stanie. — Zgłoszenia: „Kryształ”, Staszica 23, telefon 41-76. c1490

Zamiana
Zamienie parcelę Sołacz na domek z ogródkiem Poznań, dopłacie. Oferty Głos Wielkopolski nr 9770.

Pokój kuchnię zamienie na 2 pokoje kuchnię. Wierzbicice 11, m. 23. 10156

Pokój kuchnię, stróżostwo, na takie same bez stróżostwa. Adres wskaże Głos Wielkopolski nr 10253.

Mieszkanie 2-łóżkowe zamienie na Poznań. Oferty: PAR, Poznań, Ratajczaka 7, pod 4.1021. p3743

Budowę pieców
i wszelkich kotłowni oraz duży wybór kafli, szamotek itp. poleca
P. Szymański
Nast.
Poznań, Strumykowa 39, telefon nr 26-62. 4a-254

Dwa pokoje kuchnię na pokój kuchnię, tylko z pracownikiem Cegielskiego. Oferty Głos Wielkopolski nr 10165.

Zamienie rower damski na wózek dziecięcy. Wiadomość: Łanowa 17, m. 6. 10276

Zamienie 3 pokoje kuchnię, umeblowane, Wrocławiu, na mały sklep pusty lub 3 pokoje kuchnię, pustą, centrum Poznań. Oferty nr 2386; Czytelnik, Daszyńskiego 48. k752

„GOSPODA WIEJSKA”
Spółdzielnia z odp. udz. w Poznaniu
ul. Paderewskiego 6 - Telefon 98-39

Poleca artykuły tekstylne w wielkim wyborze po cenach najniższych jak materiały męskie, damskie, bieliznę damską, dziecięcą, ubranka dziecięce oraz wszelkie artykuły galanteryjne itp.

Blaupunkt 6-lamp, 24 tysiące. Chociszewskiego 35, m. 13, od 15. 10326

Wagi osobowe, niemowięce, analityczne i uchylnie, kupuje Figiński, Fredry 1, I ptr. p3813

Wilk, pies, okaz 7-miesięczny sprzedam. Bogusławskiego 28, m. 3. F712

Rower męski okazanie sprzedam. Grottera 16, m. 5. F711

„MORTIRAT”
(Trucizna na szczyry)
„MYSZOTRUT”
(Pszczynka zatruta)
To najsukcesyjniejsze środki przeciw szkodnikom!

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje się młynka mechanicznego do mielenia sody krystalicznej
Oferty kierować: Dyrekcja Przemysłu Miejsowego, Branża Chemiczna — Poznań, ul. Chelmońskiego 10, III ptr. 4b-500

Poszukuje pokoju z kuchnią, najchętniej w Śródmieściu. — Zwrot remontu. — Oferty Głos Wlkp. Focha 16, nr F715.